

SIELLÄ MISSÄ IHMISET OVAT – SUOMEN EVANKELISLUTERILAINEN KIRKKO
YHTEISÖPALVELU FACEBOOKISSA

Kristiina Oittinen
Uskontotieteen pro gradu -tutkielma
Lokakuu 2015

Tiedekunta/Osasto – Fakultet/Sektion Teologinen tiedekunta		Laitos – Institution Uskontotieteen osasto	
Tekijä – Författare Kristiina Leea Elisa Oittinen			
Työn nimi – Arbetets titel Siellä missä ihmiset ovat – Suomen evankelisluterilainen kirkko yhteisöpalvelu Facebookissa			
Oppiaine – Läroämne Uskontotiede			
Työn laji – Arbetets art Pro gradu -tutkielma	Aika – Datum Lokakuu 2015	Sivumäärä – Sidoantal 71	
Tiivistelmä – Referat <p>Tutkimukseni käsittelee Suomen evankelisluterilaisen kirkon sosiaalisen median käyttöä ja viestintää sen Facebook-sivun päivitysten kautta. Tutkin miten kirkko viestii ja kenelle, sekä millaista sivun viestintä on verrattuna kirkon strategiaan asiakirjoihin sekä verkkopalveluiden kuvauksiin kirkon verkkoviestinnästä.</p> <p>Facebook-päivitykset muodostavat käytetyn aineiston ja ne voivat sisältää tekstiä, kuvaa, videoita ja linkkejä. Ne ovat pituudeltaan tyypillisesti muutaman lauseen mittaisia. Tutkin sivun kohokohta-päivityksiä vuosilta 2011–2014, joita on yhteensä 419 kappaletta. Päivitysten viestintätapaa ja mahdollista yleisöä selvitän muodostamani kolmen sisältökategorian sekä retorisen tutkimuksen käsitteiden avulla. Kolme kategoriata ovat tiedottavat, interaktiiviset ja julistavat sisällöt. Tarkastelen myös päivitysten tyyliä sekä oletusyleisöä kirjoittajan ja yleisön jakamien arvojen ja esisopimusten kautta. Analyysin muodostamaa kuvaa sivun viestinnästä vertaan verkkoviestintää käsitteleviin strategiaan asiakirjoihin ja verkkopalveluiden kuvauksiin.</p> <p>Tutkimuksen mukaan kirkko viestii Facebook-sivullaan laajalle yleisölle monipuolisesti ja sosiaaliseen mediaan sopivalla tavalla. Viestintä seuraa osittain strategiaa asiakirjoja ja verkkopalveluiden kuvauksia. Sisällön jakaminen ja epävirallisuus, henkilökohtaisuus, huumori sekä perinteisten tiedotteiden vähäisyys viittaavat uudenlaiseen viestintätapaan, jonka voi katsoa sopivan sosiaalisen median kontekstiin. Sivulla viestitään laajalle yleisölle, jolla voi olla monenlaisia mielipiteitä ja arvoja. Myös muutamia viittauksia kirkon aktiivijäseniin ja kirkosta vieraantuneisiin on löydettävissä. Laajan yleisön tavoittelu näyttää ymmärrettävänä nykyajan tilanteessa, jossa uskonnollisuus on aikaisempaa monimuotoisempaa ja yksilöllisempää sekä verkkoympäristössä, jossa nämä erilaiset näkemykset kohtaavat. Sivun viestinnästä löytyy yhteneväisyyksiä strategiaan asiakirjoihin ja verkkopalveluiden kuvauksiin, mutta sivun tavoittelema yleisö näyttää niissä kuvattuja kohderyhmiä laajempaan. Verkkoviestintää käsittelevien asiakirjojen ja kuvausten yleisluontoisista suuntaviivoista on mahdollista tulevaisuudessa siirtyä viestintätapojen ja itse viestin tarkentamiseen sekä tarvittaessa pohdintaan eri kohderyhmien tavoittamisesta.</p>			
Avainsanat – Nyckelord Kirkko, viestintä, sosiaalinen media, Facebook, retoriikka			
Säilytyspaikka – Förvaringställe Helsingin yliopiston kirjasto, Keskustakampuksen kirjasto, Teologia			
Muita tietoja			

Sisällysluettelo

1. Johdanto.....	2
1.1. Tutkimuksen aihe.....	2
1.2. Aikaisempi tutkimus.....	3
1.3. Tutkimuskysymykset.....	7
2. Metodina retorinen tutkimus	7
2.1. Tutkimuksessa käytettyjä käsitteitä	10
2.2. Tutkimuksen kulku	12
3. Internet ja kirkon viestintä	12
3.1. Internet ja sosiaalinen media	13
3.2. Kirkon viestintä	15
3.3. Kirkko verkossa	18
4. Aineistona Suomen evl-lut. kirkon Facebook-seinän päivitykset	21
5. Päivitysten sisältöjä	23
5.1. Tiedottavat	24
5.2. Interaktiiviset	31
5.3. Julistavat	35
6. Päivitysten tyyli	39
7. Päivitysten oletusyleisö	45
8. Viestintä suhteessa asiakirjoihin ja verkkopalveluiden kuvauksiin.....	51
9. Yhteenveto ja johtopäätökset.....	55
10. Lähteet ja kirjallisuus.....	59
10.1. Primaarilähteet	59
10.2. Sekundäärilähteet.....	64
10.3. Kirjallisuus.....	67
11. Liite.....	71

1. Johdanto

Sosiaaliseksi mediaksi kutsuttu ilmiö on muodostunut lyhyessä ajassa olennaiseksi osaksi monien ihmisten arkipäivää. Mitä erinäisimmät palvelut paitsi tarjoavat käyttäjille monenlaisia sisältöjä, ne myös kannustavat käyttäjiä itse tuottamaan, jakamaan ja arvioimaan niitä. Palveluissa kuten Facebook voidaan myös hoitaa sosiaalisia suhteita, kuten pitää yhteyttä ystäviin. Sosiaalinen media on jatkuvassa muutoksessa, uusia palveluja kehitetään ja käyttäjät siirtyvät ennakoimattomasti palvelusta toiseen. Organisaatioiden läsnäolo verkkosivun muodossa ei enää riitä, monilla on yhä useammin tili myös sosiaalisen median palveluissa. Muutos on pakottanut myös uskonnolliset organisaatiot reagoimaan, suurimmat kristilliset kirkot ovat hyödyntäneet mahdollisuuden viedä viestiä uudella tavalla rekisteröitymällä tunnetuimpiin sosiaalisen median palveluihin. Esimerkiksi roomalaiskatolilaisen kirkon johtajan twiitit¹ ovat saaneet lehdistön huomion maailmanlaajuisesti. Suomessa evankelisluterilainen, ortodoksinen ja katolinen kirkko ovat avanneet vähintäänkin yhden sosiaalisen median tilin. Evankelisluterilaisella kirkolla on tili useammassa palvelussa, ja myös yksittäiset seurakunnat ovat siirtyneet sosiaaliseen mediaan.

1.1. Tutkimuksen aihe

Päädyin tutkimaan uskonnon ja internetin suhdetta saadessani Jehovan todistajien esitteen² liikkeen verkkosivustoa koskien. Myöhemmin huomasin myös valtakunnansalien ulkoseiniin ilmestyneen jw.org-osoitteen. Pohdin mikä saa uskonnolliset yhteisöt hyödyntämään internetiä? Millainen ympäristö on verkko uskonnollisille toimijoille? Pro gradu -tutkielmani tarkentui lopulta käsittelemään Suomen suurimman uskontokunnan, evankelisluterilaisen kirkon, Facebook-sivuja. Facebook sivu avattiin vuonna 2011³ ja tutkimus uuden median käyttöönotosta on siten ajankohtaisuutensa vuoksi tarpeellinen. Vuonna 2012 toteutetun Hengellinen elämä verkossa -kyselyn tulokset viittaavat Facebookin käytön olevan seurakuntien sosiaalisen median työn kärjessä.⁴ Verkkoviestinnän ja sosiaalisen median kasvava merkitys ilmenee kirkon strategisista asiakirjoista,

¹ Twitter -palvelun tekstipohjaiset viestit tai päivitykset.

² Esite verkossa: <http://www.jw.org/fi/julkaisut/kirjat/jworg-lehtinen/el%C3%A4m%C3%A4n-suuret-kysymykset/>

³ Kirkko avasi ovensa Facebookissa [<http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=Content4D8ED8>]. Katsottu 5.9.2014.

⁴ Hintsala & Ketola 2012, 12.

jotka käsittelevät aihetta yhä useammin. Lisäksi uusimmat tutkimukset kirkon viestinnästä huomioivat myös näitä osa-alueita. Myös media on huomionut kirkon toimintaa sosiaalisessa mediassa.⁵ Yhdeksi kirkon verkkoläsnäolon perusteeksi on mielletty ihmisten tavoittaminen, ”olla siellä missä ihmiset ovat”, joka tässä tapauksessa viittaa sosiaaliseen mediaan. Erityisesti nykysuomen kontekstissa sekä viimeaikaisten kirkosta eroamistapausten yhteydessä kirkon on mietittävä keitä se haluaa tavoittaa ja millä tavoin. Tutkimuksellani pyrin valottamaan kirkon toimintaa uudenaikaisessa toimintaympäristössä.

1.2. Aikaisempi tutkimus

Uskontoa ja uskonnollisuutta verkossa on tutkittu ilmiön uutuuden vuoksi vasta muutaman vuosikymmenen ajan, mutta laajalti ja monesta näkökulmasta. Tutkijat ovat käsitelleet muun muassa maailmanuskontojen internetin käyttöä, uusia verkkouskonnollisuuden muotoja ja uskonnollista kokemusta verkossa.

Tutkimuksen kohteina ovat olleet esimerkiksi uskonnolliset internet-sivut, keskustelufoorumit ja erilaiset virtuaaliset tilat. Kirkkoja ja sosiaalista mediaa on tutkittu jonkin verran ulkomaisissa tapaustutkimuksissa, Suomen kontekstissa lähinnä yleisellä tasolla sekä kokemuksia sosiaalisesta mediasta kartoittaen.

Tutkimus uskonnon ja uskonnollisuuden suhteesta internetiin painottuu paljolti englanninkieliseen tutkimukseen. Verkkoympäristöä tutkimuksen kenttänä ovat kartoittaneet muun muassa Anastasia Karaflogka teoksessaan *E-Religion*, jossa hän käsittelee nettisivua tutkimuksen kenttänä, tarjoaa tutkimukselle metodologisen kehyksen ja välineitä sivustojen tutkimukselle.⁶

Osa tutkimuskirjallisuudesta kokoaa yhteen monia näkökulmia ja tutkimusaiheita uskonnollisiin aiheisiin ja internetiin liittyen. Esimerkiksi *Religion on the internet: Research prospects and promises* esittelee useiden tutkijoiden näkökulmia internetin tutkimuksesta, eri uskontokuntien internetin käytöstä, uskonnollisesta verkkopropagandasta sekä verkon käytöstä suvaitsevaisuuden ja pedagogiikan välineenä. Myös Tore Ahlbäckin toimittama *Digital Religion* sisältää monipuolisen katsauksen uskonnollisuuteen verkossa, kokoelmana esseitä

⁵ Esimerkiksi Helsingin sanomien artikkeli 17. marraskuuta 2011 kirkon avaamasta Facebook-sivusta [<http://www.hs.fi/kotimaa/a1305549531996>]. Uutiskynnyksen ovat myös ylittäneet sosiaalisen median käytössä tapahtuneet erehdykset, Aamulehden artikkeli 10. Heinäkuuta 2014 kirkon Twitterin oudosta twiitistä [<http://www.aamulehti.fi/Kotimaa/1194913172614/artikkeli/evlut+kirkko+tiedottaa+somessa+ltdk+kjmgkghbhnbjkkkluu+kkjnhmjukhjuhjuhhhhh.html>]. ja Helsingin sanomien 3. joulukuuta 2014 julkaistu artikkeli tuomiorovastin jakamasta linkistä [<http://www.hs.fi/kotimaa/a1417580510850>].

⁶ Karaflogka 2006.

Turussa pidetystä saman nimisestä symposiumista. Esseissä käsitellään muun muassa erilaisten uskontokuntien tapoja hyödyntää internetiä ja sosiaalista mediaa sekä perehdytään tapauksiin, joissa verkko toimii paikkana uskonnollisille rituaaleille ja toimituksille. Morten T. Hojsgaardin ja Margit Warburgin toimittama *Religion and Cyberspace* käsittelee verkkoympäristön mahdollistamia uudenlaisia ilmiöitä kuten uskonnollista kokemusta, kyberuskonnollisuutta, uususkontoja ja auktoriteetin muutoksia verkossa. *Digital religion, social media, and culture: Perspectives, practices, and futures* avaa laajasti muun muassa internetin määritelmiä, olemusta ja sen vaikutuksia uskuntoon. Myös kirkkojen suhtautumista internetiin, sen käyttöä erilaisten tapaustutkimusten kautta sekä uskonnon harjoittamista verkossa käsitellään.⁷

Uskonnon ja internetin kokemuksellisempaa puolta tutkii muun muassa *Religion online: Finding faith on the internet*, joka perehtyy uusiin ja perinteisempiin uskonnollisuuden ilmentymiin verkossa. Heidi A. Campbellin toimittama *Digital religion: Understanding religious practice in new media worlds* lähestyy tapaustutkimusten kautta uskonnon harjoittamista verkossa, sekä käsittelee tapoja tutkia uutta mediaa ja uskontoa. Paolo Apolito tarkastelee uskonnollisia näkykokemuksia ja niiden jakamista verkossa teoksessaan *Internet and the Madonna*.⁸

Internetin ja teologian suhdetta on tutkinut Jana Marguerite Bennett, joka lähestyy internetiä teologian ja teologisten keskustelujen paikkana kirjassaan *Aquinas on the Web? Doing theology in an internet age*. Jean-Nicolas Bazinin ja Jérôme Cottinin *Virtual Christianity* käsittelee internetin hyödyntämisen mahdollisuuksia ja haasteita kristillisille kirkkoille, mutta painottaa internetin olevan työkalu jota kirkkojen ei tule jättää hyödyntämättä.⁹

Uskontoon liittyviä verkkosivustoja ovat kartoittaneet muun muassa Vernon Blackmore kirjassaan *God on the net*, jossa hän on koonnut hyödyllisiä sivustoja varsinkin kirkon työntekijöille, uskonnontutkijoille ja kristityille. Aikansa uskonnollisia internet-sivustoja esittelee myös Paavo Ahosen *Internet ja uskonnon verkot* vuodelta 1999.¹⁰

⁷ Ahlbäck 2013; Cheong & Fischer-Nielsen & Gelfgren & Ess 2012; Hojsgaard & Warburg 2005; Hadden & Cowan 2000.

⁸ Campbell 2013; Apolito 2005; Dawson & Cowan 2004.

⁹ Bennett 2012; Bazin & Cottin 2004.

¹⁰ Blackmore 2001; Ahonen 1999.

Facebookia ja uskontoa ovat käsitelleet muun muassa Mark D. Johns tutkimalla seitsemää uskonnollista Facebook-ryhmää, sekä Stine Lomborg ja Charles Ess tutkimuksessaan erään tanskalaisen seurakunnan Facebookin käytöstä. Johnsin tutkimuksen tulosten mukaan muiden tutkijoiden yleisimpinä pitämät uskonnolliset verkkoaktiviteetit eivät toteudu Facebook-ryhmissä, ja ryhmiin liittyminen on lähinnä viesti käyttäjän ystäville hänen uskonnollisuudestaan, eräänlaista uskonnollisen identiteetin rakentamista. Lomborg ja Ess päätyivät omassa tutkimuksessaan toteamaan tanskalaisen seurakunnan käyttävän Facebookia pääasiassa tukemaan muita kommunikaation muotoja ja pitämään yllä sen heikkoja suhteita nuoriin. Sosiaalisen median katsotaan parantavan tasa-arvoa ja demokraattisuutta seurakunnan ja sen jäsenten välillä, mutta sen käyttö jäi kuitenkin rajoitetuksi.¹¹

Suomen evankelisluterilaisen kirkon toimintaa verkossa ja sosiaalisessa mediassa on tutkittu jonkin verran. Aihetta on käsitelty myös kirkkohallituksen ja kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuissa. Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisu *Verkkoa kokemassa - Hengellisyys ja vuorovaikutus verkko yhteisöissä* vuodelta 2011 esittelee ja arvioi kirkon verkkotyötä sekä pohtii sen mahdollisuuksia. Karoliina Malmelinin *Seurakuntien viestintäkirja* ja kirkkohallituksen julkaisema *Kirkon viestintä - Kohtaamista ja sanoman levitystä* perehdyttävät viestintästrategioita syvällisemmin kirkollisen viestinnän eri osa-alueisiin sekä tarjoavat käytännön työvälineitä viestintään.¹²

Kirkon työntekijöiden kokemuksia sosiaalisessa mediassa kartoittava kirkon tutkimuskeskuksen julkaisu *Kohtaamisia vai oikeaa tietoa?* käsittelee muun muassa sosiaalisen median työn organisointia, työn luonnetta, työntekijöiden kokemuksia siihen liittyvästä koulutuksesta ja myös heidän asenteitaan sosiaalisen median työtä kohtaan. Selvityksen mukaan työntekijöillä on tekniset edellytykset sosiaalisen median työlle. Suurin syy lähteä mukaan työhön oli oma kiinnostus, yleisimpiä syitä olla työskentelemättä verkossa olivat työajan riittämättömyys ja se, ettei esimies velvoittanut. Seurakunnan sivuun tai ryhmään Facebookissa liittyvä työ osoittautui yleisimmäksi. Sosiaalisen median työtä tekee yleisimmin nuorisotyönohjaaja, mutta työ ymmärrettiin viestintään perehtyneiden työntekijöiden työksi. Kyselyyn vastanneet suhtautuivat koulutukseen positiivisesti ja myös heidän asenteensa työtä kohtaan olivat muuttuneet

¹¹ Johns 2012; Lomborg & Ess 2012.

¹² Malmelin 2013; Hintsala & Kähkönen & Pauha 2011.

myönteisemmiksi. Kyselyn tuloksissa työ nähtiin sekä viestintänä ja oikean tiedon jakamisena että ihmisen kohtaamisena ja auttamisena.¹³

Kirkon verkkotyöstä on myös tehty muutamia pro gradu -töitä, painottuen lähinnä verkkopalveluihin. Elina Viitasaari-Hulkon *Papin puheilla verkossa: Nettipappi-sivuston sielunhoidollinen merkitys käyttäjien kertomana* kartoittaa sivuston käyttäjien kokemuksia verkkosielunhoidosta ja osoittaa palvelun tarpeellisuuden. Jari A. Jolkkonen on tutkinut kirkollisten toimitusten verkkolähetysten toimivuutta ja vaikutuksia pro gradu -työssään *Uskonnolliset tilaisuudet verkossa - ominaispiirteet ja kokemukset viidessä seurakunnassa*. Jarmo Kokkosen *Yksin yhdessä verkossa - Verkkokirkon käyttäjät ja palveluiden merkitys* kartoittaa Verkkokirkko.fi -sivuston käyttäjiä sekä toteaa kirkkojen olevan muuttumassa virtuaalisten yhteisöjen suuntaan.¹⁴ Monissa pro gradu - töissä painottuu uuden toimintaympäristön kartoittaminen sekä verkkopalveluiden pääosin myönteinen vastaanotto ja merkityksellisyys käyttäjilleen.

Kirkon toimintaa Facebookissa tutkii Mirva Niemen pro gradu -tutkimus *Julistusta vai viihdettä? Suomen evankelis-luterilaisen kirkon Facebook –toiminta kehysanalyttisen tarkastelun kohteena*. Niemi selvittää sisällön erittelyn ja kehysanalyysin keinoin millaista sisältöä kirkko sivullaan jakaa ja millaisia teemoja sivun käyttäjät suosivat. Aineistoina ovat Facebook-sivun toiminta yhden vuoden ajalta sekä Taloustutkimus Oy:n tekemä sivun käyttäjien haastattelu. Tutkimuksen mukaan kirkon Facebook-sivulla jaetaan uskonnollista, sekulaaria ja näitä kahta yhdistävää sisältöä.¹⁵

Uskonnon ja internetin tutkimuksen uutuuden vuoksi tutkijat ovat hahmotelleet sen kehyksiä sekä itse tutkimuskenttää. Uskonnollisuus verkossa on yhtä monimuotoista kuin verkon ulkopuolella, ja monet tutkijat ovat lähestyneet tätä monimuotoisuutta tutkimalla yksittäistapauksia. Sosiaalinen media on ilmiönä internetiä nuorempi, ja siksi myös sen tutkimus on vasta alullaan. Tutkimuksellani haluan tuoda yhden lisänäkökulman kirkollisten toimijoiden sosiaalisen median käyttöön.

Tutkimukseni seuraa osittain Mark D. Johnsin sekä Stine Lomborgin ja Charles Essin jalanjälkiä. Tutkimukseni aihealuetta auttavat kartoittamaan julkaisut internetin ja uskonnon suhteesta. Aiheeseeni tarkemmin liittyvät

¹³ Hintsala & Ketola 2012.

¹⁴ Jolkkonen 2013; Viitasaari-Hulkko 2011; Kokkonen 2005.

¹⁵ Niemi 2015.

Verkkoa kokemassa -julkaisun artikkelit. Tieteellisen tutkimuksen lisäksi kirkon julkaisut ja asiakirjat liittyen sen verkkotyöhön ja viestintään auttavat ymmärtämään tutkimuksen kontekstia.

1.3. Tutkimuskysymykset

Tutkimukseni pyrkii vastaamaan kysymyksiin siitä, miten kirkko viestii Facebook-seinänsä kautta ja kenelle. Nämä ovat olennaisia kysymyksiä ottaen huomioon sen, että kirkot ja uskonnolliset yhteisöt ovat ottaneet internetin käyttöönsä melko äskettäin, minkä vuoksi vakiintuneet ja toimivat lähestymistavat ovat vasta muotoutumassa. Erityisesti kirkon verkkotyötä on pidetty yhtenä mahdollisena ratkaisuna ihmisten tavoittamiseen uudella tavalla. Kaksi aineistoa käsittelevää tutkimuskysymystäni ovat:

- Miten kirkko viestii, millaista on päivitysten viestintä?
- Kenelle kirkko viestii, millainen on oletettu yleisö päivitysten mukaan?

Kirkon strategisissa asiakirjoissa on yleisellä tasolla ohjeistettu tapaa viestiä sekä hahmoteltu ryhmiä viestinnän vastaanottajista. Esimerkiksi kirkon uusin toiminnallinen suunta vuodelta 2014, *Kohtaamisen kirkko*, ohjeistaa viestimään erillisessä viestintä-luvussa sekä nostaa useampaan otteeseen esille kysymyksen viestinnän tavoitavuudesta.¹⁶ Kolmannella tutkimuskysymyksellä sidon tutkimustulokset laajempaan kontekstiin.

- Millaista on viestintä Facebookissa suhteessa kirkon strategiaan asiakirjoihin ja verkkopalveluiden kuvauksiin?

2. Metodina retorinen tutkimus

Tutkimuksen metodina toimivat retorisen tutkimuksen käsitteet. Retoriikalla voidaan viitata sen historiaan ja eri ilmenemismuotoihin sekä puhuttuun ja kirjoitettuun kielenkäyttöön. Retoriikan historia on pitkä ja juontaa juurensa antiikin kreikkaan. Klassinen retoriikka syntyi oraattoreiden, puhetaidon opettajien ja filosofien kirjoittaessa yhteiskunnallisista ja poliittisista puheista sekä kehittäessä niiden puhetaidon vaatimuksia. Antiikin Roomassa ja Kreikassa harjoitettu politikointi mahdollisti puhetaidon kukoistuksen, ja puhetaido-oppi suuntautuikin käytäntöön ja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen.¹⁷

Puhetaidon teoreetikoista Platonin (n.429–347 eKr.) mukaan retoriikka oli taito opettaa totta, oikeaa ja hyvää, mutta myös propagandan väline. Aristoteles

¹⁶ Kohtaamisen kirkko 2014, 2, 19–20, 22, 25, 27.

¹⁷ Sakaranaho 2001, 9–10; Haapanen 1996, 23–25.

(382–322 eKr.) ymmärsi retoriikan taidoksi, jolla löydetään vakuuttelun ja suostuttelun keinot yksityistapauksessa. Hän oli erityisen kiinnostunut päättelystä ja argumentaatiosta sekä hahmotteli vakuuttavan puheen elementtejä. Antiikin parhaana puhujana pidetty Cicero (106–43 eKr.) pohti kokonaisvaltaisemmin puhujan suorituksen eri puolia. Hän ylisti puhetaitoa suurimpana inhimillisenä taitona ja kulttuurin vaalijana. Hänen aikanaan retoriikka oli huipussaan, kun aiemmat retoriikan ainekset olivat sulautuneet yhteen ja puhetaito oli hyväksytty kulttuurin osaksi ja muokkaajaksi.¹⁸

Klassinen retoriikka säilyi myös myöhempinä aikakausina sekä inspiraation lähteenä että eri konteksteihin muokattuna. Retoriikan myöhemmissä vaiheissa Rooman puhujakouluissa ryhdyttiin suosimaan pelkistetympää tyyliä Ciceron edustaman tyylin sijasta. Keskiajalla puheoppi jakautui saarnataidoksi, kirjetyyliksi, sekä proosa- ja runotyylin opiksi. Teologia ja logiikka työnsivät retoriikkaa syrjempään kouluopetuksessa. Italian renessanssi viritti uudenlaisen kiinnostuksen antiikin retoriikkaan ja muun muassa teoreetikkojen tuotantoon perehdyttiin. Retoriikka vaikutti laaja-alaisesti renessanssin kulttuuriin, joka tuli leviämään myös muualle Eurooppaan.¹⁹

Retoriikka oli menettänyt statusensa akateemisissa ja tieteellisissä yhteisöissä 1900-luvun alkaessa. Kielteinen ja vähättelevä asenne retoriikkaan kohtaan kuitenkin kyseenalaistettiin 1950-luvulla, ns. retorisen käänteän myötä. Uusi retoriikka oli kiinnostusta antiikin retoriikkaan ja sen merkittäviksi pääteoreetikoiksi nousivat Kenneth Burke, Chaïm Perelman ja Stephen Toulmin. Burke lähestyy retoriikkaa inhimillisen toiminnan osana ja tutkii sen vaikuttavuutta, Perelman ja Toulmin taas perehtyivät sen vakuuttavuuteen ja argumentointiin. Uusi retoriikka eroaa vanhasta retoriikkakäsityksestä, jonka mukaan puheen tai tekstin ”pelkkä retoriikka” on erotettavissa aidommasta ja paremmasta sisällöstä. Sen sijaan uusi retoriikka lähtee olettamuksesta, että kielelliset konstruktiot ovat aina retorisia. Puhetaidon kehittämisen sijaan uudessa retoriikassa tutkitaan puhuttua ja kirjoitettua kieltä. Uudessa retoriikassa tutkitaan myös keinoja, joilla puhuja pyrkii vaikuttamaan yleisöön. Puhujan ja yleisön suhde näkyy tavassa, jolla argumentaatio etenee. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, miten kielellisten valintojen ja käytäntöjen kautta synnytetään todellisuutta, rajataan ratkaisuvaihtoehtoja ja luodaan sitoutumista tiettyihin

¹⁸ Haapanen 1996, 23, 26–28.

¹⁹ Sakaranaho 2001, 10; Haapanen 1996, 45–46.

ajatusmalleihin. Uuden retoriikan metodologinen kenttä on moninainen, ja siihen kuuluu useita malleja ja metodeja. Uuteen retoriikkaan ei ole toistaiseksi muodostunut selkeitä tutkimusmetodeja.²⁰

Teknologian kehitys on tuonut muutoksia viestintään ja retoriikkaan. *The SAGE Handbook of Rhetorical Studies* kuvaa miten retoriikan avaintermejä voidaan muokata uuteen tutkimusalueeseen sopivammaksi. Tämän ”digitaalisen retoriikan” avainkonsepteiksi listataan nopeus, kantama, anonymisyys, interaktiivisuus, yhteistyö sekä yhteisö. Nopeudella viitataan ihmisten tapaan suosia argumentoinnin sijaan lyhyiden tiedonpätkien lähettämistä mahdollisimman nopeasti ja laajalle yleisölle. Se tekee viestinnästä tyyliään rennompaa sekä toistomaista. Kantaman laajuus taas tulee ilmi laajoina yleisöinä, joiden tavoittamiseksi panostetaan määrään laadun sijaan. Myös tiettyjen yleisöjen vakuuttamisen sijaan keskitytään monien yleisöjen tavoittamiseen. Anonymyys tekee mahdolliseksi puhujan sosiaalisen aseman peittämisen ja saattaa tuoda esiin viestintätyylejä joita ei muuten käytettäisi. Interaktiivisuus on yksi verkkoviestinnän pääpiirteistä, ja käyttäjien oletetaan olevan interaktiossa muiden käyttäjien sekä jaetun tiedon kanssa. Yhteistyö ilmenee käyttäjien arvioidessa verkkosisältöjä ja yhteisö taas uudenlaisena ajasta ja paikasta riippumattomana ympäristönä.²¹

Aristoteleen *Retoriikan* mukaan puhujan suostuttelun keinot voivat nousta puhujan luonteesta (ethos), vedota kuulijoiden tunteisiin (pathos), tai käyttää argumentaatiota (logos). Retoriikan perinteisistä käsitteistä eetos nousee digitaaliretoriikassa muita tärkeämmäksi, mutta viestin eetoksena. Tällöin korostuvat kirjoittajan sijaan viestin visuaalisuus, tyyli, nopeus, vastaanottajat sekä mahdollinen yhteys muihin merkittäviin käyttäjiin. Myös kairos eli ”oikea hetki” on olennainen digi-retoriikalle, sen avulla herätetään mielenkiintoa ja reaktioita käsiteltävään aiheeseen.²²

Retoriikan historian lisäksi retoriikalla voidaan viitata puhuttuun tai kirjoitettuun kielenkäyttöön, jonka retorisuus on analyysin kohteena. Silloin tutkitaan kommunikaatiota, joka pyrkii välittämään viestin yleisölle. Tutkimusta on mahdollista tehdä usealla tapaa selkeiden tutkimusmetodien puuttuessa. Kielestä voidaan analysoida esimerkiksi julkilausuttuja argumentteja ja ääneen

²⁰ Alasuutari 2011, 157, 164; ; Sakaranaho 2001, 10–11, 13; Summa 1996, 51.

²¹ Lunsford & Wilson & Eberly 2009, 499–501.

²² Lunsford & Wilson & Eberly 2009, 501; Haapanen 1996, 31.

lausumattomia merkityksiä. Analyysi voi edetä tulkinnan viitekehysten asettamisesta argumentoinnin lähilukuun eli argumenttianalyysiin ja lopulta retoriikan aukilukuun eli johtopäätöksiin analyysistä.²³

2.1. Tutkimuksessa käytettyjä käsitteitä

Tutkimukseni aineiston luonne on asettanut joitain rajoitteita retorisen lähestymistavan käytölle. Yksityiskohtaisen argumenttien analysoimisen sijaan olen keskittynyt laajempiin käsitteisiin. Lähempää analyysia edustaa lähinnä päivitysten tyylien analysoiminen. Yleisö on itselläni erityisasemassa, sillä se on paitsi retoriikan yksi kiinnostuksenkohteista se myös liittyy olennaisesti kirkon toiminnan tavoitteisiin. Mahdollisia yleisöjä pohdin esisopimusten sekä kirjoittajan ja lukijan jakamien arvojen kautta. Myös muu analyysi ja julkaisut aiheesta auttavat hahmottamaan yleisöä.

Tekstin tyyllisiä keinoja on jaotellut muun muassa Marja-Liisa Kakkuri-Knuutila seuraavasti:

Tyylin piirteitä kohteen suhteen:

- (1) tekninen – havainnollistava,
- (2) suora – epäsuora,
- (3) yksitasoinen – ironinen / metaforinen / yms.,
- (4) pienentävä – liioitteleva

Tyylin piirteitä yleisön suhteen:

- (1) kohtelias – epäkohtelias,
- (2) arvostava – vähättelevä / halventava,
- (3) virallinen – epävirallinen,
- (4) vakuuttava – suostutteleva,
- (5) asiallinen – humoristinen.

Esimerkiksi tekninen tyyli on tietylle ammatti- tai tieteenalalle ominaisen kielen käyttöä, kun taas havainnollistava tyyli käyttää kaikille tuttuja ilmaisuja ja esimerkkejä. Yksitasoisen tyylin vastakohta on ironinen tyyli, jossa tarkoitetaan eri asiaa kuin ilmaistaan. Vakuuttava tyyli on argumentoivaa kun taas suostutteleva saattaa sisältää huonoa argumentaatiota tai muita suostuttelukeinoja sen sijaan.²⁴

²³ Sakaranaho 2001, 13–16.

²⁴ Kakkuri-Knuutila 1999, 236–237.

Yleisön tutkiminen on yksi moninaisista retorista tutkimuskenttää yhdistävistä tekijöistä. Koska puheet ja tekstit ovat vuorovaikutusta puheen tai tekstin tuottajan ja vastaanottajan välillä, on luonnollista huomioida jälkimmäiset eli yleisöt. Yleisökonstruktio on löydettävissä puheesta tai tekstistä. Yleisöksi voidaan käsittää puheen tai tekstin vastaanottajat mutta myös puhujan tai kirjoittajan mielessä argumentoiva ”toinen”. Yleisöt voivat olla todellisia tai kuvitteellisia, sekä niitä voi olla useita.²⁵

Uuden retoriikan pääteoreetikot ovat pohtineet yleisön merkitystä eri tavoin ja modernin retoriikan yleisökäsitykset perustuvat paljolti aiempiin näkemyksiin. Chaïm Perelman on jaotellut yleisöt erityisyleisöihin ja universaaliyleisöön. Puhuja tai kirjoittaja voi osoittaa sanansa erityisyleisölle, vedoten sen yksityisintresseihin, tai laajemmalle universaaliyleisölle²⁶, vedoten yleisesti hyväksytyihin perusteisiin. Erityisyleisön määrittämisessä on keskeistä, että puhuja tai kirjoittaja ja yleisö jakavat muun muassa samat arvot ja oletukset. Universaaliyleisön käsitettä on kritisoitu muun muassa siitä, että se on yleispätevänä standardina ongelmallinen yksittäisiin tapauksiin sovellettaessa. Ajattomat ja yleispätevät perusteet joihin vedotaan tarvitsevat yksittäistapauksissa historiallisen ja paikallisen sisällön. Se, mitä universaaliyleisö hyväksyy riippuu siitä, mikä on milloinkin yleisesti hyväksyttyä. Tutkija voi kuitenkin pohtia yleisön universaaliuden astetta, minkälaista yleisöä yritetään vakuuttaa.²⁷

Argumentaation hyödyntämiä julkilausumattomia perusteita, esisopimuksia, voidaan pitää vihjeinä oletusyleisön luonteesta. Ne ovat asioita joista puhuja ja yleisö ovat samaa mieltä, ja myös vaikuttavat argumentaatioon. Puhuja käyttää teesejä, joita yleisö pitää argumentaation perustana. Esisopimukset koskevat joko reaalisuuden tai arvostamisen perusteita. Reaalisuus käsittää perusteet asioiden todeksi, normaaliksi tai todennäköiseksi arvioimiselle, arvostamisen perusteet taas koskevat arvoja, niiden keskinäisen järjestyksen periaatteita sekä niihin liittyvien väitteiden oikeuttamisen yleisiä perusteita.²⁸

Tutkimuskysymyksiini etsin vastauksia retorisen tutkimuksen avulla. Miten kirkko viestii -kysymyksen vastaamiseen yhden näkökulman tuottaa päivitysten tyylien tarkastelu. Kenelle viestitään -kysymys liittyy kiinteästi miten -

²⁵ Alasuutari 2011, 158; Pesonen & Lassander 2001, 46, 54; Sakaranaho 2001, 11; Sakaranaho 1999, 293.

²⁶ Perelmanin mukaan ”kuka tahansa arvostelukykyinen ihminen”.

²⁷ Alasuutari 2011, 158; Pesonen & Lassander 2001, 48–50; Summa 1996, 67, 69.

²⁸ Alasuutari 2011, 159–160.

kysymykseen, ja rakentuu sen vastausten pohjalta. Tähän tuo lisätarkennusta yleisökonstruktion pohtiminen. Yleisön suhteen tarkastelen esisopimuksia, asioita joista kirjoittaja ja yleisö ovat samaa mieltä, sekä kirjoittajan ja yleisön jakamia arvoja.

2.2. Tutkimuksen kulku

Aineiston laajuuden vuoksi olen käsitellyt ainoastaan Kohokohdat -päivityksiä, joihin Facebook luokittelee käyttäjän tai sivun kaikista päivityksistä suosituimmat. Luokittelu kertoo jo itsessään siitä, minkälaiseen sisältöön sivun lukijat ovat reagoineet voimakkaimmin. Määrällisesti Kohokohdat -päivitykset eivät karsi aineistoa dramaattisesti. Haittapuolena on se, että valikoinnin vuoksi ei voida muodostaa kokonaiskuvaa koko sivun päivityksistä.

Päivitykset olen järjestänyt aluksi taulukkomuotoon, taulukoiden rivit muodostuvat yksittäisistä päivityksistä ja sarakkeet sisältävät päivityksen päivämäärän, aiheen, sekä mahdollisen sisältötyypin, tyylin sekä yleisökonstruktion viittaavat esisopimukset ja jaetut arvot. Olen huomionut päivityksissä usein toistuvat sisällöt tai teemat. Sarakkeissa mainittujen asioiden esiintyvyyden olen laskenut verrattuna kaikkiin päivityksiin. Aineistosta nousseen tiedon merkitystä olen pohtinut suhteessa tutkimukseen aiheesta. Lopuksi olen vertaillut tutkimuksen muodostamaa kuvaa sivun viestinnästä kirkon strategiaan asiakirjoihin sekä verkkopalveluiden kuvauksiin viestinnästä sosiaalisessa mediassa.

Aineistoa olen käsitellyt kronologisesti, sillä päivitykset näyttävät Facebookissa vahvasti aikaan sidottuina, kaikissa päivityksissä on mukana niiden julkaisun päivä, kuukausi ja vuosi. Kaikki päivitykset ovat järjestyksessä uusimmista vanhempiin. Lisäksi jokaisen vuoden päivitykset ryhmittäytyvät oman vuotensa alle, niin sivun seinällä kuin oikean reunan vuosivalikossakin. Sen lisäksi että aikajärjestys on aineiston luonnollinen esiintymismuoto, kronologisuus mahdollistaa myös sivun ensiaskeleiden ja viestinnän ajallisten muutosten tarkastelemisen. Myös kirkon strategiset asiakirjat aiheesta on esitetty kronologisesti.

3. Internet ja kirkon viestintä

Tutkimukseni konteksti on uskonnon ja median suhde, tarkemmin ilmaistuna kirkon julkinen viestintä eri medioissa. Teen aluksi yleisemmän katsauksen tutkimuksen aineiston julkaisualustaan, internetiin ja sosiaaliseen mediaan. Sitten

taustoitan kirkon viestintää yleisemmällä tasolla sekä erilaisissa kanavissa, erityisesti verkossa.

3.1. Internet ja sosiaalinen media

Viestintäteknologioiden kehitys on luonut uusia, yhteiskunnan jokaiseen osaluokkaan vaikuttavia medioita. Viestintäteknologiat olivat 1990-luvun alkuun asti ainoastaan pienten ryhmien käytössä, kunnes ne tulivat saataville myös tavalliselle väestölle. Internetin syntyhetkinä ymmärretty aika vaihtelee riippuen sen määritelmästä, yhden näkemyksen mukaan internet tuli käyttöön vuonna 1969 ja sitä hyödynnettiin alussa pääosin koulutuksellisiin ja sotilaallisiin tarkoituksiin. Internet laajeni 1990-luvun alusta lähtien ja muuttui tavalliselle käyttäjälle helppokäyttöisemmäksi. Internetin leviämistä edesauttoivat sen tuomat edut; kyky voittaa fyysiset välimatkat ja sen kommunikaation nopeus. Myös teknologian edullisuus ja sen kehittyminen edistivät internetin käyttöönottoa. Verkon alkuvaiheissa kaikki sen sisältö oli vapaasti saavutettavissa jokaiselle käyttäjälle, mutta ajan myötä sisällön kasvaessa se täytyi luokitella, jolloin käyttäjistä tuli riippuvaisempia hakukoneista ja muista sisältöä järjestellevistä palveluista.²⁹

Internetillä on monia määritelmiä, mutta se koostuu siihen kytkettyjen laitteiden verkostosta. Ollakseen online-tilassa, ihminen tarvitsee päätteen ohjelmistolla joka mahdollistaa yhteyden internetiin, ja siten sen sisältöön, verkkoon. Käyttäjän toiminta tapahtuu virtuaalisessa tilassa. Internet ei ole siis ainoastaan väline vaan myös ympäristö. Internetiä voidaan käyttää monella tapaa, muun muassa sähköpostien lähettämiseen, internet-sivustojen katseluun, tiedon etsintään tai keskusteluihin keskustelufoorumeilla. Kommunikaatio internetin välityksellä eroaa monin tavoin perinteisestä viestinnästä. Se tapahtuu paljolti tekstimuodossa, mutta myös kuvia, videokuvaa ja ääntä hyödynnetään. Kommunikaatio on luonteeltaan vapaampaa, ja jokainen voi julkaista omaa sisältöään verkossa.³⁰

Internetin vallankumous on tuonut muutoksia viestintään ja valtasuhteisiin. Medioita on entistä enemmän ja lähes jokaisella on mahdollisuus vaikuttaa verkkosisältöön esimerkiksi kommentoimalla tai julkaisemalla sitä itse. Yksityishenkilöiden lisäksi myös suuret yhtiöt tuottavat sisältöä joka taas on luonteeltaan maailmanlaajuisia. Median välittämät kuvat, äänet ja spektaakkelit

²⁹ Karaflogka 2006, 1–2, 72; Højsgaard & Warburg 2005, 2.

³⁰ Karaflogka 2006, 16, 24; Bazin & Cottin 2004, 2, 10–13.

ovat tulleet osaksi ihmisten arkielämää. Henkilökohtaisuus ja yhteisöllisyys ovat nousseet internetille ominaisiksi piirteiksi.³¹

Vuonna 2010 suomalaisista 86% oli käyttänyt internetiä kolmen kuukauden sisällä, ja 15–29-vuotiaista 100%. Vuonna 2012 suurin osa 16–74-vuotiaista suomalaisista käytti internetiä. Puolet suomalaisista ovat aktiivisia internetin erilaisissa yhteisöpalveluissa.³²

Sosiaaliseksi mediaksi kutsuttu ilmiö on viime vuosina kasvanut suosiossaan räjähdysmäisesti ja virittänyt laajaa keskustelua. Sosiaalinen media -käsitteen vakiintuessa se syrjäytti aiemmin käytetyt käsitteet kuten Web 2.0:n, sosiaalisen verkostopalvelun ja sosiaalisen webin.³³ Sosiaalinen media voidaan määrittellä monella tapaa. *Sosiaalisen median lyhyt historia* -teos määrittelee sen seuraavasti:

Sosiaalinen media – – viittaa siis tietyn aikakauden digitaaliseen verkkoviestintään sekä viestinnän multimodaalisuuteen eli monikanavaisuuteen ja -aistisuuteen. Sosiaalinen media ankkuroituu muutamaasiin kansainvälisiin suosikkipalveluihin, jotka perustuvat sisältöjen jakamiseen sekä verkostojen ja yhteisöjen rakentamiseen ja ylläpitämiseen.³⁴

Arkipuheessa sosiaalinen media viittaa internetin käyttöön, jossa käyttäjä on aiempaa aktiivisemmassa roolissa. Yleiskäsitteenä sillä voidaan viitata verkkopalveluihin, joissa käyttäjät kommunikoivat ja jakavat sisältöjä keskenään. Sosiaaliseen mediaan kuuluukin olennaisena osana sisällön jakaminen. Näkemykset sosiaalisen median palveluiden ominaisuuksista ovat osittain vaihdelleet, ja myös palveluiden kuten blogien, podcastien, Facebookin tai Twitterin ryhmittelyissä on ollut eroja tutkijoiden kesken.³⁵

Facebook on yksi tunnetuimmista ja suosituimmista sosiaalisen median yhteisöpalveluista. Joulukuussa vuonna 2014 palvelulla oli 890 miljoonaa päivittäin aktiivista käyttäjää ja 1.39 miljardia kuukausittain aktiivista. Palvelu aloitti toimintansa 2004 Harvardin yliopiston sisäisenä palveluna nimellä TheFacebook, jossa opiskelijat pystyivät muun muassa luomaan profiilin, jakamaan sisältöjä, seuraamaan yliopiston tapahtumia ja kommunikoimaan muiden käyttäjien kanssa. Palvelu laajeni sittemmin myös muihin

³¹ Community, Participation and Faith 2013, 133; Malmelin 2013, 155, 159.

³² Community, Participation and Faith 2013, 133; Malmelin 2013, 155.

³³ Saarikoski 2013, 155.

³⁴ Suominen 2013, 17.

³⁵ Suominen 2013, 13, 15–17.

yhdysvaltalaisiin kouluihin. Vuonna 2006 siitä tuli kaikille avoin palvelu, jonka tarkoituksena on olla yhteydessä ystäviin ja perheenjäseniin, seurata ajankohtaisia tapahtumia sekä jakaa omia sisältöjä.³⁶ Facebook-palveluun rekisteröityvät saavat käyttöönsä profiilin, johon he voivat muun muassa täyttää perustiedot itsestään, ladata profiilikuvan, tai muita kuvia albumeihin ja aikajanalleen. Käyttäjät voivat myös keskustella chat-toiminnon avulla muiden käyttäjien kanssa. Facebookin keskeisiä toimintoja ovat päivitysten ja kuvien kommentointi, tykkääminen ja jakaminen omalla aikajanalla.

Vuonna 2007 monet suuret sosiaalisen median peruspalvelut, mukaan lukien Facebook, tekivät läpimurtonsa Suomessa, kun niiden käyttäjämäärät kasvoivat räjähdysmäisesti. Syinä Facebookin suosiolle olivat muun muassa virallisten sekä epävirallisten tietokanavien kautta levinnyt tieto, lumipalloeefekti ja palveluun ladattavat lisäsovellukset. Viime vuosina sosiaalisen median yhteisöpalveluiden kasvanut käyttö on ollut yhä näkyvämpää. Facebookin käyttäjien kasvu kohosi Suomessa vuonna 2007 ja vuonna 2011 sillä oli 1.7 miljoonaa suomalaista käyttäjää. Erilaiset kriisit myös nostivat yhteisöpalvelujen roolia. Vuonna 2012 puolet suomalaisista seurasivat jotakin yhteisöpalvelua.³⁷

3.2. Kirkon viestintä

Koska Suomen evankelisluterilaisen kirkon Facebook-seinä on yksi osa laajempaa kirkon viestintää, teen katsauksen siihen, miten kirkon viestintää on lähestytty kirkon strategisissa asiakirjoissa 2000-luvulta, mitkä tahot ovat käytännössä vastuussa kirkon viestinnästä sekä millaisia viestintäkanavia kirkko käyttää. Strategia määritellään usein toimintamalliksi, jota noudattamalla päästään sen kuvaamaan tavoitetilaa. Se sisältää ajatuksia siitä, kuinka kirkon tulisi tulevaisuudessa toimia. Viestintästrategiat ovat suuntaa antavia ja periaatetasolla liikkuvia, käytännön johtopäätökset viestinnästä vedetään paikallisemmalla tasolla.³⁸

Viestin vieminen nähdään olennaiseksi osaksi kristillisen kirkon toimintaa. Jo Raamatusta nousevat esiin Sanan merkitys, profeetat ja enkelit viestintuojina, sekä Jeesuksen puheet. Viestin viemisen tehtävä on ilmaistu kirkkolaissa, kirkon

³⁶ Company Info [<https://newsroom.fb.com/company-info/>]. Katsottu 18.4.2015; Kirkpatrick 2010, 6, 16, 29, 36; Tietoja sivusta Facebook [https://www.facebook.com/facebook/info?tab=page_info]. Katsottu 1.2.2015.

³⁷ Suominen 2013, 128, 131; Community, Participation and Faith 2013. 133–134; Malmelin 2013, 155.

³⁸ Meidän kirkko tietoverkoissa 2008, 4; Meidän kirkko 2007, 3; Vuoropuhelun kirkko 2004, 4; Läsnaolon kirkko 2002, 4.

teologiassa ja strategiassa.³⁹ Kirkon uusin toiminnallinen suunta, *Kohtaamisen kirkko* toteaa viestinnästä:

Kirkon perusviesti nousee perustehtävästä: evankeliumin julistamisesta ja sakramenttien jakamisesta. Kirkon sanoma uskosta, toivosta ja rakkaudesta on viesti, jota tulee jakaa vuorovaikutteisesti, innostuneesti ja monipuolisesti.⁴⁰

Aiempi strategia, *Meidän kirkko – Osallisuuden yhteisö*, on linjannut yhdeksi kirkon strategiseksi suuntaviivaksi viestin viemisen. Kirkon viestintää kuvataan koko kristillisen yhteisön tehtäväksi. Henkilöstön viestinnän koulutus ja ohjaus ovat tärkeitä, sillä vaikuttavin viestintä tapahtuu henkilökohtaisesti. Myös merkkien, kuten kirkkorakennusten avoimuuden ja hyväkuntoisuuden, katsotaan välittävän viestiä. Julkisella viestinnällä kirkko osoittaa läsnäoloaan ja aktiivisuuttaan julkisessa keskustelussa.⁴¹

Kohtaamisen kirkon mukaan muuttuva toimintaympäristö vaatii viestinnältä monimuotoisuutta sekä kykyä kehittyä. Kouluttaminen viestintään on tärkeää, tavoitteena on että jokainen kirkon toimija osaa viestiä, vaikkakin saa apua tarvittaessa viestinnän ammattilaisilta. Viestinnän on oltava aitoa, kunnioittavaa ja ihmisten tarpeet ja odotukset huomioon ottavaa.⁴²

Kirkon viestintästrategiat antavat suuntaa viestintään ja ilmaisevat sen tehtävän. *Vuoropuhelun kirkko* -viestintästrategian (2004) painopisteitä ovat muun muassa viestinnän koulutus ja kehitys, henkilökohtaisuus, vuorovaikutteisuus ja avoimuus. Strategian visioon kommunikatiivisesta vuoropuhelun kirkosta kuuluu olennaisena evankeliumin julistaminen. Vuoropuhelun kirkon kuvaillaan viestivän ymmärrettävällä kielellä mutta myös kuuntelevan ja olevan läsnä. Se viestii vastaanottajalähtöisesti ja huomioi jäsenistön monimuotoisuuden. Viestin kanavat ja kieli valitaan vastaanottajaryhmien mukaan. Strategisiksi päätavoitteiksi on listattu viestintäosaamisen vahvistaminen, jäsenyyden merkityksen vahvistaminen sekä kirkollisen läsnäolon vahvistaminen medioissa, erityisesti verkkoviestinnässä. Myös viestinnän haasteita ja eri toimijoiden vastuu-alueita on avattu strategiassa. *Viemme viestiä* -viestintäohjelma vuoteen 2015 asettaa samankaltaisia tavoitteita viestinnälle. Niitä ovat vuorovaikutuksen lisääminen, hengellisen elämän tukeminen median välityksellä, aktiivisempi osallistuminen

³⁹ Malmelin 2013, 12, 19.

⁴⁰ Kohtaamisen kirkko 2014, 26.

⁴¹ Meidän kirkko 2007, 42–43.

⁴² Kohtaamisen kirkko 2014, 26.

julkiseen keskusteluun, verkkoviestintään panostaminen, sisäisen viestinnän kehittäminen ja henkilöstön viestintätaitojen kohentaminen koulutuksella.⁴³

Käytännössä hiippakunnat ja seurakunnat hoitavat viestintänsä omalla tasollaan ja kirkon tiedotuskeskus vastaa kirkon viestinnästä valtakunnallisella tasolla. Kirkon tiedotuskeskuksen tehtäviin kuuluvat käytännön tiedotuksen hoitaminen, television ja radion hartausohjelmista ja verkkoportaalista vastaaminen sekä vastuu muusta valtakunnallisesta mediaviestinnästä. Se myös koordinoi kirkon eri toimijoiden viestinnällistä yhteistyötä ja tukee hiippakunnallisen ja seurakunnallisen viestinnän kehittämistä.⁴⁴

Kirkko voi viestiä erilaisilla tavoilla ja kanavilla tavoittaakseen erilaiset yleisöt. Viestinnän välineitä ovat esimerkiksi kirkolliset julkaisut, internet, tapahtumat, ulkomainonta, messut ja yhteistyö sponsoreiden kanssa. Kanavilla on omat tunnuspiirteensä ja ne soveltuvat erilaisiin tavoitteisiin. Viestintä on sovellettava käytettyyn välineeseen.⁴⁵

Kirkon tiedotuskeskus tuottaa materiaalia kristinuskosta ja eettisistä kysymyksistä muun muassa televisioon. Lähetykset uskonnollisista toimituksista keräsivät 158 000 katsojaa vuosina 2008–2011. Ajankohtaisia aiheita kristinuskon näkökulmasta pohdiskelevalla ohjelmalla Pesaralla on keskiarvolta noin 133 000 katsojaa lauantaisin. Vuonna 2011 neljäsosa suomalaista kertoi katsoneensa hengellisiä ohjelmia ainakin kerran vuodessa.⁴⁶

Radio tavoittaa yhä suurimman osan suomalaisista päivittäin. Kirkko tekee ohjelmia yhteistyössä Yle Radio 1:n kanssa ja ne ovat Ylen eniten kuunneltuja ohjelmia. Vuonna 2011 tehdyn tutkimuksen mukaan vähemmän kuin 25% suomalaista kuuntelee hengellisiä radio-ohjelmia vähintään kerran vuodessa.⁴⁷

Viestintä mielletään kirkon yhdeksi perustehtäväksi ja viestin vieminen olennaiseksi osaksi kristinuskoa. Kirkko välittää viestimällä sanomaansa sekä läsnäoloaan yhteiskunnassa. Viestinnässä kehittyminen ja työntekijöiden viestintätaitojen ylläpitäminen koulutuksen kautta nähdään tärkeäksi. Myös viestinnän tapaan on kiinnitetty huomiota, tavoitteissa korostuvat muun muassa vuorovaikutteisuus, avoimuus ja vastaanottajälähtöisyys. Seuraavaksi teen

⁴³ Kirkon viestintäohjelma [<http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=Content3B7333>]. Katsottu 12.2.2015; Vuoropuhelun kirkko 2004, 15, 17–25.

⁴⁴ Vuoropuhelun kirkko 2004, 36–37.

⁴⁵ Hakala & Sumiala-Seppänen 2003, 50–51, 62, 58, 83, 85, 90.

⁴⁶ Community, Participation and Faith 2013, 135–136.

⁴⁷ Community, Participation and Faith 2013, 137–138.

tarkemman katsauksen kirkon verkkoviestintään, sekä erityisesti sosiaalisen median hyödyntämiseen.

3.3. Kirkko verkossa

Verkossa kristinuskon pyhät tekstit ovat vapaasti jaettavissa ja tulkittavissa, uskonnollisia toimituksia voidaan jakaa videoina tai äänitiedostoina ja ihmiset voivat keskustella näistä toistensa kanssa. Kristityt voivat halutessaan kokoontua paikasta riippumatta. Auktoriteetin sijaan korostuvat taito toimia verkossa ja luoda uutta sisältöä. Verkkoa on hyödynnetty kirkossa varsin vähän, ottaen huomioon kuinka paljon lukijoita sinne kirjoitettu sisältö voi saada. Verkon avulla kirkko tavoittaa uusia ihmisiä sekä tarjoaa myös ympäristön ammattikunnille keskustella luottamuksellisesti. Lisäksi se on paino- ja postikuluton viestintäväline. Ennen kaikkea verkossa kirkko on lähempänä ihmisten arkielämää. Verkkoympäristöstä on tullut kirkossa merkittävä täydennys fyysiselle kohtaamiselle.⁴⁸

Läsnäolon kirkko -strategia (2002) näkee uuden viestintäteknologian sekä mahdollisuutena että haasteena. Se yhdistää ihmisiä mutta myös edesauttaa syrjäytymistä ja levittää erilaisia ideologioita. Vuoden 2010 visioon sisältyy kirkon vuorovaikutteisuus, johon sisältyy näkyvä mukana olo sähköisessä viestinnässä ja sopeutuminen uuteen viestintäteknikkaan. Sopeutumista perustellaan vakaumusten kilpailussa selviytymisellä. *Meidän kirkko* -strategia (2007) käsittelee lyhyesti internetiä strategisten suuntaviivojen osiossa, ja selkeyttää sen olevan viestintävälineen lisäksi kokonainen toimintaympäristö. Tulevaisuudessa tähdätään työntekijöiden verkko-osaamisen parantamiseen sekä uuden median kehityksen seuraamiseen ja hyödyntämiseen. *Kohtaamisen kirkko* (2014) nostaa esille sosiaalisen median suhteessa kirkkoon. *Kohtaamisen kirkko* toteaa kirkon verkkoviestinnän vahvistuneen, sekä pohtii uusien viestimien ja ihmisten tavoittamisen kysymyksiä luonnollisena osana viestintää.⁴⁹

Vuoropuhelun kirkko (2004) -viestintästrategia käsittelee verkkoviestintää yhtenä painopistealueenaan. Kirkon läsnäolon laajenemista verkkoon perustellaan verkko- ja mobiiliviestinnän nopealla kasvulla. Strategia toteaa etäviestinnän voimistumisen tekevän sähköisten viestinten kautta välitetyistä kirkollisista toimituksista yhä keskeisempiä kristillisen identiteetin vahvistajia. Verkkoviestintään kehoitetaan panostamaan enemmän tilanteissa, joissa on vaikea

⁴⁸ Malmelin 2013, 155–156, 159–163.

⁴⁹ Kohtaamisen kirkko 2014, 11, 19–20; Meidän kirkko 2007, 43; Läsnäolon kirkko 2002, 8, 10–11.

järjestää henkilökohtaista kanssakäymistä. Verkkoviestinnän mahdollisuuksiksi listataan madaltunut kynnys yhteydenottoon sekä edut vanhempiin medioihin, kuten esimerkiksi yhteydenpito ulkomailla asuviin suomalaisiin. Myös nuorten ja nuorten aikuisten tavoittamisen katsotaan onnistuvan verkon kautta.⁵⁰

Myös vuoteen 2015 tähtäävä *Viemme viestiä* -viestintäohjelma listaa verkkoviestintään panostamisen kirkon yhdeksi tavoitteeksi. Tähän sisältyy osallistuminen verkkoyhteisöihin, palvelujen tarjoaminen verkossa, sosiaalisen median käytön edellytysten tarjoaminen työntekijöille sekä kirkon jäsenten rohkaiseminen toimimaan kristittyinä myös verkossa. Myös muissa tavoitteissa huomioidaan internetin ulottuvuus, viestinnän vuorovaikutuksen lisäämiseen sisältyy toimiminen verkossa ja hengellistä elämää tuetaan tarjoamalla mahdollisuus uskon harjoittamiseen myös verkossa.⁵¹

Kirkolla on verkossa verkkosivuja, -palveluita sekä sosiaalisen median sivuja. Kirkko avasi internet-sivunsa osoitteessa evl.fi vuonna 1995. Se oli ensimmäisten suurten ei-kaupallisten organisaatioiden joukossa avatessaan julkiset verkkosivunsa. Evl.fi -sivusto on kirkon yhteinen verkkopalvelu, jonka jäseniä ovat seurakunnat, hiippakunnat ja enemmistö kirkon piirissä toimivista järjestöistä, kustantajista sekä kirkollisista oppilaitoksista. Palvelun jäsenet voivat saada sivuston kautta näkyvyyttä omalle organisaatiolleen, esimerkiksi lisäämällä sivulle yhteystietonsa, linkkejä, omia uutisia ja tiedotteita. Palvelu on avoin ja sitä voivat hyödyntää tavallisten seurakuntalaisten lisäksi yksilöt, yhteisöt ja organisaatiot.⁵²

Merkittävä kirkon panostus verkkotyöhön liittyen oli *Hengellinen elämä verkossa* -hanke vuosina 2009–2012, joka keskittyi verkkotyön kehittämiseen. Sen osa-alueita olivat koulutus verkkotyöhön, yhteisöverkkopalvelut, eri toimintamuodot verkossa kuten verkkoauttaminen sekä taustalla olevat tukitoiminnot kuten jäsenrekisterin hyödyntäminen. Päämääränä oli vastata jäsenten toiveisiin, kysymyksiin ja tarpeisiin. Tavoitteena oli luoda vuorovaikutteisia palveluita, joiden sisältöä tuottaisivat myös käyttäjät. Koko hankkeen päämääränä oli tehdä hengellisestä elämästä verkossa osa kirkon

⁵⁰ Vuoropuhelun kirkko 2004, 44–45, 58–59.

⁵¹ Kirkon viestintäohjelma [<http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=Content3B7333>]. Katsottu 12.2.2015.

⁵² Evl.fi - Suomen evankelis-luterilaisen kirkon yhteinen verkkopalvelu [<http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=Content1F3ED0>]. Katsottu 23.1.2015; Tietoa palvelusta [<http://www.evl.fi/evl.fi/evlfi-toimitus.shtml>]. Katsottu 23.1.2015; Malmelin 2013, 16; Meidän kirkko tietoverkoissa 2008, 8.

jäsenten ja sen työntekijöiden omaa hengellistä elämää. Hankkeen myötä 1 200 seurakunnan työntekijää koulutettiin verkkotyöhön.⁵³

Pääosin kirkon sisäiseen viestintään tarkoitettuja verkkopalveluita ovat muun muassa Sakasti (sakasti.evl.fi), joka on palvelu Suomen evankelisluterilaisen kirkon työntekijöille ja toimijoille. Muita palveluita ovat Postiviidakko- uutiskirjepalvelu sekä Lukkari, joista ensimmäinen toimii sähköpostitse ja sitä voidaan käyttää esimerkiksi viestintään tai markkinointiin. Lukkari on verkkosivuston julkaisujärjestelmä seurakunnille, joka sisältää muun muassa käytettävää verkkomateriaalia.⁵⁴

Toimivaan verkkoviestintään ohjeistavat muun muassa Sakastin sivut, joilla kehoitetaan tuottamaan laadukkaita verkkosisältöjä sekä miettimään kenelle kirjoitetaan ja miksi. Verkkokirjoittamisen tulee muun muassa olla tiivistä, selkeää ja kohderyhmän kielellä. Tekstin luettavuutta edistää sen havainnollisuus, hyvät otsikot sekä kuvitus. Myös sisältöjen löydettävyyttä hakukoneilla parantavat tekijät on huomioitu.⁵⁵

Sosiaalinen media on saanut erityistä huomiota kirkon verkkoviestinnässä. *Kohtaamisen kirkko* toteaa sosiaalisen median olevan kirkolle sekä haaste että mahdollisuus:

Se tarjoaa edullisia ja monipuolisia tapoja luoda kontakteja ihmisten ja ihmisryhmien välille. Kehitys edellyttää jatkuvaa oppimista ja avoimuutta uusille toimintatavoille. Sosiaalisen median muodot kasvavat mutta myös vanhenevat nopeasti.⁵⁶

Sosiaalisessa mediassa kirkko voi vaikuttaa julkisuuskuvansa sekä elää vuorovaikutuksessa. *Kohtaamisen kirkko* kehottaa miettimään miten sosiaalista mediaa hyödynnetään ja miten siellä ollaan läsnä. Sosiaalisen median merkitys nuorisotyössä on huomioitu kirkon kehittämissasiakirjassa *Nuoret seurakuntalaisina*. Se toteaa sosiaalisen median kietoutuvan tiiviisti nuorten arkielämään, ja kirkon tarpeen olla siellä läsnä. Kirkon tulevaisuusselonteko

⁵³ Kohtaamisen kirkko 2014, 11; Community, Participation and Faith 2013, 135; Meidän kirkko tietoverkoissa 2008, 10–11.

⁵⁴ Lukkari on julkaisujärjestelmä - ja enemmän! [<http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=Content49B659>]. Katsottu 23.1.2015; Postiviidakko- uutiskirjepalvelu [<http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp2?open&cid=Content27FB37>]. Katsottu 23.1.2015; Sakasti etusivu [<http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/start>]. Katsottu 20.2.2015.

⁵⁵ Laadukkaat sisällöt innostavat ja informoivat [<http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=Content417822>]. Katsottu 22.1.2015; Rakenne ja löydettävyys [<http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp3?open&cid=Content26B448>]. Katsottu 23.1.2015; Verkossa viesti on ajan tasalla [<http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp3?open&cid=Content325D6F>]. Katsottu 23.1.2015.

⁵⁶ Kohtaamisen kirkko 2014, 7.

Kirkko 2020 vuodelta 2010 kuvailee sosiaalista mediaa virtuaaliseksi toriksi, jossa on mahdollista puhua myös uskonnollisista aiheista. Myöhempi tulevaisuusselonteko vuodelta 2014 toteaa jo sosiaalisen median olevan erinomainen viestintäväline ja kirkosta vieraantuneiden tavoittaja. Sosiaalisen median mahdollisuuksia tulisi siten kehittää ennakkoluulottomasti.⁵⁷

Kirkko on läsnä verkossa tunnetuimpien sosiaalisen median palveluiden, Facebookin, Twitterin ja Instagramin kautta. Kahdessa edellä mainitussa palvelussa se esiintyy nimellä ”Kirkko Suomessa” ja ”kirkko_suomessa”, Twitterissä nimellä ”Suomen ev.lut.kirkko”.⁵⁸ Profiilien kautta se tuottaa ja jakaa sisältöjä tekstien, kuvien tai videoiden muodossa. Sisältö on Facebookissa aikajanapäivityksiä, Twitterissä enintään 140:n merkin pituisia lyhyitä päivityksiä ja Instagramissa kuvia kuvateksteineen.

Verkkoviestinnän merkityksen kasvusta kirkossa kertoo se, että kirkon strategisissa asiakirjoissa on yhä useammin katsaus verkkoviestintään. Uutta aluevaltausta perustellaan verkon mahdollisuuksia ja eduilla. Verkkoviestinnässä painottuvat samat osa-alueet kuin muussakin viestinnässä, ja erityisesti työntekijöiden koulutus uuden median käyttöön on noussut olennaiseksi aiheeksi. Koulutus onkin kirkon toimijoille välttämätöntä useiden verkkosivujen, palveluiden ja sosiaalisen median tilien hallitsemiseksi.

4. Aineistona Suomen evl-lut. kirkon Facebook-seinän päivitykset

Aineistonani käytän päivityksiä, jotka ovat Suomen evankelisluterilaisen kirkon Facebook-sivun ”Kirkko Suomessa” pääasiallinen sisältö. Kirkko on myös läsnä muualla sosiaalisessa mediassa kuten Instagramissa ja Twitterissä, mutta näiden profiilien tarkastelun olen jättänyt tutkimuksen ulkopuolelle, koska palveluissa jaetaan osittain samoja sisältöjä, ne ovat käsittelemiäni pienimuotoisempia ja sosiaalisen median palveluina vähemmän tunnettuja kuin Facebook. Kirkko Suomessa -sivun päivitykset ovat kaikille julkisia ja koostuvat pääosin teksteistä,

⁵⁷ Kohtaamisen kirkko 2014, 20, 27; Kirkkona monikulttuurisessa yhteiskunnassa 2014, 40; Tähtikäpää et.al. 2012, 56–57; Kirkko 2020 2010, 19.

⁵⁸ Kirkko Suomessa [<https://fi-fi.facebook.com/kirkkosuomessa>]. Katsottu 2.4.2015; kirkko_suomessa [http://instagram.com/kirkko_suomessa]. Katsottu 5.9.2014; Suomen evl.lut.kirkko @ kirkon_tiedotus [https://twitter.com/Kirkon_tiedotus]. Katsottu 5.9.2014.

mutta myös kuvista, linkeistä ja videoista. Tutkimuksessani käsittelen kohokohdat⁵⁹-päivityksiä vuosilta 2011–2014.

Facebook-sivu avattiin marraskuussa 2011 osana Hengellinen elämä verkossa -hanketta ja sen kautta jaetaan sisältöä ja ohjataan käyttäjiä kirkon muihin sosiaalisen median palveluihin. Kirkon työntekijöiden ja toimijoiden Sakasti-palvelussa Kirkko Suomessa -sivun tavoitteeksi katsotaan kirkosta vieraantuneiden tavoittaminen. Sivua pyritään päivittämään päivittäin 1–3:lla lyhyellä julkaisulla. Tiedotuksellisen luonteen sijaan paino on keskustelun herättämisessä ja toivon jakamisessa. Huumorikaan ei ole sivulta poissuljettu. Facebookiin sopivat hauskat ja lohdulliset sisällöt nähdään sopivan myös kirkon viestiksi.⁶⁰

Tutkimusta tehtäessä Facebook sivun otsikko on kokonaisuudessaan ”Kirkko Suomessa – Seurakunta/uskonnonjärjestö”. Sivun kerännyt 35 139 tykkäystä 2. huhtikuuta 2015. Sivulla on tietoa chat-toiminnosta ja linkki evl.fi -sivustolle. Sovelluksista esillä ovat chat, Liity kirkkoon -palvelu sekä Tunnista Suomen kirkot -peli. Myös uusimmat kuvat, videot, julkaisut sivulle ja sivun tykkäykset ovat näkyvillä. Sivun profiilikuva on tutkimusta tehtäessä musta teksti ”Suomen ev. lut. kirkko” valkoisella pohjalla, seuranaan pieni vihreä risti. ”Lisää”-valikosta löytyy linkkejä muun muassa Tunnista kirkot -peliin, erilaisiin tapahtumiin ja hartausohjelmiin sekä kirkon Instagram -tilille. Chat -välilehdeltä löytyvä anonyymi chat on auki arkisin kello 14–20 päivystäjän ollessa paikalla. Chatissa päivystävät kirkon työntekijät sekä koulutetut vapaaehtoiset. Chatin todetaan olevan tietoturvallinen, ja päivystäjillä olevan ehdoton vaitiolovelvollisuus.⁶¹ Kuvankaappaus sivusta löytyy liitteestä.

Kohokohdat-päivityksiä oli tutkimusta tehtäessä 59 vuodelta 2011, 118 kappaletta vuodelta 2012, seuraavalta vuodelta 143 sekä 99 vuodelta 2014. Yhteensä analysoitavia päivityksiä oli siten 419. Tyypillisimmin päivitykset sisältävät tekstiä, kuvaa tai molempia ja pituudeltaan ne ovat muutaman lauseen mittaisia mutta voivat myös sisältää pidempiä tekstejä.

⁵⁹ Vuonna 2011 Facebook otti käyttöön Kohokohdat -toiminnon, joka sisällyttää kohokohtiin profiiliin tai sivun suosituimmat tai kiinnostavimmat päivitykset. Ne luokitellaan niiden saaman vastaanoton, kuten tykkäysten, jakojen ja kommenttien perusteella.

⁶⁰ Kirkko Suomessa -Facebook [http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp2?open&cid=Content34A483]. Katsottu 21.1.2015; Hintsala & Ketola 2012, 4.

⁶¹ Kirkko Suomessa [https://fi-fi.facebook.com/kirkkosuomessa]. Katsottu 2.4.2015; Kirkon Chat [https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/app_177794048978925?ref=page_internal]. Katsottu 6.1.2015.

5. Päivitysten sisältöjä

Uskonnollisten toimijoiden internetin käyttöä ja sen piirteitä on luokiteltu tutkimuksessa monella tapaa, mutta päädyin käyttämään Jean-Nicolas Bazinin ja Jérôme Cottinin luokittelua kirkkojen internetin käyttötavoista oman jaotteluni pohjana. Bazin ja Cottin katsovat kirkkojen voivan hyötyä internetin käytöstä muun muassa käyttämällä sitä työkaluna tiedon jakamiseen (information), kommunikoimiseen (communication) ja evankelisointiin (evangelization). Valitsin luokittelun koska se vaikutti olevan sovellettavissa aineistoon. Siihen voi löytää myös yhteneväisyyksiä muista jaotteluista, esimerkiksi kirkkohallituksen *Kirkon viestintä* -oppaassa pohdintaan onko viestinnän tehtävä tietojen siirtäminen ja vaihtaminen, yhteisyyden luominen tai sanoman levittäminen. Evankelisoiva aspekti tulee esille tutkittuja verkkosivuja yhdistävänä tekijänä myös Sara Horsfallin ja Heidi Campbellin tutkimuksissa.⁶² Myös Gwilym Beckerleggen tutkimus ilmentää samankaltaisia elementtejä.⁶³

Bazinin ja Cottinin mukaan kirkkojen kolmesta internetin käyttötavasta tiedottaminen ilmoitustaulumaisessa muodossa on kirkkojen yleisin ja myös hyödyllisin tapa käyttää internetiä. Internetin käyttö kommunikoimiseen ja dialogiin on vaikeampaa, sillä siihen tarvitaan vähintään kaksi osanottajaa. Evankelisoiva käyttö liittyy kirkon tapaan olla läsnä maailmassa, vahvistaa jäsenten uskoa ja tavoittaa uusia jäseniä.⁶⁴

Määrittelen tiedottavat sisällöt Bazinin ja Cottinin määritelmän mukaisesti muutamien tarkennuksin, mutta kommunikaatiota olen päättänyt aineiston luonteen vuoksi tarkastelemaan ainoastaan yhdensuuntaisena pyrkimyksenä interaktioon. Julistavat sisällöt kategorian olen muodostanut erotuksena evankeliointi tavoitteesta, sillä luonteeltaan evankelisoivaa tekstiä olisi vaikeaa erottaa muista tyypeistä ja sen tulkitseminen olisi myös vahvasti lukijan tulkinnan varassa. Myös kaikki kirkon viestintä voidaan ymmärtää jollain tapaa evankelisoivaksi. Itse olen lähempänä *Kirkon viestinnän* ajatusta sanoman levittämisestä, kristillisen sisällön jakamisena.

Tässä tutkimuksessa päivitysten sisällöistä luonteeltaan tiedottavat tarjoavat tietoa tai jakavat sisältöjä esimerkiksi linkkien tai sarjakuvien muodossa. Interaktiivisiin sisältöihin lukeutuvat päivitykset, joissa kirjoittaja puhuttelee

⁶² Campbell 2010, 137–144; Bazin & Cottin 2004, 62–63; Hakala & Sumiala-Seppänen 2003, 34; Horsfall 2000, 173.

⁶³ kts. Beckerlegge 2001, 234.

⁶⁴ Bazin & Cottin 2004, 5, 62–63.

lukijaa ja kutsuu häntä vuorovaikutukseen kysymyksin, kehotuksin tai kyselyin. Julistavissa sisällöissä kristinusko ja siihen liittyvät aiheet näyttäytyvät ensisijaisina.

5.1. Tiedottavat

Tiedottavissa sisällöissä voidaan tiedottaa tulevasta tai meneillään olevasta tapahtumasta tai käsitellä päivän uskonnollista tai sekulaaria teemaa. Tiedotus voi liittyä itse sivuun, sen tykkäysmääriin, chatiin tai uuden sivulla toistuvan teeman alkamiseen. Tiedotukseen liittyy sosiaalisen median luonteen vuoksi olennaisena myös jakamisen elementti, koska sosiaalisessa mediassa paitsi tuotetaan sisältöjä mutta myös yhä useammin jaetaan niitä. Päivityksissä voidaan jakaa toisten käyttäjien kuvia, päivityksiä tai videoita sekä linkkejä toisille internet-sivustoille, sarjakuvia tai humoristisia kuvia.

Vuonna 2011 kirkon Facebook-sivun 59:stä kohokohta-päivityksestä valtaosa sisältää tiedottavia sisältöjä. Marraskuussa aloittanut sivu luonnollisesti painottuu aiheissaan joulun ja siihen liittyviin erityispäiviin. Sivun käsittelee myös muita ajankohtaisia aiheita kuten presidentinvaaleja sekä itsenäisyyspäivää. Joulun aiheisiin johdatetaan usein linkillä joulumusiikkiin tai joulublogeihin ja adventtia käsitellään tiedottamalla adventtipäivistä. Toinen toistuva aihe päivityksissä on kirkko ja varsinkin sen verkkoläsnäolo, esimerkiksi päivityksissä sivuston tykkääjämääristä, chatista ja Facebook-tapahtumista.

Tiedottavat päivitykset käsittelevät kyseisen tai tulevan päivän uskonnollista tai sekulaaria teemaa 15:sta päivityksessä, painottuen enimmäkseen kristillisiin joulunpyhiin:

Maria, käy halki ruusupensaikon. Neljäs kynttilä sytytettiin tänään. Edessä jouluviikko! – – ⁶⁵

Joulu ja presidentinvaalit näkyvät tapahtumista tiedottavissa viidessä päivityksessä, näihin lukeutuvat muun muassa kirkon arvoilta presidentinvaaliehdokkaille, juhlakonsertti Oulun tuomiokirkossa ja joulurauhan julistaminen. Kuusi itse Facebook-sivuun liittyvää päivitystä liittyvät enimmäkseen sivun chat-toimintoon.

Suuressa roolissa oli sisällön tarjoaminen erilaisten verkkosivustojen ja palveluiden kautta. Jakaminen tapahtuu enimmäkseen linkkeinä lukuisiin erilaisiin

⁶⁵ Maria, käy halki ruusupensaikon [https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/posts/283594808360096]. Katsottu 3.5.2015.

sivustoihin, useimmiten videopalvelu YouTubeen. Videot liittyvät joulumusiikkiin, pohdintoihin uskon kielestä, itsenäisyyspäivään, jouluun ja Raamatun hahmoihin. Päivityksissä linkitetään usein myös joulublogeihin, erityisesti kirkon joulutulee ja julglimtar -blogeihin:

Näkökulmaa bakteeripelkoihin ja lohtua syysflunssaisille joulublogista. Muistathan mahdollisuuden keskustella live-chatissa, jos kaipaat juttuseuraa.
<http://joulutulee.blogspot.com/.../valitsemanne-harkakaukalo-...> --⁶⁶

Seuraavan vuoden 118:sta päivityksestä noin puolesta voidaan katsoa löytyvän tiedottavia sisältöjä. Aiheet painottuvat kristillisyyteen ja kirkkoon sekä ajankohtaisiin aiheisiin tai erityisiin päiviin. Kristinuskoa nykyajan kontekstissa käsitellään sarjakuvien muodossa, Esimerkiksi Eeva Meltion sarjakuvassa kastetilaisuudessa pappi ilmoittaa miten myös kummien tulee olla kirkon jäseniä, jolloin kummiksi aikova ojentaa rahaa papille ja toteaa: ”yksi kertalippu, kiitos”.⁶⁷ Myös kristillisiä käsitteitä ja asioita kuten paastoa, anteeksiantoa, kiusausta, Isä meidän rukousta ja kymmentä käskyä käsitellään usein. Kirkolliset aiheet vaihtelevat, eikä samaan aiheeseen useinkaan palata paitsi televisioituihin tapahtumiin ja kirkollisiin toimituksiin liittyen. Sosiaalista mediaa käsittelevät aiheet liittyvät usein televisioitujen tapahtumien jatkoihin Facebook-seinällä, chattiin ja tuleviin Facebook-tapahtumiin. Ajankohtaisiin aiheisiin kuuluvat muun muassa bussiturma, irtisanomiset ja Pomarkun perhesurma.

Päivän teemoja käsitellään 12:ssa päivityksessä ja tiedottaminen sisältää sekä uskonnollisia että sekulaareja päiviä, esimerkiksi uusivuosi ja tuleva tuhkakeskiviikko:

Onnellista ja siunattua uutta vuotta kaikille!⁶⁸

Enää neljä päivää ja sitten onkin jo tuhkakeskiviikko. Tuhkakeskiviikosta alkaa luterilaisen kirkon 40 päivää kestävä paasto. --⁶⁹

⁶⁶ Näkökulmaa bakteeripelkoihin ja lohtua syysflunssaisille joulublogista [https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/posts/284413421605240]. Katsottu 21.4.2015.

⁶⁷ Myös kummien tulee olla kirkon jäseniä [https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/photos/a.291724207531345.60742.270598076310625/392136640823434/?type=1]. Katsottu 19.3.2015.

⁶⁸ Onnellista ja siunattua uutta vuotta kaikille! [https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/posts/298370156866750]. Katsottu 5.5.2015.

Itse sivuun liittyvä tiedottamista ilmenee yhdeksässä päivityksessä ja se liittyy useimmiten sivun chattiin ja sen aukioloon, mutta myös tapahtumien jatkoista Facebook-seinällä sekä sivulla alkavista kesämusiikkiperjantaista tiedotetaan. Tulevista tapahtumista tiedottavat yhdeksän päivitystä, useimmiten kristillisistä tapahtumista joihin kuuluvat muun muassa televisioidut uskonnolliset tilaisuudet, jumalanpalvelukset ja kastetapahtuma Tampereella.

Tervetuloa kirkkoon! Juhannuspäivän ja Johannes Kastajan päivän nauhoitettu nojatuolikirkko klo10 TV1:llä. Mukana papit Ville Talola ja Nanna Helaakoski, musiikissa Pekka Laukkarinen, Matti Laitinen ja Leevi Helo.

Lähetysten jatkoja vietetään tällä seinällä - mukana jumalanpalveluksen toimittajat, tulkaa mukaan! Myös yksityinen chat on auki klo10.45-13. – –⁷⁰

Joukossa on myös yksi virallinen tiedote, Karjalohjan kirkkoherran blogitekstin eutanasiasta ei sanota edustavan kirkon kantaa.⁷¹ Jakamisen elementti on tiedottavissa päivityksissä hyvin edustettuna. Muiden käyttäjien kuvia jaettiin seitsemän kertaa, suurin osa kristinuskoon liittyviä ja kuvituksenomaisina tai itse päivityksen sisältönä. Päivityksissä jaettiin 24 linkkiä muille sivuille, useimmiten YouTubeen. YouTube-videoista noin puolet sisältävät musiikkia, mukana on lisäksi haastattelu, stand up-esityksiä ja Isä meidän rukous. Sivulla jaettiin myös yhteensä 16 sarjakuvaa, sekä Eeva Meltion humoristisia sarjakuvia kristillisyydestä nykypäivänä että muiden sarjakuvapiirtäjien sarjakuvia.

Vuonna 2013 tiedottavia sisältöjä oli 74%:ssa päivityksistä. Aiheiltaan päivitykset käsittelevät muun muassa kristinuskoa ja siihen liittyviä käsitteitä sekä hahmoja. Kristinuskoon liittyen päivitykset käsittelevät usein Jumalaa, esimerkiksi Jumalan luomisvoimaa ja luottamusta Jumalaan. Kristinuskoa käsitellään myös suhteessa muihin aiheisiin kuten konflikteihin, tieteeseen ja Facebookiin. Raamatun hahmoja sekä Martti Lutheria käsittelevät pääosin sarjakuvat ja kristillisistä käsitteistä toistuvat enkelit sekä usko. Toinen toistuva aihe on ajankohtaiset aiheet ja erityiset päivät, jotka jakautuvat kristillisiin ja sekulaareihin ja liittyvät vuodenaikaan, päivään tai tapahtumaan. Päivitykset

⁶⁹ Enää neljä päivää ja sitten onkin jo tuhkakeskiiviikko
[<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/posts/325964220774010>]. Katsottu 14.5.2015.

⁷⁰ Tervetuloa kirkkoon!
[<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/photos/a.291724207531345.60742.270598076310625/399265840110514/?type=1>]. Katsottu 21.3.2015.

⁷¹ Eutanasiasta voi olla montaa mieltä
[<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/posts/383681798335585>]. Katsottu 19.3.2015.

kertovat esimerkiksi naispappien vuosipäivästä ja suomen kielen päivästä sekä ajankohtaisista aiheista kuten suvivirsi-debatista ja irtisanomisista.

Päivän teemoja käsitellään kymmenessä päivityksessä, teemoista enemmistö on sekulaareja, esimerkiksi itsenäisyyspäivä, naistenpäivä ja vappu:

Toivotamme kaikille turvallista ja mukavaa vappua! – – ⁷²

Kristilliset päivät liittyvät adventtiin ja ensimmäisten naispappien vihkimisen vuosipäivään. Facebook-sivuun liittyvässä kahdeksassa päivityksessä muistutetaan chatin aukiolosta, seurataan sivun tykkäysmääriä ja ilmoitetaan Nuorten kulman avaamisesta. Myös arkkipiispan ja Helsingin piispan uusiin Facebook-profiileihin viitataan:

Helsingin piispa Irja Askola löytyy nyt myös Facebookista, käy tykkäämässä! ⁷³

Tulevia tapahtumia käsittelee viisi päivitystä, joista kaikki liittyvät kirkkoon. Näihin kuuluvat muun muassa keskustelutilaisuus uskon kielestä ja Jumalasta kirjallisuudessa, Kuopion kirkkopäivät, sekä nojatuulikirkko.

Useimmissa tiedottavissa päivityksissä ilmeni sisällön jakamista. Päivityksissä jaettiin sitaatteja, videoita, julkaisuja, tapahtumia, kuvia, sarjakuvia ja linkkejä. Linkkejä jaettiin yhteensä 38 eri sivustoille mutta useimmiten YouTubeen, jonka videot koostuvat musiikista, kirkon perheneuvonnasta, nojatuulikirkosta ja rippikouluun liittyvistä videoista. Sarjakuvia jaettiin 23:ssa päivityksessä, mutta vain osassa käsitellään yhtenäistä teemaa kuten kristinuskoa ja kirkkoa nykypäivänä, milloin esimerkiksi pohditaan kuinka hyvin nuoriso tuntee uskonnolliset ilmaisut, viitataan suvivirsi-debattiin ja papiston haasteisiin seurata aikaansa ja pitää mielekkäitä saarnoja. Muiden käyttäjien kuvia, videoita tai tapahtumia jaettiin 12:ssa päivityksessä, puolessa kyseessä oli tietyn seurakunnan sivu.

Vuoden 2014 päivityksistä tiedottavia sisältöjä löytyi suurimmasta osasta ja aiheiltaan ne painottuvat erityispäiviin, ajankohtaisiin aiheisiin ja kirkkoon. Erityispäivät sisälsivät pyhäpäiviä sekä muita erityisiä kalenteripäiviä, useimmiten toistuivat joulun aika ja adventti. Ajankohtaisiin tapahtumiin lukeutuivat muun muassa Ukrainan tilanne, sataneen lumen määrä ja auto-onnettomuudet. Kirkkoon

⁷² Toivotamme kaikille turvallista ja mukavaa vappua!

[<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/posts/516041201766310>]. Katsottu 6.5.2015.

⁷³ Helsingin piispa Irja Askola löytyy nyt myös Facebookista

[<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/posts/565537006816729>]. Katsottu 6.5.2015.

liittyvistä aiheista toistuvat seurakuntavaalit ja sosiaaliseen mediaan liittyvät tiedotukset, esimerkiksi sivun chat ja kirkon Instagram-tili. Lisäksi päivityksissä käsiteltiin kristinuskoa arkielämän näkökulmista ja kristillisiä käsitteistä sekä asioista esimerkiksi pyhää, anteeksiantoa ja kirkollisia toimituksia. Arkielämää käsittelevät päivitykset puhuvat muun muassa vanhemmuudesta, yksinäisyydestä, kärsivällisyydestä sekä parisuhteesta.

Päivän uskonnollisia tai sekulaareja teemoja käsitellään 15:sta päivityksessä, päivät ovat useimmiten joulun ajan pyhäpäiviä ja ajanjaksoja:

"Enää muutama yö, ja sitten saa avata ensimmäisen kalenterin luukun. Sunnuntaina on ensimmäinen adventti. Silloin kajahtaa Hoosianna ja uusi kirkkovuosi alkaa, samoin joulunodotus."

Kuuntele Laura Suomelan tämän aamun radiohartaus: – – ⁷⁴

Erityisistä tapahtumista tiedotetaan yhdeksän kertaa, näihin lukeutuvat muun muassa Tampereen kastejuhla Aleksanterin kirkossa sekä Puolen tunnin messu, sekulaareista alaikäisten turvapaikanhakijoiden leiri Vivamossa. Kristillisistä tapahtumissa toistuvat seurakuntavaalit:

Miksi asettua ehdolle Usko hyvän tekemiseen - seurakuntavaaleissa 2014?

"Minkälainen kirkon tulevaisuus on, se riippuu paljon meistä jokaisesta." Piispa Irja Askola

Millaisia seurakuntalaisia halutaan ehdolle?

"Maalaisjärkisiä, tavallisia ihmisiä" Piispa Jari Jolkkonen

Ehdokasasettelu päättyy 15.9. Lähde mukaan - ohjeet löydät täältä: <http://www.seurakuntavaalit.fi/asetu-ehdolle>

Videolla piispat kertovat miksi asettua ehdolle! – – ⁷⁵

Sivuun liittyvää tiedottamista on vain kahdessa päivityksessä, joissa muistutetaan sivun chatin aukiolosta.

Sisällön jakaminen jatkui runsaana mutta myös monipuolistui. Linkeistä useimmiten toistuvat videoiden katselemiseen keskittyvät YouTube sekä Yle Areena. YouTube-videoihin lukeutuu muun muassa musiikkia, kirkollisia toimituksia ja seurakuntavaaleihin liittyviä videoita. Yle Areenan videot ovat

⁷⁴ Enää muutama yö, ja sitten saa avata ensimmäisen kalenterin luukun [<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/photos/a.291724207531345.60742.270598076310625/795732917130469/?type=1>]. Katsottu 6.5.2015.

⁷⁵ Miksi asettua ehdolle Usko hyvän tekemiseen -seurakuntavaaleissa 2014? [<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/posts/743402215696873>]. Katsottu 6.5.2015.

Pisara-ohjelman jaksoja ja hartauksia. Päivityksissä linkitettiin myös seurakuntien ja piispojen päivityksiin. Uusina linkittämisen muotoina toimivat ns. hashtagit⁷⁶ eli avainsanat sekä päivityksen sanoihin upotetut linkit. Hashtageista suurin osa ilmaisi vuoden seurakuntavaalien teeman, ”Usko hyvän tekemiseen”. Sanalinkit ohjaavat muun muassa Lasten katekismuksen, piispa Irja Askolan sekä Yhteisvastuun Facebook-profiiliin tai -sivulle. Muiden käyttäjien tuottaman sisällön jakaminen painottui kuvien jakamiseen. Sarjakuvat ja huumorikuvat käsittelevät useita aiheita. Kirkon Facebook-sivu jakoi myös kaksi omaa videota, videon kirkon perheneuvonnalta sekä joululaulua viittovasta lapsesta.

Tiedottavien sisältöjen määrä oli suuri sivun kohokohta-päivityksissä vuosina 2011–2014. Tämä selittyy osittain sisällön jakamisen runsaudella ja sen sisällyttämällä kategoriaan. Tiedottavissa päivityksistä vuosina 2011–2014 toistuviksi teemoiksi nousivat tapahtumista ja päivän teemasta tiedottamien sekä itse sivuun liittyvä tiedottaminen. Näistä kolmesta useimmiten päivitykset tiedottivat merkittävistä päivistä, sisältäen sekä sekulaareja että kristillisiä päivämääriä. Sivuuun liittyvät päivitykset liittyivät tyypillisesti sivun chattiin, tapahtumista useimmat olivat kristillisiä, esimerkiksi tv-tapahtumia, seurakuntavaalit ja tapahtumia kirkoissa ympäri Suomen.

Huomattavimmaksi piirteeksi muodostui kuitenkin sisällön jakaminen. Linkkien jakaminen oli pysyvä piirre sivulla vuosina 2011–2014 ja linkit johtivat usein videopalvelu YouTubeen. Jakamista ilmeni myös muun muassa hashtageina, sarjakuvien, humorististen kuvien ja toisten käyttäjien tuottamien sisältöjen jakamisena. Sisällön jakamisen sisällyttäminen tiedottaviin päivityksiin oli ratkaisu säilyttää kolme kategoriaa ja samalla tutkia tätä sivulla toistuvaa ja sosiaaliselle medialle ominaista ilmiötä. Jakavat sisällöt olisivat toimineet myös omana kategorianaan. Tiedottavien sisältöjen tulosten mahdollisesta vääristymisestä huolimatta tuli ilmi että jakaminen on olennainen osa sivun toimintaa ja sitä ilmenee monipuolisesti paitsi linkkeinä mutta myös muissa muodoissa. Sisällön jakaminen voi vaikuttaa helpolta tavalta tuottaa sisältöä nopeasti ja linkkien klikkaaminen tai videoiden katselu voi olla kiireiseltä lukijalta liikaa vaadittu. Toisaalta jakaminen on yleinen käytäntö sosiaalisessa mediassa, jossa kaikkea sisältöä tuotetaan harvoin itse. Jaetut sisällöt voivat tarjota

⁷⁶ Hashtagit erottuvat muusta tekstistä niitä edeltävästä #-merkistä ja niitä klikkaamalla käyttäjä näkee kaikki Facebook-julkaisut joissa kyseistä avainsanaa on käytetty.

mahdollisuuden syventyä aiheeseen, jota olisi muuten lyhyeen päivitykseen vaikea mahduttaa.

Kohokohta-päivitykset itsessään kertovat siitä, mihin sivun sisältöihin palvelun muut käyttäjät ovat reagoineet voimakkaimmin. Erityisistä päivistä tiedottaminen voi toimia kalenterimaisena muistutuksena sivun seuraajille ja virittää toivotus-kommenteja sekä pohdintaa päivän aiheesta. Juhlapäivien kuten vapun tai joulun vietossa oleva lukija voi osoittaa kiitollisuutta vapaapäivistään tykkäämällä päivitystä kyseiseen päivään liittyen. Tapahtumat kiinnostavat lukijoita sillä he voi itse osallistua niihin joko fyysisesti tai seuraamalla lähetystä televisiossa tai verkossa. *Hengellinen elämä verkossa* -kyselyn mukaan tapahtumista ilmoittelu nähtiin kirkon verkkotyössä kaikkein tärkeimpänä.⁷⁷ Tästä huolimatta tapahtumat olivat päättyneet vuosittain enimmillään yhdeksään kohokohta-päivitykseen. Sivuuun liittyvässä tiedottamisessa sivun chat voi kerätä tykkäyksiä positiivisen avoimena kanavana olla yhteydessä kirkkoon ja se voi olla muodostunut monille tärkeäksi. Facebook-tapahtumat ja tykkääjämäärät kiinnostavat, tapahtumiin voidaan helposti ottaa osaa ja tykkääjämääriä lukija voi seurata ja ”jännätä mukana”⁷⁸ tasalukuja yhdessä sivun ylläpitäjien kanssa.

Jaetut sarjakuvat, videot ja musiikki kiinnostavat tekstistä poikkeavina sisältöinä. Varsinkin jaetut humoristiset sarjakuvat ja kuvat herättävät lukijoissa positiivisia tunteita, jotka saattavat ilmetä tykkäyksinä ja kommentteina. Videot ja musiikki tarjoavat vaihtelua tekstipainotteisista päivityksistä jos lukijalla on aikaa katsoa ja kuunnella niitä. Muun tiedottavan sisällön vähäisyys jaettuihin sisältöihin verrattuna voi selittyä paitsi sivun päivittäjien toimilla, mutta myös sillä miten perinteiset tiedotukset eivät sykehdytä lukijoita yhtä voimakkaasti kuin sarjakuvat, videot ja musiikki.

Tutkimuksissa kirkkojen internetin käytöstä tiedottaminen nähdään olennaisena osana kirkkojen viestintää. Jean-Nicolas Bazin ja Jérôme Cottin määrittelevät tiedottamisen kirkkojen tyypillisimpänä ja hyödyllisimpänä tapana hyödyntää internetiä. Peter Fischer-Nielsenin tapaustutkimus Tanskan evankelisluterilaisen kirkon pappien suhtautumisesta internetiin osoittaa myös tiedon jakamisen keskeisyyden kirkon verkkotyössä.⁷⁹ Myös oma tutkimukseni viittaa samankaltaiseen painotukseen, tiedottavien sisältöjen osuus osoittautui

⁷⁷ Hintsala & Ketola 2012, 31.

⁷⁸ Meillä on 19 961 tykkääjää!

[<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/posts/526212424082521>]. Katsottu 29.3.2015.

⁷⁹ Fischer-Nielsen 2012, 123; Bazin & Cottin 2004, 62.

muita sisältötyyppejä suuremmaksi. Toisaalta kohokohta-päivityksinä tulokset myös osoittavat tiedottavan sisällön olevan sivulla suosittua ja lähinnä jaettujen sisältöjen muodossa. Ongelmana vertailussa ovat tutkijakohtaisesti vaihtelevat määritelmät tiedottamisesta.

Tutkimukseni viittaa kirkon Facebook-sivun poikkeavan perinteisesti ymmärryksestä tiedottamisesta, esimerkiksi tutkijoiden mainitsemasta uskonnollisten verkkosivujen ilmoitustaulumaisuudesta.⁸⁰ Vaikka Facebookin seinät muistuttavat toiminnallaan ilmoitustauluja, niiden sisällöt ovat kirkon sivulla usein tiedotteita monipuolisempia. Sivun tulee jo lähtökohdiltaan tarjota paljon tietoa, mutta se tekee sitä usein työstämällä aiheita luettavimmiksi ilmoitustaulumaisen tiedottamisen sijaan ja toimii siten sosiaalisen median ympäristössä luontevasti sille ominaisella tavalla. Kun uskonnolliset internet-sivut keskittyvät ilmoitustaulumaisiin tiedotteisiin, sosiaalisessa mediassa tilaa jää omanlaisen tiedottamisen lisäksi myös muunlaisille sisällöille.

5.2. Interaktiiviset

Interaktiivisissa sisällöissä esitetään kysymyksiä lukijalle tai lukijoille, tai kehoitetaan heitä toimintaan. Vastaanottajia voidaan myös puhutella epäsuorasti, esimerkiksi muistuttamalla että kirkon chatista löytyy juttuseuraa. Heille voidaan myös tarjota suora kysely sivulla, jossa he voivat äänestää olemassa olevista vaihtoehdoista tai lisätä itse vastausvaihtoehtoja. Lukijan ja kirjoittajan välinen oletettu vuorovaikutussuhde on tekstissä näkyvissä.

Vuoden 2011 kohokohta-päivityksistä 44%:n voidaan nähdä sisältävän interaktiivisia elementtejä. Interaktiivisuutta ilmenee 15:sta päivityksessä lähinnä kysymysmuodossa, mutta myös kehotusten ja ehdotusten muodoissa yhdeksässä. Mukana on myös kaksi Facebook-kyselyä. Päivitysten aiheet vaihtelevat ajankohtaisista aiheista joulunaikaan. Kehotuksissa ja ehdotuksissa lukijan toivotaan muun muassa jäämään seuraamaan, katsomaan, juttelemaan, keskustelemaan, jakamaan ajatuksia, ottamaan selvää, hiljentymään ja tulemaan kirkkoon. Hänet myös toivotetaan tervetulleeksi seuraamaan ja osallistumaan. Vaikka esitetyt kysymykset vaihtelevat suomalaisuudesta hyviin tekoihin, useimmin toistuva teema on joulunaika ja sen viettäminen:

⁸⁰ Bazin & Cottin 2004, 62; Beckerlegge 2001, 225, 234.

– – Sytyttikö sinä tänään adventtikynttilät? Mitä mietit niiden valossa?⁸¹

Kaksi kyselyä koskevat joululahjoja sekä viattomien lasten päivää. Lukijoiden joululahjatoiveita koskevan kyselyn suosituimmaksi vastausvaihtoehdoksi nousi ”rauhallinen joulun aika”, ja toisessa kyselyssä tärkeimmäksi kirkon teesiksi vanhemmuudesta ja lapsen hyvästä elämästä äänestettiin ”ole läsnä lapsellesi”.⁸²

Sivun päivityksistä vuonna 2012 vain 26% ilmentää interaktiivisia sisältöjä, ja ne ovat aiheiltaan sekä kristinuskoon että muihin aiheisiin liittyviä. Kristilliset aiheet käsittelevät muun muassa suvivirttä, kymmentä käskyä, rakkautta, kristityn elämää ja kirkossakäyntiä. Muut aiheet käsittelevät muun muassa vuodenajoille ja päiville erityisiä teemoja kuten kevätmasennusta ja lapsettomien lauantaita, mutta myös esimerkiksi puheita, auttamista ja jakamista. Interaktiivisuus ilmenee päivityksissä pääosin suorina ja epäsuorina kysymyksinä lukijalle tai lukijoille, jakautuen tasaisesti käsittelemään sekä kristillisyyttä että muita aiheita:

Saako kristitty kiroilla? Entä polttaa tupakkaa? Entä puhua rehellisesti yleisesti paheksutuista asioista? Miten kristittynä oikein pitäisi elää? Saako olla rehellisesti epätäydellinen ihminen? Täytyykö kaikkien taipua samaan muottiin? Näitä heitetään keskusteluun tänä aamuna.⁸³

– – Mitkä ovat sinun parhaat vinkkiä syysmasennuksen torjumiseen?⁸⁴

Kehotuksia tai ehdotuksia on ainoastaan neljä ja niissä pyydetään jakamaan hauskimpia Raamatun jakeita ja YouTube-versioita Suvivirrestä, sekä katsomaan televisioitua nojatuolikirkkolähtetystä.⁸⁵ Päivitysten joukossa on vain yksi kysely,

⁸¹ Adventinaika on odotuksen ja jouluun valmistautumisen aikaa

[<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/posts/274114805972511>]. Katsottu 30.1.2015.

⁸² Jos saisit valita yhden joululahjan, mikä se olisi?

[https://www.facebook.com/questions/288016434568789/?qa_ref=qd]. Katsottu 21.3.2015;

Viattomien lasten päivä haastaa suojelemaan lapsuutta

[https://www.facebook.com/questions/296382150398884/?qa_ref=qd]. Katsottu 21.3.2015.

⁸³ Saako kristitty kiroilla? [<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/posts/363289543708144>]. Katsottu 21.3.2015.

⁸⁴ Mitkä ovat sinun parhaat vinkkiä syysmasennuksen torjumiseen?

[<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/posts/422287424475022>]. Katsottu 21.3.2015.

⁸⁵ Nyt se kuulkaa alkaa [<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/posts/377754348948267>].

Katsottu 21.3.2015; Tervetuloa kirkkoon!

[<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/photos/a.291724207531345.60742.270598076310625/399265840110514/?type=1>]. Katsottu 21.3.2015; Tervetuloa kirkkoon! Helluntain nauhoitettu nojatuolikirkko klo10 TV1:llä.

[<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/photos/a.291724207531345.60742.270598076310625/385187818184983/?type=1>]. Katsottu 21.3.2015; Voiko Raamattu olla myös humoristinen?

[<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/posts/343298715707227>]. Katsottu 21.3.2015.

joka käsittelee sitä, minkälainen sisältö kirkon Facebook-sivulla kiinnostaa lukijoita. Äänestyksen voitti ”ajankohtaiset asiat”.⁸⁶

Vuoden 2013 päivityksistä interaktiivisia sisältöjä on 21%:ssa ja niissä painottuvat kristinuskoon ja kirkkoon liittyvät aiheet. Näihin lukeutuvat muun muassa sosiaalinen media, tapahtumat, kristinuskon käsitteet sekä uutisointi seurakunnista ja papiksi aikovista. Muita aiheita ovat esimerkiksi kesä, juhannus, koskettavat musiikkikappaleet ja hiljaisuus. Päivityksissä interaktiivisuus ilmenee kysymysmuodossa 17 kertaa, kysymyksistä suurin osa on osoitettu lukijalle kysyen hänen henkilökohtaista mielipidettään aiheeseen:

Enkelihoido tai enkeliteparia? Raamatussa enkelit toimivat mm. sanansaattajina, suojelejoina ja sotureina. Psalmissa 91 todetaan: "Hän antaa enkeleilleen käskyn varjella sinua, missä ikinä kuljet." Mitä sinä ajattelet enkeleistä?⁸⁷

Aurinko, erilaiset kesäfestarit, jäätelö, mökkeily, loma, jäätelö, kesäsade, retket, leskenlehdet...

Mikä tekee sinulle kesästä kesän?⁸⁸

Kehotuksia ja ehdotuksia on 12, niissä lukijaa kehoitetaan suorasti tai epäsuorasti tulemaan mukaan, tykkäämään, osallistumaan, pysähtymään, tutustumaan, liittymään mukaan, jakamaan, pestautumaan Yhteisvastuun arkkienkeliksi, linkittämään ”biisi”, kertomaan muisto sekä ”jännäämään” mukana. Esimerkki kehotuksista musiikkiaihteisessa päivityksessä:

Heipsan ihmiset!

Ajattelin illan ratoksi soittaa teille joitain biisejä, jotka ovat itseäni joskus koskettaneet tai lohduttaneet. Jos haluat, tule mukaan ja linkitä kommentteihin joku biisi, joka on koskettanut sinua. Ja jos haluat, niin kerro joku kappaleeseen liittyvä muisto. – –⁸⁹

⁸⁶ Millainen sisältö kiinnostaa sinua kirkon Facebook -sivulla? [https://www.facebook.com/questions/333483420022090/?qa_ref=qd]. Katsottu 21.3.2015.

⁸⁷ Enkelihoido tai enkeliteparia? [https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/posts/472077249496039]. Katsottu 7.5.2015.

⁸⁸ Aurinko, erilaiset kesäfestarit, jäätelö, mökkeily, loma, jäätelö, kesäsade, retket, leskenlehdet... [https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/photos/a.291724207531345.60742.270598076310625/527569650613465/?type=1]. Katsottu 7.5.2015.

⁸⁹ Heipsan ihmiset! [https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/posts/434284806650552]. Katsottu 7.5.2015.

Ainoa kysely käsittelee pääsiäisen pyhiä, suosikkipyhäksi äänestettiin pääsiäispäivä.⁹⁰

Vuonna 2014 interaktiivisten sisältöjen määrä oli 11% päivityksistä. Aiheissaan ne käsittelevät uutta vuotta, Raamatun henkilöitä, sivun chat-toimintoa sekä vaihtelevia aiheita kuten vanhemmuutta, kiusaamista ja parisuhdetta. Kristinusko tai kirkko ovat useimmissa päivityksissä jollain tapaa esillä. Interaktiiviset sisällöt jakautuvat kysymyksiin ja kehotuksiin. Kysymyksistä suurin osa esitetään lukijalle tai ne ovat epäsuoria tai retorisia:

Nytt år och nya tag. Hurdana nyårslöften har du gett för år 2014?⁹¹

Askarruttaako mieltäsi jokin asia? Jos haluat jutella, kirkon chatissä löytyy kuuntelija. – –⁹²

Kehotuksissa ja ehdotuksissa toivotaan lukijan olevan itselleen armollinen ja lepäämään, vastailemaan kommenttikenttiin, katsomaan YouTube-video, laittamaan kuvan omasta polustaan, olemaan rohkea, tuomitsemaan kiusaamisen, kysymään neuvoa kirkon perheneuvojalta sekä lukemaan muiden kysymyksiä ja vastauksia parisuhteeseen liittyen.

– – Mietitkö parisuhdeasioita? Kysy neuvoa kirkon perheneuvojalta tai lue muiden kysymyksiä ja vastauksia: <http://www.city.fi/blogit/suhdekliniikka>⁹³

Interaktiivisia sisältöjä esiintyi sivun aloitusvuotena lähes puolessa kaikista päivityksistä, mikä voi selittyä sivun uutuudella ja tarpeella kartoittaa käyttäjien mielipiteitä ja kokemuksia sivusta. Alun vähäinen seuraajien ja tykkäysten määrä on voinut luoda tunteen henkilökohtaisemmasta vuorovaikutuksesta muihin käyttäjiin ja madaltaa kynnyistä kysymyksille ja kehotuksille. Myös muiden käyttäjien kynnys kommentoida, tykätä ja jakaa päivityksiä on voinut olla alhaisempi. Seuraavina vuosina interaktiivisten sisältöjen määrä väheni tasaisesti noin puolesta vain kymmenesosaan. Tämä oli seurausta joko sivun päivittäjien

⁹⁰ Illallisdraamaa nostettaessa maljaa, viimeisiä henkäyksiä ristillä, hiljaisuutta haudalla, valon riemua... [https://www.facebook.com/questions/501966689840428/?qa_ref=pp]. Katsottu 7.5.2015.

⁹¹ Nytt år och nya tag [<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/photos/a.291724207531345.60742.270598076310625/624824167554679/?type=1>]. Katsottu 8.5.2015.

⁹² Askarruttaako mieltäsi jokin asia? [<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/photos/a.291724207531345.60742.270598076310625/742859309084497/?type=1>]. Katsottu 8.5.2015.

⁹³ Mietitkö parisuhdeasioita? [<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/photos/a.291724207531345.60742.270598076310625/757180240985737/?type=1>]. Katsottu 8.5.2015.

toimista tai sivua seuraavien mielenkiinnon muutoksesta. Interaktiivisuuden muodot vaihtelivat mutta suorat kysymykset lukijalle sinä-muodossa säilyivät tärkeinä. Niissä kyseltiin muun muassa lukijan mielipiteistä, ajatuksista ja mieltymyksistä päivituksen aiheeseen liittyen. Toinen interaktiivisuuden merkittävä ilmenemismuoto olivat kehotukset ja ehdotukset, jotka tähtäsivät saamaan lukijan osallistumaan tai mukaan jonkinlaiseen toimintaan. Facebook-kyselyt olivat vähäisiä.

Kohokohta-päivityksissä lukijalle suoraan osoitettujen kysymysten toistuminen voi selittyä niiden henkilökohtaisella luonteella, joka saa lukijan vastaamaan ja kenties tykkäämään kirkon totuttua tuttavallisemmasta viestintätyylistä. Myös kehotukset ja ehdotukset viestivät tuttavallisuutta. Interaktiivisten sisältöjen määrän olisi voinut olettaa olleen suurempi kohokohta-päivityksissä, sillä ne puhuttelevat lukijaa suoraan ja oletettavasti saavat aikaan vähintäänkin vastauksia kommenttien muodossa. Sisältöjen oletettua pienemmät määrät voivat selittyä monella tapaa. Kysymykset vaativat yleisessäkin kielenkäytössä vastausta eli Facebookin ympäristössä kommenttia kommenttikenttään, tykkäykset ja jaot voivat näyttäytyä toissijaisina toimintoina tai niiden käyttöä ei edes harkita. Kysymysten ja kehotusten jakaminen ei saata myöskään tuntua mielekkäältä koska niiden esittäjä hämärtyy eteenpäin jaettaessa. Kysymyksiin vastaaminen vaatii käyttäjältä sekä aikaa että viitseliäisyyttä, hänen tulee pohtia vastaustaan ja kirjoittaa se kommenttikenttään. Voi olla että käyttäjää ei kiinnosta käsiteltävä aihe, hänellä ei ole vastausta esitettyyn kysymykseen, kysymyksiä ei ole ehkä muotoiltu toimivasti tai ne on saatettu tulkita retorisisina. Kehotukset ja ehdotukset eivät vaadi vastausta kysymysten tavoin, ja esimerkiksi kehotuksen kirkkoon tulosta voi kuvitella jäävän lukijalle itselleen hiljaisesti mietittäväksi ja omakohtaisesti arvioitavaksi.

5.3. Julistavat

Julistavat sisällöt koostuvat hartausteksteistä, virsistä, Raamatun katkelmista ja muista uskonnollisista teksteistä. Niihin kuuluvat myös uskonnollisten aiheiden ja käsitteiden esiintyminen keskipisteessä. Lisäksi julistaviin sisältöihin kuuluvat kristinuskon dogmien käsitteleminen sekä rukoukset tai rukoustyyliset tekstit.

Vuoden 2011 päivityksissä pääosin julistavia sisältöjä on vain muutamassa eli yhdeksässä, aiheeltaan ne liittyvät kiinteästi joulun ja sen odotuksen kristillisiin sisältöihin. Niissä käsitellään muun muassa uskon kieltä, adventtia,

iltarukouksia ja joulua Jeesuksen syntymäjuhlan. Sisällöt ilmenevät sitaateina iltarukouksista sekä joulun toivotuksista, mukana on myös yksi Raamattusitaatti Psalmeista. Päivityksiin sisältyy lisäksi linkki videoon, videohartaukseen, iltarukoukseen tai lauluun aiheeseen liittyen:

Missä oletkin – millaisesta sängystä heräätkin – Jeesus on syntynyt! Tässä lyhyt hartaushetki joulupäivälle: – –⁹⁴

Vuonna 2012 julistavia sisältöjä esiintyi 35%:ssa päivityksistä. Aiheiltaan ne painottuvat Raamatun sisältöön ja Jumalaan. Niissä käsitellään muun muassa Jumalan huolenpitoa, tekoja ja hyvyttä. Päivitykset sisältävät sitaatteja olemassa olevista uskonnollisista teksteistä sekä rukouksenomaisia tekstejä. Virsiä siteerataan näissä päivityksissä kolme kertaa, Isä meidän rukousta kuusi ja Raamattua 15 kertaa. Kymmentä käskyä käsitellään neljään otteeseen. Vapaita rukouksenomaisia tekstejä päivityksistä kertyi seitsemän. Esimerkki rukouksesta Sveitsin bussiturmaan liittyen:

– – Jumala, sinun armolliseen suojaan jätämme heidät,
joiden elämä traagisesti ja yllättäen päättyi.
Sinun puoleesi huudamme sitä tuskaa,
jota näiden lasten vanhemmat ja läheiset kokevat.
Ole lähellä kaikkia heitä,
ympäröi armollasi,
lohduta, lohduta.
Ympäröi rauhallasi.⁹⁵

Vuonna 2013 julistavien sisältöjen osuus päivityksistä oli 17%. Päivitykset käsittelevät lukuisia aiheita, muun muassa uskoa, läheisyyttä ja katkeruutta. Toistuvia aiheita ovat Raamattu sekä tiettyyn ajankohtaan liittyvät tapahtumat kuten rippikoulu ja ensimmäinen adventti. Päivitysten aiheisiin kuului myös Jeesusta ja Jumalaa käsitteleviä päivityksiä. Julistavissa sisällöissä useimmiten toistuivat uskonnolliset tekstit ja Raamatun sitaatit. Uskonnollisiin teksteihin

⁹⁴ Missä oletkin - millaisesta sängystä heräätkin - Jeesus on syntynyt!
[<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/photos/a.291724207531345.60742.270598076310625/294743100562789/?type=1&theater>]. Katsottu 30.1.2015.

⁹⁵ Järkyttyneinä luimme uutisen Sveitsin bussiturmasta
[<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/photos/a.291724207531345.60742.270598076310625/340607575976341/?type=1>]. Katsottu 21.3.2015.

lukeutuu rukous Englannin kuninkaallisten vauvalle, osa Herran siunauksesta, rukouksia parisuhteeseen ja avioliittoon liittyen, sekä kelttiläinen siunaus:

Tulevia ekaluokkalaisia siunataan koulutielle ympäri Suomea.

Isän kädet kannatelkoot sinua.

Vapahtajan kädet syleilkööt sinua.

Hengen kädet keinutelkoot sinua.

Jumalan, kaikkivaltiaan siunaus

pitäköön sinua ikuisesti sylissään. Aamen.

(Kelttiläinen siunaus) ⁹⁶

Muut julistavat sisällöt koostuvat muun muassa vapaista rukouksenomaisista teksteistä, kuvasarjasta Raamatun henkilöistä nykyajassa sekä yhdestä virsisitaatista.

Vuoden 2014 päivityksistä julistavia sisältöjä löytyi 20%:sta. Aiheissaan ne painottuvat erityispäiviin ja kristinuskoon. Ajankohtaan liittyviä aiheita ovat muun muassa tuhkakeskiviikko, viattomien lasten päivä sekä rippikoulujen alkaminen. Kristinuskoa käsitellään kristillisistä asioista kuten suojelusenkeleistä ja psalmeista kertovissa päivityksissä, mutta myös sen ilmenemistä arkielämässä esimerkiksi rukousten, kasteen ja uskon eteenpäin siirtämisen merkeissä. Muita aiheita ovat Pisara-ohjelma, elämän polut ja elämän perustan etsiminen. Julistavat sisällöt ilmenevät pääosin Raamatun sitaatteina sekä vapaina rukouksenomaisina teksteinä. Sitaatit ovat evankeliumeista, psalmeista ja Saarnaajan kirjasta. Rukouksenomaiset tekstit sisältävät muun muassa pyyntöjä lasten ja nuorten suojelemiseen, uskon säilyttämiseen ja auto-onnettomuuksiin liittyen:

Joulun alla on monta ihmistä kuollut kolareissa.

Herra, katso meidän peräämme.

Vastaa ihmisten huutoon.⁹⁷

Muita julistavia sisältöjä ovat rukoukset, virsisitaatti ja muut tekstit. Neljä rukousta ovat Maria Pariisilaisen rukous, iltarukous "Sylihisi Jeesus rakas", sekä pyhäinpäivän ja neljännen joulupäivän rukoukset. Muihin teksteihin kuuluvat Pia

⁹⁶ Tulevia ekaluokkalaisia siunataan koulutielle ympäri Suomea
[<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/posts/525055234198240>]. Katsottu 12.5.2015.

⁹⁷ Joulun alla on monta ihmistä kuollut kolareissa
[<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/posts/804948466208914>]. Katsottu 13.5.2015.

Perkiön sanoittama laulu Luojan kaunein ajatus sekä ajatuksia rukouksen voimasta sekä Jumalasta.

Julistavien sisältöjen osuus muodosti interaktiivisten sisältöjen tapaan alle puolet kohokohta-päivityksistä vuosina 2011–2014. Päivitysten aiheet ovat odotetusti kristillisiä, ja niissä toistuivat merkittävät ajankohdat sekä Raamattu, Jumala ja kristilliset käsitteet. Julistavat sisältöjen muodot vaihtelivat käsiteltynä ajanjaksona, niitä ilmeni monipuolisesti muun muassa Raamatun ja virsien sitaatteina, rukouksina ja uskonnollisina teksteinä. Tärkeinä kuitenkin pysyivät sitaatit Raamatusta sekä niin tilanteeseen kirjoitetut kuin valmiitkin rukoukset.

Kohokohta-päivityksinä julistavat sisällöt osoittavat että uskonnollinen sisältö on tervetullutta. Raamatun sitaatit elämästä ja uskosta puhuttelevat yhä ihmisiä ajasta ja paikasta riippumatta, ja lukija saattaa tunnistaa itselleen tuttuja sitaatteja. Myös virret voivat olla lukijalle aiemmin tuttuja. Rukoukset voivat antaa lukijoille muun muassa voimaa tai lohdutusta, ja varsinkin tilanteeseen kirjoitetut rukouksenomaiset tekstit kertovat päivityksen kirjoittajan vaivannäöstä. Myös muu uskonnollinen sisältö puhuttelee lukijaa ja muodostaa sisällön jota uskonnollisen organisaation Facebook-sivulta odotetaan.

Tutkimuksessa internetin uskonnollisista sisällöistä on keskitytty paljon virtuaaliseen uskonnonharjoitukseen, verkkoon uskonnonharjoituksen paikkana sekä siellä tapahtuviin uskonnollisiin kokemuksiin. Esimerkiksi Gwilym Beckerlegge toteaa uskonnollisten internet-sivujen tarjoavan muun muassa virtuaalisen paikan uskonnolliselle toiminnalle, verkon ulkopuolisen toiminnan vaihtoehdona tai sen täydentäjänä. Peter Fischer-Nielsenin tutkimuksessa yhdeksi kirkon internetin käyttötavaksi muodostui ”kyberkirkko”, johon sisältyy kirkollisten toimitusten sekä henkilökohtaisen uskonnon harjoittamisen mahdollistuminen verkon avulla. Videoitujen toimitusten ja virtuaalisten rituaalien lisäksi myös rukousten lukeminen ja kirjoittaminen sisältyivät kyberkirkkoon.⁹⁸

Kirkon Facebook-sivu muistuttaa osittain ”kyberkirkkoa”, se välittää uskonnollisia toimituksia video- sekä äänimuodoissa ja mahdollistaa rukousten lukemisen. Sen funktio ei kuitenkaan ole toimia esimerkiksi virtuaalisena kirkkona tai rukouspyyntöjä käsittelevänä palveluna. Tästä huolimatta sen kristilliset sisällöt, raamatunsitaatit, rukoukset, virret ja muut uskonnolliset tekstit voivat toimia apuvälineinä lukijan uskonnon harjoittamiselle. Kirkon sivu voi

⁹⁸ Fischer-Nielsen 2012, 124, 127; Beckerlegge 2001, 124.

toimia Jean-Nicolas Bazinin ja Jérôme Cottinin kuvaamalla tavalla, kirkon jäsenten uskon vahvistajana ja tarjoamalla apua hengellisyyttä koskeviin kysymyksiin.⁹⁹

Kolme sisältökategoriaa näyttäytyivät aineistossa seuraavasti. Tiedottavien määrä oli suurin, josta jaettu sisältö muodosti suurimman osan. Sivulla tiedotettiin useimmiten erityisistä päivistä, mutta myös kristillisistä tapahtumista sekä itse sivuun liittyvistä asioista kuten chat-toiminnosta. Jaettu sisältö oli monipuolista, mutta ilmeni tyypillisimmin linkkeinä YouTubeen. Myös sarjakuvia ja toisten käyttäjien kuvia jaettiin. Interaktiiviset ja julistavat sisällöt liikkuvat lukumääriltään alle puolessa kaikista päivityksistä. Interaktiivisia esiintyi useammin kuin julistavia, vaikka niiden erot eivät olleet huomattavia. Interaktiivisuutta ilmensivät useimmiten suorat kysymykset lukijalle, sekä erilaiset kehotukset ja ehdotukset. Kysymyksissä kysytään muun muassa lukijan ajatuksia, mielipidettä, suosikkeja, tekemisiä tai mitä hän tekisi tietyissä tilanteissa. Kehotuksissa lukijaa yleensä kehoitetaan osallistumaan tai ryhtymään jonkinlaiseen toimintaan. Julistavissa sisällöissä kristillisyyttä tyypillisesti välittävät Raamatun sitaatit sekä päivityksen aiheeseen liittyen kirjoitetut ja myös vakiintuneet rukoustekstit. Muuta julistavaa sisältöä ilmenee muun muassa sitaatteina siunauksista, uskonnollisista lauluista ja kirjoista sekä pohdintoina kristillisistä aiheista.

6. Päivitysten tyyli

Olen käyttänyt Marja-Liisa Kakkuri-Knuutilan esittämää jaottelua¹⁰⁰ suuntaviivoina tyylien löytämisessä, mutta päivitysten lyhyden vuoksi koin tarpeelliseksi etsiä myös muita mahdollisesti esiintyviä tyylin muotoja. Kakkuri-Knuutilan tyyleistä asiallisen, virallisen, epävirallisen ja humoristisen lisäksi olen sisällyttänyt mukaan henkilökohtaisen tyylin, vastakohtanaan etäinen asiatyyli. Sinuttelun olen sisällyttänyt epävirallisen tyylin sijasta henkilökohtaiseen tyyliin, sillä teitittely on jo harvinaistumassa nykysuomessa, eikä sen puuttuminen varsinkaan verkkoviestinnässä ole viitannut epävirallisuuteen samalla tapaa kuin muussa viestinnässä. On myös kirjoittajan valinta kohdistaako hän tekstinsä laajemmalle yleisölle (te), vai tietylle lukijalle (sinä). Näiden tyylien lisäksi olen sisällyttänyt tyyleihin voimakkaan tyylin, jota ilmentävät päivitykset pyrkivät

⁹⁹ Bazin & Cottin 2004, 63.

¹⁰⁰ Kakkuri-Knuutila 1999, 236–237.

kiinnittämään lukijan huomion käsiteltävään aiheeseen esimerkiksi rinnastamalla tai tunteilla ja mielikuvilla latautuneilla sanavalinnoilla.

Tyylin, joka Kakkuri-Knuutilan kuvaamana liikkuu vakuuttavan ja suostuttelevan ääripäissä ja niiden välillä, olen jättänyt tarkastelun ulkopuolelle, yksinkertaisesti siksi koska lyhyisiin päivityksiin ei voi mahduttaa hyviä tai huonoja argumentteja tai erilaisia suostutteluokeinoja. Päivitysten viestintä on tyyliiltään vakuuttelua tai suostuttelua suurempaa ja avoimempaa; jokin asia esitetään päivityksessä, jonka jälkeen lukija voi itse valita tekeekö kuten on ohjeistettu tai hyväksyykö esitetyt argumentit.

Kaikkia Marja-Liisa Kakkuri-Knuutilan jaottelun tyylejä ei ollut löydettävissä päivityksistä. Teknistä tyyliä ymmärrettynä teologisena sanastona ei luonnollisesti esiinny päivityksissä. Facebook-sivu ei ole kirkon toimijoiden sisäinen keskustelukanava ja sen käyttämän sanaston tulee siten olla laajemman yleisön ymmärrettävissä. Päivityksissä ilmenee uskonnollista tai hengellistä sanastoa, kuten julistavien sisältöjen luokittelusta kävi ilmi, mutta se aukenee vaihtelevissa määrin niin kristityille kuin muillekin, jotka ovat epäsuorasti saaneet tietoa uskonnosta ympärillään. Päivitysten tyyliä voidaankin siksi kuvailla pääosin havainnollistavaksi. Myöskään epäkohteliasta, vähättelevää tai halventavaa tyyliä ei ilmene päivityksissä, luultavasti johtuen siitä, että kyseessä on kirkon virallinen Facebook-sivu ja sivun päivittäjät ovat mahdollisesti saaneet sen käyttöön koulutusta ja ohjeistusta. Sivun on myös valvonnan alainen ja julkinen. Päivitysten mahdolliset epäasiallisuudet herättäisivät nopeasti muiden käyttäjien mielenkiinnon ja vaikuttaisivat siten koko kirkon imagoon.

Vuoden 2011 marraskuun ja joulukuun kohokohta-päivityksistä 68%:ssa oli tunnistettavissa tavallisesta asiatyylistä poikkeava tyyli. Näistä suurimmassa osassa ilmeni epävirallista tyyliä, mikä korostui lähinnä huutomerkkien käytössä muualla kuin toivotuksissa tai kehotuksissa sekä muutamassa puhekielisydessä:

Hesari huomasi!¹⁰¹

Noin puolessa päivityksistä oli nähtävissä henkilökohtaista tyyliä, jossa lukijaa sinutellaan tai kirjoittaja kertoo hänelle tapahtuneista asioista tai muuten kuvailee toimintaansa minä-muodossa. Se ilmeni päivityksissä pääosin lukijan sinutteluna kysymyksissä:

¹⁰¹ Hesari huomasi! [<https://fi-fi.facebook.com/kirkkosuomessa/posts/106598396122540>]. Katsottu 6.3.2015.

Viattomien lasten päivä haastaa suojelemaan lapsuutta. Millaisia ohjeita sinä antaisit? Tässä kirkon kymmenen teesiä vanhemmuudesta ja lapsen hyvästä elämästä. Mikä on mielestäsi tärkein?¹⁰²

Vähemmässä määrin edustettuina oli humoristinen tyyli. Neljässä huumoripäivityksessä huumori välittyi kuvan tai tekstin muodossa, esimerkiksi tapaninpäivän päivityksen kuvassa naiset keskustelevat englanniksi siitä, miten neitseellinen syntymä on uskottavampi kuin kolmen viisaan miehen eli itämaan tietäjien löytäminen.¹⁰³

Vuoden 2012 päivityksistä 41%:ssa on havaittavissa erityistä tyyliä. Näistä päivityksistä suurimmassa osassa oli joko humoristista tai henkilökohtaista tyyliä tai molempia. Humoristisissa päivityksissä kristillinen huumori välittyy kuvan ja sarjakuvien keinoin, jaetuista sarjakuvista useimmiten Eeva Meltion sarjakuvissa, jotka käsittelevät uskontoa nykyajassa. Sarjakuvissa esimerkiksi uutta uskontoa kaupitellaan puhelimitse kuin puhelinliittymää ja naimisiin aikova pari pyytää pappia ”skippaamaan” hengelliset aiheet toimituksesta, perustellen toivomustaan sillä että ”uskonnollinen hääteema on niin last season!”. Muissa huumorikuvissa muun muassa Raamatun vedenpaisumusta verrataan Suomen kesään.¹⁰⁴

Henkilökohtainen tyyli ilmeni päivityksissä enimmäkseen lukijan sinutteluna 17:ssä päivityksessä, ja vähemmässä määrin kirjoittajan omakohtaisessa kerronnassa viidessä. Esimerkki molempia sisältävästä päivityksestä:

– – Tähän kommenttiketjuun voisi jokainen laittaa löytämiään hymyilyttäviä helmiä Raamatun jakeista. Tarkoitus ei ole opillinen tai dogmaattinen keskustelu tässä kohtaa, vaan vain hassuttelu. Minun oma lempparihauskani on Gal 5:15: "Kun te purette ja syötte toisianne, katsokaa, ettette toinen toistanne perin hävitä" Naurattaako tämä sinua? -meiju¹⁰⁵

¹⁰² Viattomien lasten päiviä haastaa suojelemaan lapsuutta
[https://www.facebook.com/questions/296382150398884/?qa_ref=pp]. Katsottu 28.3.2015.

¹⁰³ Tapaninpäivänä todistetaan Kristuksesta
[<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/photos/a.291724207531345.60742.27059807631062/5/295223957181370/?type=1>]. Katsottu 28.3.2015.

¹⁰⁴ Häät mielessä
[<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/photos/a.291724207531345.60742.27059807631062/5/405299662840465/?type=1>]. Katsottu 28.3.2015; In the Bible it rained for 40 days
[<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/photos/a.291724207531345.60742.27059807631062/5/410098132360618/?type=1>]. Katsottu 6.3.2015; Uusi nopea uskontotyyppi
[<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/photos/a.291724207531345.60742.27059807631062/5/376705932366505/?type=1>]. Katsottu 28.3.2015.

¹⁰⁵ Voiko Raamattu olla myös humoristinen?
[<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/posts/343298715707227>]. Katsottu 28.3.2015.

Epävirallisuus ilmeni 16:ssa päivityksessä lähinnä huutomerkkien käytössä ja puhekielimäisyyksissä:

Olet hyvä juuri sellaisena kuin olet! Vai miten se meni? ¹⁰⁶

Voimakasta tyyliä voidaan katsoa edustavan kolme päivitystä, joissa tyyllillä herätetään erinäisin tehokeinoin lukijan huomion käsiteltävään tai ajankohtaiseen aiheeseen. Päivityksissä luonnonvarojen tuhoamista verrataan varastamiseen tulevilta sukupolvilta, Älä laihduta -päivän aiheita käsittelevä päivitys alkaa sanoin: ”Punkero! Läski! Lauta! Lehmä!” ja Lapsettomien lauantain päivitys kuvailee voimakkain mielikuvoin ilmiöön liittyvää surua:

– – Monessa kodissa syli on tyhjä, samalla sydän huutaa ikävästä lapsia, joita emme ole saaneet. – – ¹⁰⁷

Vuonna 2013 kaikista kohokohta -päivityksistä 62%:ssa esiintyi muuta tyyliä kuin asiatyyliä, näistä epävirallista tyyliä 38:ssa päivityksessä, useimmiten huutomerkkien käytössä mutta myös kielellisinä valintoina sekä hymiöiden ja sydänten (<3) käytössä. Esimerkki huutomerkkien ja puhekielen käytöstä:

Meillä on 19 961 tykkääjää! 20 000 kohdalla luvassa mukava yllätys, jännätkää mukana tasalukua! ¹⁰⁸

Humoristista ja henkilökohtaista tyyliä oli löydettävissä lähes yhtä monesta päivityksestä. Humoristista tyyliä välitetään pääosin yksi- tai moniruutuisten uskontoaiheisten sarjakuvien kautta, usein toistuvat Jarkko Vehniäisen ja Mika Ijäksen sarjakuvat. Sarjakuvissa muun muassa otetaan kantaa ajankohtaisiin aiheisiin, sijoitetaan uskonnollisia henkilöitä nykyaikaan tai lähestytään uudella tavalla Raamatun kertomuksia tai niiden kehittälyprosesseja. Mainittakoon että muiden huumorikuvien joukkoon on päätyntä myös kuuluisa internet-meemi, ”Grumpy Cat”.¹⁰⁹ Henkilökohtaisessa tyyliässä taas korostuivat sekä lukijan sinuttelu ja puhuttelu että kirjoittajan omien kokemusten ja tuntemusten jakaminen:

¹⁰⁶ Olet hyvä juuri sellaisena kuin olet!

[<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/photos/a.291724207531345.60742.270598076310625/357103030993462/?type=1>]. Katsottu 28.3.2015.

¹⁰⁷ Tänään vietetään Lapsettomien lauantaita

[<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/posts/376934999010265>]. Katsottu 28.3.2015.

¹⁰⁸ Meillä on 19 961 tykkääjää!

[<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/posts/526212424082521>]. Katsottu 29.3.2015.

¹⁰⁹ Iloa maanantaihin, siunausta viikkoosi!

[<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/photos/a.291724207531345.60742.270598076310625/559704534066643/?type=1>]. Katsottu 29.3.2015.

Tänään kaipasin lohdullista ja rohkaisevaa kohtaa Raamatusta.
Löysin tämän:

"Minä asun korkeudessa ja pyhydessä, mutta asun myös murtuneiden ja nöyriä luona. Minä virvoitan murtuneiden hengen ja herätän eloon nöyriä sydämen." (Jes 57: 15)

Jakaisitko sinäkin kanssamme jonkun itsellesi tärkeän kohdan?¹¹⁰

Vuonna 2014 noin puolesta (55%) kohokohta-päivityksestä oli löydettävissä erityistä tyyliä. Epävirallista tyyliä ilmeni useimmissa tapauksissa ja enimmäkseen huutomerkkien käyttönä mutta myös kielen suhteen:

Seurakuntavaalit@ Helsingin Kirjamessut. Huomenna alkaa, paikka näytti upealta jo tänään! Osasto 7d39 Aleksis Kivi-lavan ja Kirjakahvilan vieressä! Tule! – –¹¹¹

Henkilökohtaista tyyliä oli löydettävissä 21:ssä päivityksessä, sekä lukijan puhutteluna että kirjoittajan henkilökohtaisen kerronnan muodossa:

Töissä oli ollut ihan mahdoton viikko. Puhelin soi. Ystäväni vastasi: "Lähikaupasta täällä vaan. Ihan sitä soitellaan pastorin perään, kun nuo lapset on tuossa kassalinjan vieressä nyt toisilla mehujäillä - kaupan piikkiin..taisivat unohtua pastorin matkasta?" Ystäväni hurautti kauppaan hakemaan Tärkeimpiään. – – Tapahtuu sitä kirkollisissakin piireissä. Ole itsellesi armollinen. Anna lupa levätä! Levollista ja lepäännyttävää viikonloppua!¹¹²

Humoristista tyyliä esiintyi suurimmaksi osaksi kristinuskoon liittyvien sarjakuvien, kuvien ja piirrosten välityksellä 16:ssä päivityksessä. Esimerkiksi eräässä Jeesus-lapsen hampaiden tuloa kuvittavassa piirroksessa Marian ja Joosefin päiden päällä leijuvat sädekehät kun taas Marian pitelemä Jeesus-lapsi on napannut oman sädekehänsä puruleluksi.¹¹³ Näiden tyylien lisäksi kahden päivityksen voi nähdä ilmentävän voimakasta tyyliä, 26.tammikuuta julkaistun päivityksen teksti kuvaa lyhyesti mitä Ukrainassa tapahtuu juuri tuona hetkenä ja valokuvassa neljä ortodoksipappia ja risti seisovat aukiolla savun tai

¹¹⁰ Tänään kaipasin lohdullista ja rohkaisevaa kohtaa Raamatusta
[<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/posts/494274750609622>]. Katsottu 29.3.2015.

¹¹¹ Seurakuntavaalit@ Helsingin Kirjamessut
[<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/posts/775649179138843>]. Katsottu 28.3.2015.

¹¹² Töissä oli ollut ihan mahdoton viikko
[<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/posts/10202202259991032>]. Katsottu 28.3.2015.

¹¹³ Jeesuksellekin tuli hampaita!
[<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/photos/a.291724207531345.60742.270598076310625/684686638235098/?type=1>]. Katsottu 28.3.2015.

kyynelkaasun verhoamina, takanaan lukemattomien mellakkapoliisien muuri.¹¹⁴

Toinen päivitys nostaa Viattomien lasten päivänä esille lukemattomilta tuntuvia vääryyksiä lapsia kohtaan ja heidän kokemaansa suruaan tarjoamatta lukijalle hengähdystaukoa:

– – Pakolaisleirien ankeudessa, saarroksiin joutuneen kylän hatarissa suojissa, vankeuteen siepattujen säilytyspakoissa, raskaaseen työhön pakotettujen yömajoissa, hyväksikäyttäjän tukahduttavassa otteessa ja aikuisten vihanpidon mustaamassa kodissa lapsen nyyhkytys ja suoranainen itku kertovat kaipauksesta: kunpa olisin turvassa, kunpa olisin rakastettu. Lapsen itku on meidän kaikkien yhteinen itkumme. – –¹¹⁵

Vuosina 2011–2014 kirkon Facebook-sivun kohokohta-päivitykset sisälsivät noin puolet tavallista asiatyylillä, ja noin puolet jotain muuta tyyliä. Sivun ensimmäisinä kuukausina nämä muuta tyyliä sisältävät päivitykset olivat huutomerkkeineen epävirallisia, mutta myös henkilökohtaisen sinuttelevia. Myös joitain huumoripäivityksiä kuvan muodossa sisältyi joukkoon. Epävirallisuus huutomerkkien ja kielen suhteen sekä henkilökohtaisuus jatkuivat seuraaville vuosille. Vuonna 2012 huumorin määrä sarjakuvien muodossa kasvoi huomattavasti. Uusi voimakas tyyli pyrki kiinnittämään lukijan huomion elämän epäkohtiin ja epätoivoon. Sivun kolmas vuosi osoitti humoristisen tyylin tulleen jäädäkseen, lähinnä jaettujen sarjakuvien muodossa. Henkilökohtaisuuteen kuului nyt lukijan sinuttelun lisäksi myös kirjoittajan avautuminen elämästään, kokemuksistaan ja mielipiteistään. Tämä jatkui myös vuodelle 2014, jonka päivitykset seurasivat tyyliltään aiempaa pienin muutoksin.

Sivun kohokohdat -päivitykset ilmentävät tyylillään sekä tavanomaista viestintää että epävirallisuutta, tuttavallisuutta ja kevyttä ilmapiiriä. Epäviralliset huutomerkkit voivat välittää muun muassa tunnetta ilosta ja energisyydestä, sekä painottaa käsiteltävän asian tärkeyttä. Puhekielisyys ei rajoitu enää ainoastaan nuoriin viestijöihin, vaan on muodostumassa verkkoviestinnälle ominaiseksi ja luonnolliseksi tavaksi viestiä. Epävirallisuus sopii sivulle, joka ei ole kirkon virallinen kotisivu, vaan luotu tarkoituksenaan tavoittaa ihmisiä heidän omalla kielellään. Viestinnän henkilökohtaisuus luo tunteen kahdenkeskisestä vuorovaikutuksesta. Vaikka päivityksissä lukijalta kysellään paljon, kirjoittajat

¹¹⁴ Juuri nyt Ukrainassa ortodoksipapit seisovat mielenosoittajien ja poliisijoukkojen välissä rukoillen rauhaa [<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/posts/10151858833391905>]. Katsottu 27.3.2015.

¹¹⁵ Lapsen ääni on kirkas ja kuuluva niin naurussa kuin itkussa [<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/posts/812275222142905>]. Katsottu 27.3.2015.

myös vastavuoroisesti avautuvat omasta elämästään ja tunteistaan. Humoristiset sisällöt välittävät kuvaa kirkosta leppoisana yhteisönä sekä mukailevat Sakastin sivujen kuvausta sivusta myös hauskojen sisältöjen paikkana.¹¹⁶ Huumorin suhteen on merkittävää, että päivitysten kirjoittajat eivät itse esimerkiksi kerro vitsejä vaan jakavat humoristisia sisältöjä lähinnä kuvallisissa muodoissa. Kirkon on viestittävä oman arvonsa mukaan, mutta se onnistuu myös poikkeamaan asiatyylisiä kohdatakseen lukijansa tavalla, mikä saa sen vaikuttamaan keneltä tahansa muulta Facebookin käyttäjältä.

Kohokohta-päivitykset kertovat palvelun muiden käyttäjien reagoinnista erilaisia tyylejä sisältäviin päivityksiin. Epävirallisuus voi viestittää lukijalle aitoutta ja tunnetta siitä, että päivityksen takana on toinen ihminen, milloin kynnys kommentoida tai tykätä päivitystä on matalampi. Henkilökohtainen tyyli saa kysymyksineen aikaan vastauskommentteja ja kirjoittajan omakohtainen kerronta voi kerätä kiitosta tai lisäkysymyksiä lukijoilta. Ihmisten reagoiminen positiivisesti humoristiseen sisältöön voi juontaa juuresta Facebookin luonteesta vapaa-ajan surffailuun käytettävänä palveluna.

7. Päivitysten oletusleisö

Yleisökonstruktion hahmottamiseksi olen etsinyt päivityksistä arvoja, jotka kirjoittaja sekä yleisö jakavat, sekä esisopimuksia eli asioita joista he ovat samaa mieltä. Vuoden 2011 59:stä kohokohta-päivityksestä 17:sta on löydettävissä esisopimuksia. Sivun tykkääjämääriä juhlistavan päivityksen merkityksen ymmärtämiseksi lukijan on oltava samaa mieltä suurempien tykkääjämäärien tärkeydestä. Kolme päivitystä kirkon arvoillasta presidentinvaaliehdokkaille edellyttävät että lukija pitää ehdokkaiden arvojen tuntemista olennaisena osana vaaleja ja tuntee sen kenties vaikuttavan omaan äänestyspäätökseensä. 13:sta päivityksessä lukijan on oltava samaa mieltä siitä, että joulunpyhien vietto tapahtuu kristillisesti ja että juhlan alkuperäinen merkitys on olennainen osa ajankohtaa. Seuraavassa päivityksessä asiaa alleviivataan ja taustalla hahmottuu joulun sekularisoitumisen ongelma:

Joulu ei rajaudu yhteiskunnan vapaapäiviksi julistamiin pyhiin eikä pääty alennusmyyntien alkuun. Siksi pyhän apostoli Johanneksen päivän kääntyessä iltaan voimme kuunnella vielä uutta suomannosta vanhasta ruotsalaisesta joululaulusta.

¹¹⁶ Kirkko Suomessa – Facebook [<http://sakasti.ev1.fi/sakasti.nsf/sp2?open&cid=Content34A483>]. Katsottu 21.1.2015.

Loistakoon Betlehemin tähden valo tähänkin iltaan. Kristus on syntynyt! – – ¹¹⁷

Arvoja, joita lukijan ja kirjoittajan tulee jakaa ilmeni seitsemässä päivilyksessä. Niitä ovat ei-aineellisen avun ensisijaisuus aineellisiin joululahjoihin verrattuna, isänmaa ja suomalaisuus, auttaminen, hyvät teot, lähimmäisten huomioiminen ja lasten oikeudet.

Vuonna 2012 kirjoittajan ja lukijan jakamat arvot 20:ssä päivilyksessä painottuvat perhearvoihin ja toisista huolehtimiseen. Perheeseen liittyvät arvot ilmenevät seitsemässä päivilyksessä lasten, vanhemmuuden, uskollisuuden ja avioliiton konteksteissa:

6.käsky:älä tee aviorikosta. Luther neuvoo, että puoliset rakastaisivat toinen toistaan koko sydämestään ja olisivat toisilleen täysin uskollisia, sillä tämä on kaikkein tärkein niistä asioista, joka synnyttää rakkautta ja halua uskollisuuteen. ¹¹⁸

Kuudessa päivilyksessä toisista huolehtiminen näyttäytyy tärkeänä jakamisen, tukemisen, ihmisten tasa-arvoisen kohtelun ja läsnäolon merkeissä:

– – Entä miten me voimme kulkea toistemme vierellä, auttaa toisiamme lentämään? ¹¹⁹

Neljässä päivilyksessä painotetaan vähempiosaisista huolehtimisen tärkeyttä sekä luontoa ja sen turmeltumattomuuden merkitystä. Myös ystävyys, hyvyys, rakkaus, turvallisuus, toivo ja isänmaa ilmenevät jaettuina arvoina päivilyksissä.

Esisopimukset painottuvat sarjakuvien kuvaamiin tilanteisiin yhdeksässä päivilyksessä, sarjakuvien huumori avautuu lukijalle vain jos hän on samaa mieltä sarjakuvassa kuvatusta tilanteesta, esimerkiksi uskonnon tilasta nykypäivänä. Tilannetta voidaan liioitella, siitä voidaan poiketa tai se esitetään muuten hausalla tavalla. Viidessä päivilyksessä kristityn elämään liittyvissä esisopimuksissa suvivirsi on olennainen osa kevättä, lasten kastaminen kirkkoon itsestäänselvyys ja paasto luopumisen aikaa:

Enää neljä päivää ja sitten onkin jo tuhkakeskiviikko. Tuhkakeskiviikosta alkaa luterilaisen kirkon 40 päivää kestävä paasto.

¹¹⁷ Joului ei rajaudu yhteiskunnan vapaapäiviksi julistamiin pyhiin eikä pääty alennusmyyntien alkuun [<https://fi-fi.facebook.com/kirkkosuomessa/posts/180646068701443>]. Katsottu 19.5.2015.

¹¹⁸ 6.käsky:älä tee aviorikosta [<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/posts/324786054225160>]. Katsottu 19.5.2015.

¹¹⁹ Entä miten me voimme kulkea toistemme vierellä, auttaa toisiamme lentämään? [<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/posts/241768485944635>]. Katsottu 19.5.2015.

Vielä on muutama päivä aikaa miettiä, mistä sitä itse tuoksi ajaksi luopuisi - tai itsensä vapauttaisi. Se, mitä paaston myötä löytää, saattaakin olla toinen juttu.¹²⁰

Kahdessa päivityksessä esisopimukset ovat epäkohtia, jotka lukijan on tunnistettava jotta pyrkimykset niiden muuttamiseksi olisivat ymmärrettäviä. Epäkohtia ovat turvaton nykyaika sekä kauneusihanteiden ja ennakkoluulojen paineet.

Vuoden 2013 päivityksissä 17:sta on käsitelty jonkinlaisia arvoja, jotka lukijan on jaettava kirjoittajan kanssa. Päivityksessä toistuvat tasa-arvo, perhearvot sekä lähimmäisistä ja vähempiosaisista välittäminen. Tasa-arvo liittyy päivityksissä enimmäkseen naisten esilletuomiseen, mutta myös vammaisiin ja syrjinnän torjumiseen yleensä.

Tänään tulee kuluneeksi 25 siitä, kun ensimmäiset naiset vihittiin papeiksi kirkossamme.

”Tasa-arvo on kirkkomme ytimessä, ja kirkkomme tarvitsee kaikkien jäsentensä osaamista. Jos torjumme toisemme sukupuolen, etnisen taustan tai sukupuolisen suuntautumisen takia, me halveksimme sitä kokonaista leipää, jota tänään juhlapöydässä keskenämme jaamme.” Irja Askola. – –¹²¹

Perhearvot nousevat esille perhe-elämän, parisuhteen ja avioliiton käsittelyn kautta. Lähimmäisistä välittämiseen kuuluvat muiden rakastaminen, rinnalla kulkeminen ja huolenpito. Vähempiosaisista huolehtiminen sisältää vanhusten, ihmiskaupan uhrien sekä muiden apua tarvitsevien auttamisen.

Päivityksistä 15:sta on esisopimuksia, jotka käsittelevät useimmiten sarjakuvien esittämiä tilanteita sekä erilaisia epäkohtia tai vaikeuksia. Sarjakuvissa kuvatut tilanteet vaihtelevat, lukijan tulee muun muassa tunnustaa miten joidenkin pappien saarnat ovat ympäriryöreyttä, nykyihminen ei pärjäisi Eedenin puutarhassa ja miten Facebookin kasvanut käyttö saattaa mennä liiallisuuksiin. Epäkohtia ovat muun muassa vanhusten tarpeiden laiminlyönti, uskonnollinen vihapuhe, vapun liiallinen juhlinta sekä keskittyminen kirkon negatiivisiin puoliin. Lisäksi kahdessa päivityksessä lukijan tulee olla samaa

¹²⁰ Enää neljä päivää ja sitten onkin jo tuhkakeskiviikko
[<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/posts/325964220774010>]. Katsottu 14.5.2015.

¹²¹ Tänään tulee kuluneeksi 25 siitä, kun ensimmäiset naiset vihittiin papeiksi kirkossamme
[<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/photos/a.291724207531345.60742.270598076310625/495997157104048/?type=1>]. Katsottu 19.5.2015.

mieltä suvirren kuulumisesta kevään juhliin, ja sen sensuroimisen olevan naurettavaa.

Vuonna 2014 jaettuja arvoja ilmeni 20:ssä päivityksessä. Useimmiten toistuvat perhearvot ja parisuhde, sekä lähimmäisistä huolehtiminen. Kahdeksassa päivityksessä perhearvoja ja parisuhdetta käsitellään tarinoissa perhe-elämän kammelluksista ja isovanhemmuudesta sekä päivityksissä isänpäivästä, häistä, perheneuvonnasta sekä suhdeklunikasta:

Mietitkö parisuhdeasioita? Kysy neuvoa kirkon perheneuvojalta tai lue muiden kysymyksiä ja vastauksia:
<http://www.city.fi/blogit/suhdeklunikka>. – – ¹²²

Viiden päivityksen arvo, joka lukijoiden ja kirjoittajien tulee jakaa on lähimmäisistä huolehtiminen. Päivityksissä kehoitetaan rakastamaan perhettään, osoittamaan välittämistä, kielletään jättämästä ihmistä yksin sekä pyydetään Jumalalta kykyä tahtoa kaikille hyvää ja olemaan enkelinä läheisille. Muita arvoja päivityksissä ovat tasa-arvo, vähempiosaisista kuten asunnottomista huolehtiminen, nuorten ja lasten oikeudet ja hyvinvointi, suomalaisuus, sekä yhteistyö tai yhdessä tekeminen.

Esisopimukset koskevat sarjakuvaa ja valokuvaa. Lukijan on oltavat samaa mieltä siitä, että jotkut ihmiset saattavat nykyaikana vierastaa hengellisyyttä tai ovat unohtaneet kasteen merkityksen, milloin sarjakuvan liioittelu ”ei liian hengellistä” puhetta pyytävistä vanhemmista tulee ymmärrettäväksi. Valokuvassa ”Kaasu pohjaa Jeesus ohjaa” lukijan tulee ymmärtää että yliluonnollinen varjelus ei ulotu suojelemaan holtitonta kuskia.

Vuosina 2011–2014 kirkon Facebook-sivun kohokohta-päivityksissä oli havaittavissa viittauksia oletusyleisöön sekä arvojen että esisopimusten muodossa. Tarkasteltuna ajanjaksona arvoja ja esisopimuksia ilmentävien päivitysten osuus pysyi kaikkina vuosina lähes saman suuruisena kaikista päivityksistä. Yleisöön viittaavia päivityksiä arvojen ja esisopimusten kannalta ei ole kuitenkaan huomattavaa määrää. Pienehkö osuus voi viitata siihen, että sivu on pääosin kohdennettu laajalle yleisölle, jolla on monenlaisia näkemyksiä ja arvoja.

Sivun aloitusvuotena esisopimuksissa painottuu joulun kristillinen alkuperä ja vietto, mikä osaltaan selittyy sivun avaamisella marraskuussa. Käsitellyissä arvoissa isänmaan painotus selittyy myös sivun käynnistymisen ajankohdalla.

¹²² Mietitkö parisuhdeasioita?

[<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/photos/a.291724207531345.60742.270598076310625/757180240985737/?type=1>]. Katsottu 8.5.2015.

Joulun käsittelyn ennen kaikkea kristillisenä juhlanä jota vietetään esimerkiksi käymällä joulukirkossa voi katsoa puhuttelevan varsinkin kirkon aktiivijäseniä. Kirkossa vähemmän aktiiviset tai siitä vieraantuneet lukijat voivat omista mieltymyksistään riippuen joko vastustaa sivun esittämiä toteamuksia joulusta tai pitää niitä perusteltuina. Joulun kristillisyyden painottaminen voi jopa tarjota lukijalle linkin kirkkoon ja kristinuskoon jos hän juhlan materialistisempaan versioon kyllästyneenä kaipaa syvempää sisältöä joulunviettoonsa. Joulun tärkeys ja näkyvyys vuosittaisena juhlanä voi myös herättää mielenkiintoa sen viettämisen tarkoitusta kohtaan. Vuonna 2011 jaettuja arvoja oli useita, mutta osaa niistä voidaan pitää kristillisinä arvoina, esimerkiksi auttaminen, hyvät teot sekä lähimmäisen huomioiminen. Arvot ovat tyypillisesti yleismaailmallisia, kaikkien ihmisten jakamia arvoja. Ainoastaan lukijan uskonnollisuuden aste voi vaikuttaa siihen, kuinka tärkeinä niitä pidetään ja liittykö niihin esimerkiksi toimintaa tai velvoitteita.

Vuoden 2012 esisopimukset liittyivät lähinnä sarjakuvien huumorin ymmärtämiseen, mutta myös kristityn elämään. Uskoon harjoittava kirkon jäsen voi olla samaa mieltä paaston vietosta, kasteen tärkeydestä ja kesän suvivirrestä. Kahden jälkimmäisen voivat muutkin lukijat hyväksyä perinteinä tai vakiintuneina tapoina. Paaston vieto kristillisenä harjoituksena taas on tuttu lähinnä sitä jo harjoittaville. Kuitenkin päivityksissä paasto esitellään itsestään selvänä asiana sekä informatiivisemmin, eikä varsinaisesti velvoittaen tai lukijaa ohjeistaen. Tämä esitystapa voi parhaimmillaan tarjota tietoa ja herättää ajatuksia kaikissa lukijoissa heidän kirkkosuhteestaan ja uskonnollisuudestaan riippumatta. Päivitysten monista arvoista uusina painotuksina edellisvuoteen ovat perhearvot. Myös avioliiton ja perheen voi katsoa kuuluvan kristillisiin arvoihin, vaikka niitä pidetäänkin keskeisinä uskonnosta riippumatta. Perhearvot voivat viitata siihen, että sivu olisi suunnattu perheellisille, toisaalta perheen keskeisyys ja arvostus on yleistajuista. Päivitysten ei kuitenkaan voi katsoa puhuttelevan sinkkuelämää viettäviä, perinteistä perhemallia vieroksuvia lukijoita.

Vuonna 2013 päivityksissä lukijoiden tuli yhä olla samaa mieltä sarjakuvissa kuvatuista tilanteista, mutta toisen huomattavan ryhmän esisopimuksia muodostivat yhteiskunnalliset epäkohdat. Myös aikaisempaan vuonna muutamia epäkohtia oli nostettu esille. Vuonna 2013 epäkohdat käsittelivät ihmisen epätäydellisyyttä, muun muassa kyvyttömyydessä nähdä kaikkien ihmisten arvokkuus ja taipumuksessa liialliseen juhlintaan. Muut

epäkohdat liittyivät vanhusten unohtamiseen ja uskonnolliseen vihapuheeseen. Epäkohdat ovat yleensä yleistajuisia asioita, joiden olemassaolosta ja korjaamisesta kaikki lukijat voivat olla samaa mieltä. Ainoastaan näkemykset ihmisen vajavaisuuden alkuperästä voivat vaihdella lukijoiden uskonnollisuuden asteesta riippuen. Jaetuissa arvoissa jatkuivat edellisten vuosien lähimmäisten huolenpito ja perhearvot, mutta myös vähempiosaisista huolehtiminen sekä tasa-arvo nousivat päivityksissä tärkeiksi. Vähempiosaisista huolehtiminen puhuttelee kaikkia lukijoita, mutta kristilliseen kontekstiin sidottuna se voi näyttäytyä tavallista tärkeämpänä tehtävänä ja toimintaan velvoittavana. Tasa-arvoa erityisesti naisten kannalta käsittelevät päivitykset ilmaisevat asiat, joita kirkko ja kirjoittajat kokevat tärkeiksi, mutta ne voivat myös viitata oletettuun naislukijakuntaan. Suomessa tasa-arvo ei ole enää pitkään ollut yksi polttavimmista aiheista, mutta naislukija voi omien kokemustensa kautta ymmärtää sen yhä ajankohtaiseksi aiheeksi.

Vuoden 2014 päivityksistä esisopimuksia löytyi vain vähän, ja jaetut arvot olivat tuttuja aiemmilta vuosilta. Myös kristillisinä ymmärrettävät perhearvot sekä lähimmäisistä ja vähempiosaisista huolehtiminen olivat esillä myös vuonna 2014. Lisäksi aiemmat tasa-arvo ja suomalaisuus nostettiin esille, uusina arvoina taas nuorten ja lasten oikeudet sekä yhdessä tekeminen.

Esisopimukset ja jaetut arvot päivityksissä viittaavat laajaan yleisöön vähäisellä määrällä sekä yleistajuisella luonteellaan. Esisopimukset ovat lähempänä itsestäänselvyksiä, eivätkä varsinaisesti aiheita joista lukija voi vahvasti olla toistakin mieltä. Myös aineistosta löytyneet arvot ovat yleismaailmallisia, kaikkien ymmärrettävissä olevia. Erityisiin yleisöluokkiin viittaavat lähinnä joulun kristillisyyden painotus, kristillisyyden arjessa ja sukupuolten välinen tasa-arvo. Viimeisen viittaaman oletusyleisön mahdollisen sukupuolen ollessa epäoleellinen kysymys. Kristilliset sisällöt vaativat lukijalta jonkinasteista tietoa kristinuskosta ja sen harjoittamisesta. Joulun kristillisyyden, paaston vietto sekä suvivirren merkitys viittaavat aktiivijäseniin, jotka jakavat nämä oletukset. Kristinuskon konteksti voi myös tuoda lisämerkityksiä esitettyihin arvoihin ja epäkohtiin, ja arvot voidaan mieltää kristillisinä. Vaikka päivityksissä viitataan uskovien ja kirkon aktiivijäsenten suuntaan, muita ryhmiä ei suljeta pois. Päivityksissä esitetään harvoin ehdottomuuksia ja informatiiviset kuvaukset eivät synnytä tunnetta sisäpiiriläisyydestä vaan avoimesta yhteisöstä.

Tämä voi näyttäytyä positiivisena lukijoille, jotka eivät ole yhtä kiinteästi kirkossa tai kristillisyydessä mukana.

Oletetun yleisön lisäksi sivun kohokohta-päivityksistä voidaan saada viittauksia sivun todelliseen yleisöön. Kiinnostus esimerkiksi tapahtumia ja sivun toimintaa kohtaan viittaa yleisöön, joka on aktiivinen ja haluaa ottaa osaa sekä seuraa sivua ja saattaa käyttää sen toimintoja kuten chattia. Tyyliltään tuttavallisempaa sisältöä arvostavan lukijan voi olettaa olevan enemmän kuin passiivinen sivustaseuraaja, ja tuntevan olevansa vuorovaikutussuhteessa sivua kohtaan. Mielenkiinto kristillisiin sisältöihin keskittyviin päivityksiin kertoo yleisöstä, joka harjoittaa kristinuskoa ja tuntee entuudestaan kristilliset käsitteet ja aiheet. Päivitysten tyylit eivät kohdistu erityisiin yleisöihin, esimerkiksi huumorin ja henkilökohtaisuuden voi katsoa vetoavan suurimpaan osaan lukijoista. Epävirallisuuden taas voi ymmärtää viittauksena nuorempiin ikäluokkiin, toisaalta se on jo muodostunut ominaiseksi tavalle viestiä verkossa. Kohokohta-päivitysten sisältöjen voidaan katsoa viestivän niille, joilla on jo jonkinlainen suhde kirkkoon ja sen toimintaan. Tämä ilmenee viittauksissa yleisöön, joka on sivulla aktiivinen, tuntee jonkinasteista läheisyyttä sivua kohtaan sekä on kiinnostunut kristillisyydestä. Kirkon sivu viestii laajalle yleisölle, kuitenkin unohtamatta jäseniään.

8. Viestintä suhteessa asiakirjoihin ja verkkopalveluiden kuvauksiin

Koska kirkon strategiset asiakirjat ovat luonteeltaan suuntaa-antavia, konkreettisiin viestintätapoihin löytyy viittauksia vain muutamissa kohdissa. Verkkoviestinnän osalta asiakirjoissa mainitaan hengellisen elämän merkitys sekä mahdollisuus kokemuksellisen uskon harjoittamiseen verkossa. Kirkon hengellisen perustehtävän toteutuminen verkossa mielletään tärkeäksi. Asiakirjojen mukaan jäsenten hengellistä elämää on tuettava ja verkon hengellisestä elämästä on tullava luonnollinen osa seurakuntalaisten ja kirkon työntekijöiden muuta hengellistä elämää.¹²³

Hengellisyyttä tukeviksi mielletävien julistavien sisältöjen vähäisyys aineistossa verrattuna muihin sisältöihin ei kuitenkaan kerro uskonnollisen sisällön jäämisestä syrjään. Kirkon sivu käsittelee kristillisiä aiheita sekä

¹²³ Kirkon viestintäohjelma [<http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=Content3B7333>]. Katsottu 12.2.2015; Meidän kirkko tietoverkoissa 2008, 3, 11; Meidän kirkko 2007, 38–39, 42.

julistavissa että muissa sisällöissä, eivätkä kirkkoon ja kristinuskoon liittyvät aiheet siten muodosta huomattavaa osuutta sen viestinnästä.

Miten kirkon jäsenten hengellisen elämän vahvistamisen käytännössä ymmärretäänkin, sivu tarjoaa sille edellytyksiä monimuotoisten uskonnollisen sisältönsä kautta. Julistavissa sisällöissä oli löydettävissä muun muassa sitaatteja Raamatusta ja virsistä, rukouksia sekä muita uskonnollisia tekstejä. Myös *Meidän kirkko* -strategiassa mainittuja mediahartauksia on tarjolla jonkin verran. Hengellistä elämää ja uskonnon harjoittamista tukevat sisällöt eivät kuitenkaan muodostaneet huomattavaa osaa sivun päivityksistä, mikä selittyy osaltaan uuden median erilaisuudella ja kenties epätietoisuudella siitä, miten sijoittaa hengellisyys sosiaalisen median kontekstiin. Internet osana teknologiaa ja tiedettä voi näyttäytyä vastakkaisena uskonnolle ja uskonnollisuudelle. Internet on kuitenkin muodostunut yhdeksi tavallisimmista ja arkipäiväisimmistä asioista, jonka seurauksena myös uskonnollisuuden ja sen harjoittamisen laajeneminen verkkoympäristöihin vaikuttaa luonnolliselta. Tästä huolimatta kirkon Facebook-sivulla on kuitenkin otettu askeleita kohti hengellisen elämän tukemista ja nähtäväksi jää tulevatko sivun sisällöt tulevaisuudessa suuntautumaan yhä enemmän strategisten asiakirjojen esittämiä tavoitteita kohti.

Myös kirkon verkkopalveluissa kuvaillaan kirkon viestintää sosiaalisessa mediassa. Sakasti-palvelussa kirkon Facebook-sivun painon todetaan olevan keskustelun herättämisessä ja toivon jakamisessa tiedotuksellisen luonteen sijaan.¹²⁴ Tiedottavat sisällöt näyttäytyivät aineistossa lukumäärältään suurimpina, mutta koostuivat suurimmaksi osaksi jaetusta sisällöstä. Keskustelun herättämisen voi nähdä onnistuvan esimerkiksi jakamalla mielenkiintoisia aiheita ja tuottamalla interaktiivisia sisältöjä. Tietämättä missä tämän keskustelun ymmärretään tapahtuvan ja mitä keskustelun herättämiseen käytännössä sisältyy, varsinkin kysymysten voisi olettaa saavan lukijan mukaan konkreettiseen keskusteluun sivulla. Lukijan ohjaaminen pohtimaan asiaa saa hänet myös miettimään esitettyä aihetta ja sen merkitystä itselleen. Tutkimusaineistossa toistaiseksi vähäisen interaktiivisuuden hyödyntäminen voisi toimia käyttökelpoisena lukijaa osallistavana taktiikkana, keskustelun herättäjänä ja yhteytenä sivun lukijoihin, heidän arvoihinsa, toiveisiinsa ja mielipiteisiinsä. Toisen Sakastin sivuilla mainitun Facebook-sivun painopisteen, toivon jakamisen, voi ymmärtää

¹²⁴ Kirkko Suomessa -Facebook [<http://sakasti.ev1.fi/sakasti.nsf/sp2?open&cid=Content34A483>]. Katsottu 21.1.2015.

viittaavan pelkkään läsnäoloon tai tapaan viestiä, mutta myös kristillisiin sisältöihin. Aineistossa julistavat sisällöt näyttäytyivät interaktiivisten tapaan lukumäärältään vähäisinä. Sakastin kuvauksen mukaan tiedotuksellisuus ei näyttäytynyt suurimpana aineistossa ja keskustelun herättämiselle ja toivon jakamiselle oli jonkin verran edellytyksiä.

Sosiaalisen median suuntaviivoja -wiki toteaa kirkon olevan sosiaalisessa mediassa valmiina ”keskustelemaan ja vastaamaan, julistamaan ja auttamaan.”¹²⁵ Vaikka nämä ovat varsin yleisluontoisia toteamuksia verkkoläsnäolosta, niille voidaan löytää vastineita aineistosta. Keskusteleminen ja vastaaminen tapahtuu sosiaalisessa mediassa vaivattomasti ja monella tapaa. Tätä aspektia heijastavat aineistosta nousseet henkilökohtaisuus ja tuttavallisuus sisältöjen ja tyylien muodossa. Sivulla osoitetaan valmiutta dialogiin. Valmius julistamiseen näyttäytyi julistavissa sisällöissä. Auttaminen voidaan ymmärtää pelkästä läsnäolosta aktiiviseen toimintaan, ja konkreettisimmillaan tämä ilmenee kirkon chat-toiminnoissa.

Viestinnän tyyli ei ole yksi keskeisimmistä aiheista kirkollista viestintää käsiteltäessä, mutta siitä löytyy muutamia yleisluontoisia mainintoja. Viestintäohjelma vuoteen 2015 asettaa yhdeksi tavoitteeksi ymmärrettävän ja tilanteeseen sopivan kielen käytön viestinnässä.¹²⁶ Kirkon Sosiaalisen median suuntaviivat -wiki ohjeistaa tyylistä seuraavasti:

Huolehdi siitä, että kirjoituksesi muoto ja tyyli ovat sopusoinnussa sanomasi kanssa. Viestisi tulkitaan usein sen perusteella, miten sen sanot.¹²⁷

Sakastin palvelussa ohjeistetaan ulkoisissa verkkopalveluissa käyttämään kohderyhmän kieltä ja välttämään ammattitermien käyttöä.¹²⁸

Kirkon Facebook-sivun tyyli vaikuttaa seuraavan näitä toteamuksia sopivasta viestintätyylistä. Se on ymmärrettävää, tilanteeseen sopivaa eikä hyödynnä ammattitermejä. Ongelmalliseksi kuitenkin osoittautuu Sakastin sivujen viittaus kohderyhmän kieleen. Jos sivun kohderyhmäksi katsotaan kirkosta vieraantuneet Sakasti-palvelun mukaan, on epäselvää minkälainen olisi se

¹²⁵ Meidän kirkko verkossa – Sosiaalisen median suuntaviivoja [<http://some.kirkonsuuntaviivat.fi/>]. Katsottu 21.1.2015.

¹²⁶ Kirkon viestintäohjelma [<http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=Content3B7333>]. Katsottu 12.2.2015.

¹²⁷ Sosiaalisen median suuntaviivat [<http://some.kirkonsuuntaviivat.fi/>]. Katsottu 21.1.2015.

¹²⁸ Laadukkaat sisällöt innostavat ja informoivat [<http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=Content417822>]. Katsottu 23.1.2015.

yhteinen kieli tämän laajan kohderyhmän kanssa. Keskusteleva ja epävirallinen tyyli voi avata uusia yhteyksiä kirkon ja siitä vieraantuneiden välille, mutta huumorin vaikutus voi olla arvaamaton. Joko kirkko nähdään hauskana yhteisönä, josta lukija haluaa olla osallinen, tai liian paljon yrittävänä, arvolleen sopimattomasti käyttäytyvänä organisaationa. Jos kohderyhmänä ovat kirkon jäsenet, viestinnän epävirallisuus, henkilökohtaisuus ja huumori näyttävät luonnollisina viestintätyyleinä jäsenille, jotka ovat muutenkin läheisessä vuorovaikutuksessa kirkkoon. Näiden viestintätyylien voi katsoa myös vetoavan nuoriin, joiden viestinnälle ne ovat ominaisia.

Asiakirjoissa ja verkkopalveluissa Facebook-sivun kohdeyleisöksi esitetään niin jäsenet, kirkosta vieraantuneet kuin nuoretkin. Verkon kautta pyritään muun muassa kohtaamaan kirkon jäseniä, vahvistamaan heidän hengellistä elämäänsä sekä keskustelemaan heidän kanssaan.¹²⁹ Esisopimusten ja jaettujen arvojen valossa pyrkimys jäsenten tavoittamiseen näyttää toteutuvan aineistossa. Kirkon jäsenet voivat jakaa oletukset juhlapyhien kristillisyydestä, kristinuskon harjoittamisesta sekä kristilliset arvot. Myös päivitysten kohokohta-statuksen tarkastelu viittasi sivun lukijakunnan omaavan jonkinlaisen siteen kirkkoon ja kristillisyyteen.

Kirkosta vieraantuneiden tavoittaminen asetetaan Sakastin sivuilla Facebook-sivun erityistavoitteeksi.¹³⁰ Kirkosta vieraantuneiden määrittelemättömyys vaikeuttaa ryhmälle kohdistetun sisällön tunnistamista, mutta aineisto viittaa yleistajuisuudellaan myös muiden kuin jäsenten huomioimiseen. Kirkosta vieraantuneet voivat olla samaa mieltä esitetyistä epäkohdista ja arvoista sekä ymmärtää myös kristillisemmät sisällöt. Jo pelkkä Facebook-ympäristö tarjoaa kirkkoon vähemmän sitoutuneille matalan kynnyksen tutustua kirkon toimintaan ja sanomaan. Kirkosta vieraantuneiden määrittelyyn liittyy kuitenkin ongelma. Kirkon jäsenet on jokseenkin tunnettu ryhmä, jota voidaan tarvittaessa tutkia, mutta kirkosta vieraantuneet ovat jääneet määrittelyiden ulkopuolelle. Jos ryhmä määritellään jonkin verran kirkkoa ja

¹²⁹ Kirkko Suomessa Facebook ja chat [http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp2?open&cid=Content34A483]. Katsottu 22.1.2015; Kirkon viestintäohjelma [http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=Content3B7333]. Katsottu 12.2.2015; Meidän kirkko verkossa – Sosiaalisen median suuntaviivoja [http://some.kirkonsuuntaviivat.fi/]. Katsottu 21.1.2015; Nuoret seurakuntalaisina 2012, 12, 14–15, 25, 27, 53; Meidän kirkko tietoverkoissa 2008, 11; Meidän kirkko 2007, 38.

¹³⁰ Kirkko Suomessa Facebook ja chat [http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp2?open&cid=Content34A483]. Katsottu 22.1.2015; Meidän kirkko verkossa – Sosiaalisen median suuntaviivoja [http://some.kirkonsuuntaviivat.fi/]. Katsottu 21.1.2015.

kristinuskoa tunteviksi, mutta niistä kuitenkin vieraantuneiksi, muodostaa se silti äärimmäisen monimuotoisen ryhmän. Heidän vieraantumisen asteensa voivat olla eritasoisia, samoin esimerkiksi mielenkiinnonkohteensa ja elämänasenteensa. Määrittelemättömänä ryhmänä kirkosta vieraantuneet uhkaa muodostua kaatoluokaksi kaikille niille, jotka eivät ole kirkon aktiivijäseniä. Tästä johtuen heitä ei ehkä osata tavoittaa, mutta heille tarjotaan yleistajuisia sisältöjä ja ennen kaikkea ”annetaan tilaa” Sakastin sivujen kuvaamalla tavalla.

Nuorten ja nuorten aikuisten tavoittamisen katsotaan asiakirjoissa tapahtuvan heidän suosimassaan verkkoympäristössä.¹³¹ Erityisesti nuorille räätälöityä sisältöä ei noussut aineistossa esiin huomattavaa määrää, milloin tavoittamisen voi olettaa tapahtuvan asiakirjoissakin kuvaillun pelkän läsnäolon kautta. Toisaalta nuorison vanhetessa ja tietotekniikan tuntemuksen lisääntyessä Facebookia käyttävät myös muut ikäluokat, eikä se siten ole ainoastaan nuorten käyttämä palvelu. Nuoret myös siirtyvät käyttämään muita palveluita. Tässä tilanteessa nuorten tavoittamiseen voidaan katsoa tarvittavan enemmän kuin verkkoläsnäolo. Asiakirjoissa ja verkkopalveluissa kirkon verkkoviestinnän kohdeyleisöiksi esitettyihin ryhmiin löytyi viittauksia aineistosta, vaikka tutkimuksessa Facebook-sivu pääosin näyttäytyi viestivän kuvattuja ryhmiä laajemmalle yleisölle.

Analyysin muodostama kuva Facebook-sivun viestinnästä vastaa osittain strategisia asiakirjoja sekä verkkopalveluiden kuvauksia kirkon verkkoviestinnästä. Sivun tarjoaa joitain edellytyksiä asiakirjojen mainitsemaan hengellisen elämän tukemiseen. Viestintä mukailee Sakastin sivujen ja Sosiaalisen median suuntaviivoja -wikin kuvauksia. Viestinnän tyyli vastaa ohjeistuksia ja kuvauksia ymmärrettävänä, tilanteeseen sopivana ja ammattitermejä välttävänä tyylinä. Yleisön suhteen viittauksia sekä kirkon jäseniin että vieraantuneisiin oli löydettävissä aineistossa, nuoriin ei niinkään. Toisaalta tutkimuksessa Facebook-sivu pääosin näyttäytyi viestivän näitä ryhmiä laajemmalle yleisölle.

9. Yhteenveto ja johtopäätökset

Tutkimukseni käsitteli Suomen evankelisluterilaisen kirkon viestintää Facebookissa. Tarkoituksena oli aineiston avulla selvittää miten kirkko viestii ja kenelle, sekä tarkastella tätä verkkoviestintää käsittelevien asiakirjojen ja kuvausten valossa. Kirkko viestintätapaa selvitin luokittelemalla kohokohta-

¹³¹ Nuoret seurakuntalaisina 2012, 11–12, 14, 25, 27, 56–57; Meidän kirkko 2007, 38.

päivitysten sisältöjä kolmeen kategoriaan ja tarkastelemalla päivitysten tyyliä. Sivun oletettua yleisöä lähestyin kirjoittajien ja lukijoiden jakamien esisopimusten sekä arvojen kautta.

Kirkon viestintä Facebook-sivulla painottuu sosiaaliselle medialle ominaiseen sisällön jakamiseen, tyypillisesti linkkeinä videoihin. Muita viestintätapoja ilmentävät lukijaa puhuttelevat kysymykset ja kehotukset, sekä kristinuskoon keskittyvät sisällöt. Kysymyksillä ja kehotuksilla pyritään selvittämään lukijan mielipiteitä, ajatuksia ja mieltymyksiä päivityksen aiheeseen liittyen, kehotukset ja ehdotukset ohjaavat lukijaa osallistumaan toimintaan. Kristinuskoon keskittyvät päivitykset sisältävät muun muassa Raamatun ja virsien sitaatteja, rukouksia ja uskonnollisia tekstejä. Sivulla käsitellään ajankohtaisia aiheita ja päiviä, kirkkoa, kristinuskoa sekä elämää yleensä. Tyyliltään sivun viestintä ilmentää sekä tavallista asiatyyliä, että siitä poikkeavaa tyyliä. Päivitysten lyhyden vuoksi viestintä on suoraa, havainnollistavaa ja vähemmän argumentoivaa. Asiatyylistä poikkeavalle tyylille oli ominaista epävirallisuus, henkilökohtaisuus ja huumori.

Päivitykset osoittavat että kirkko on sopeutunut uuteen sosiaalisen median ympäristöön ja omaksunut sille tyypillisen viestinnän. Sisällön jakaminen, henkilökohtainen ote lukijaa puhuttelevissa sisällöissä ja tuttavallisessa tyyliässä, perinteisten tiedotteiden vähäisyys ja virallisesta poikkeavat tyylit viittaavat sosiaaliselle medialle ominaiseen viestintätapaan. Se eroaa luonteeltaan perinteisemmästä ja virallisemmasta tavasta viestiä. Facebook-sivun sisällöt eivät ole sinne muilta sivuilta siirrettyjä vaan sivu toimii itsenäisenä toimivana kokonaisuutenaan. Sosiaalinen media poikkeaa monilta osin esimerkiksi verkkosivuista, ja edustaa uudenlaista ja aiempaa monimutkaisempaa viestintäympäristöä. Tästä johtuen aiempi tutkimus uskonnosta ja uskonnollisuudesta verkossa ei ole täysin sovellettavissa sen ilmentämään viestintään. Esimerkiksi perinteiset luokittelut internetin käyttötavoista osoittautuvat haastaviksi sosiaalisen median kontekstissa. Tutkimukseen olisivat tervetulleita uudenlaiset luokittelut ja erityispiirteet, jotka soveltuisivat myös sosiaaliseen mediaan.

Yksi Facebookin toimintojen mahdollistama ja kannustava piirre sivun viestinnässä on sisällön monipuolisuus. Esimerkiksi kuvien, linkkien ja videoiden jakamisen helppouden kautta voidaan tuottaa aiempaa monipuolisempaa sisältöä. Viestinnän erilaisten muotojen kokeilu osoittaa että kirkon sivulla on hyödynnetty

useita käytettävissä olevia sosiaalisen median toimintoja, mutta nähtäväksi jää, kuinka hyvin se palvelee tarkoitustaan, ihmisten tavoittamista.

Sivun oletettu yleisö osoittautui analyysin perusteella laajaksi. Vähäisten esisopimusten ja arvojen perusteella kirkko viestii pääsääntöisesti laajalle yleisölle, jolla voi olla monenlaisia mielipiteitä ja erilaisia arvoja. Asiat, joista lukijan oletetaan olevan samaa mieltä ovat usein enemmistön hyväksymiä. Myös jaetut arvot ovat yleistajuisia. Tästä huolimatta joitain viittauksia erityisiin yleisöihin oli löydettävissä. Kirkon jäseniin viitataan olettamuksissa joulun kristillisyydestä, paaston vietosta ja suvivirren tärkeydestä. Myös jaettuihin arvoihin ja esitettyihin epäkohtiin kristillinen näkökulma tuo lisämerkityksiä. Tilaa jää kuitenkin myös niille, jotka eivät ole yhtä kiinteästi sitoutuneita kirkkoon ja kristinuskoon.

Laajalle yleisölle kohdennettu viestintä voi mitäänsanomattomana jäädä tavoittamatta monia puhuttelevampaa viestiä kaipaavia, mutta se voi toisaalta myös tavoittaa useampia yleistajuisuudellaan. Laajalle yleisölle viestiminen voi sopia hyvin verkkoympäristöön ja nykyajan tilanteeseen. Muun muassa muuttoliike ja individualismi tuottavat moninaisuutta, joka vaikuttaa myös uskonnollisuuteen. Jokaisella on omat näkemyksensä uskonnosta ja uskonnollisuudesta, ja yhä tärkeämmiksi nousevat yksilön omat mieltymykset ja toiveet. Kirkon jäsenetkään eivät ole yhtenäinen ryhmä, vaan heidän joukossaan on ihmisiä monenlaisine mielipiteineen ja arvoineen. Tämä moninaisuus on läsnä varsinkin verkossa, kun eri ikäiset ja erilaiset näkemykset omaavat ihmiset muodostavat samassa virtuaalisessa tilassa monimuotoisen yleisön. Tässä tilanteessa kohderyhmä-ajattelu voi olla vaikeaa ja viestintä laajalle ja moninaiselle yleisölle näyttäytyy ymmärrettävänä.

Facebook-sivun viestintä mukailee osittain kirkon strategisia asiakirjoja ja verkkopalveluiden kuvauksia verkkoviestinnästä. Asiakirjoissa mainittuihin jäsenten hengellisen elämän tukemiseen ja uskon harjoittamiseen tarjotaan sivulla joitain edellytyksiä. Verkkopalveluiden kuvaukset kirkon viestinnästä sosiaalisessa mediassa, joihin lukeutuvat keskustelun herättäminen, toivon jakaminen, keskusteleminen ja vastaaminen, sekä julistaminen ja auttaminen, vastaavat aineistoa. Myös sivun tyyli ymmärrettävänä ja tilanteeseen sopivana noudattaa annettuja suuntaviivoja. Yleisön suhteen sivun viestinnän voidaan katsoa olevan kohdennettu jäsenten lisäksi laajemmalle, määrittelemättömälle

yleisölle. Viestinnässä on viittauksia asiakirjoissa ja verkkopalveluiden kuvauksissa mainittuihin kohderyhmiin, lukuun ottamatta nuoria.

Verkkoviestintään liittyvissä ohjeistuksissa ja kuvauksissa heijastuu sosiaalisen median ympäristön uutuus. Aiempia kokemuksia sen käytöstä ei ollut, joille ohjeistusta olisi voinut rakentaa. Verkkoläsnäolo ja uuden median hyödyntäminen on tyypillisesti nostettu strategisissa asiakirjoissa päällimmäisiksi tavoitteiksi. Verkkopalveluiden kuvaukset sisältävät yleisiä toteamuksia kuten ”keskustelun herättäminen”. Yleisemmistä suuntaviivoista voidaan ajan myötä siirtyä kohti verkon kaikkien mahdollisuuksien hyödyntämistä. Jos kohderyhmäajattelu halutaan säilyttää, verkon useiden yleisöjen tavoittamiseksi tarvitaan heille räätälöityjä sisältöjä. Myös muu verkon sisältö kilpailee käyttäjien huomiosta. Kun kirkko on saavuttanut läsnäolon verkossa, seuraavaksi tulee tarkentaa sitä, miten verkossa viestitään, mitä viestiä halutaan välittää ja miten viestimällä tavoitetaan erilaiset yleisöt.

Tutkimus osoittaa, että kirkko viestii Facebook-sivullaan monipuolisesti ja sosiaaliselle medialle ominaisella tavalla. Se viestii laajalle yleisölle, mutta myös puhuttelee jäseniään sekä jättää tilaa muille ryhmille. Viestintä ei vastaa täysin strategisten asiakirjojen hahmottelemia tavoitteita ja verkkopalveluiden määritelmiä, mutta se on ottanut askeleita niiden osoittamaan suuntaan.

Sosiaalisen median ja uskonnon suhteen tutkimus on vasta aluillaan, joten mahdollisuuksia jatkotutkimukseen on monia. Facebookin toiminnot mahdollistavat käyttäjien ja sivun päivittäjien vuorovaikutuksen sekä sen tutkimisen. Sivun kommenttien tutkimus voisi tarjota katsauksen esimerkiksi suomalaisten uskonnollisuuteen tai suhtautumiseen kirkkoon. Sosiaalinen media uudenlaisena kirkkojen toimintaympäristönä kaipaa kartoittamista ja lisätutkimusta.

10. Lähteet ja kirjallisuus

10.1. Primaarilähteet

6.käskey:älä tee aviorikosta

2012 6.käskey:älä tee aviorikosta.
<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/posts/324786054225160>.
Katsottu 19.5.2015.

Adventinaika on odotuksen ja jouluun valmistautumisen aikaa

2011 Adventinaika on odotuksen ja jouluun valmistautumisen aikaa.
<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/posts/274114805972511>.
Katsottu 30.1.2015.

Askarruttaako mieltäsi jokin asia?

2014 Askarruttaako mieltäsi jokin asia?
<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/photos/a.291724207531345.60742.270598076310625/742859309084497/?type=1>. Katsottu
8.5.2015.

Aurinko, erilaiset kesäfestarit, jäätelö, mökkeily, loma, jäätelö, kesäsade, retket, leskenlehdet...

2013 Aurinko, erilaiset kesäfestarit, jäätelö, mökkeily, loma, jäätelö, kesäsade, retket, leskenlehdet...
<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/photos/a.291724207531345.60742.270598076310625/527569650613465/?type=1>. Katsottu
7.5.2015.

Enkelihoido tai enkeliteparia?

2013 Enkelihoido tai enkeliteparia?
<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/posts/472077249496039>.
Katsottu 7.5.2015.

Entä miten me voimme kulkea toistemme vierellä, auttaa toisiamme lentämään?

2012 Entä miten me voimme kulkea toistemme vierellä, auttaa toisiamme lentämään?
<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/posts/241768485944635>.
Katsottu 19.5.2015.

Enää muutama yö, ja sitten saa avata ensimmäisen kalenterin luukun

2014 Enää muutama yö, ja sitten saa avata ensimmäisen kalenterin luukun.
<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/photos/a.291724207531345.60742.270598076310625/795732917130469/?type=1>. Katsottu
6.5.2015.

Enää neljä päivää ja sitten onkin jo tuhkakeskiviikko

2012 Enää neljä päivää ja sitten onkin jo tuhkakeskiviikko.
<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/posts/325964220774010>.
Katsottu 14.5.2015.

Eutanasiasta voi olla montaa mieltä

2012 Eutanasiasta voi olla montaa mieltä.
<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/posts/383681798335585>.
Katsottu 19.3.2015.

Heipsan ihmiset!

2013 Heipsan ihmiset!
<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/posts/434284806650552>.
Katsottu 7.5.2015.

Helsingin piispa Irja Askola löytyy nyt myös Facebookista

2013 Helsingin piispa Irja Askola löytyy nyt myös Facebookista.
<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/posts/565537006816729>.
Katsottu 6.5.2015.

Hesari huomasi!

2011 Hesari huomasi! <https://fi-fi.facebook.com/kirkkosuomessa/posts/106598396122540>. Katsottu
6.3.2015.

Häät mielessä

2012 Häät mielessä.
<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/photos/a.291724207531345.60742.270598076310625/405299662840465/?type=1>. Katsottu
28.3.2015.

Illallisdraamaa nostettaessa maljaa, viimeisiä henkäyksiä ristillä, hiljaisuutta
haudalla, valon riemua...

2013 Illallisdraamaa nostettaessa maljaa, viimeisiä henkäyksiä ristillä,
hiljaisuutta haudalla, valon riemua...
https://www.facebook.com/questions/501966689840428/?qa_ref=pp.
Katsottu 7.5.2015.

Iloa maanantaihin, siunausta viikkoosi!

2013 Iloa maanantaihin, siunausta viikkoosi!
<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/photos/a.291724207531345.60742.270598076310625/559704534066643/?type=1>. Katsottu
29.3.2015.

In the Bible it rained for 40 days

2012 In the Bible it rained for 40 days.
<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/photos/a.291724207531345.60742.270598076310625/410098132360618/?type=1>. Katsottu
6.3.2015.

Jeesuksellekin tuli hampaita!

2014 Jeesuksellekin tuli hampaita!
<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/photos/a.291724207531345.60742.270598076310625/684686638235098/?type=1>. Katsottu
28.3.2015.

Jos saisit valita yhden joululahjan, mikä se olisi?

- 2012 Jos saisit valita yhden joululahjan, mikä se olisi?
https://www.facebook.com/questions/288016434568789/?qa_ref=qd.
Katsottu 21.3.2015.
- Joulu ei rajaudu yhteiskunnan vapaapäiviksi julistamiin pyhiin eikä pääty alennusmyyntien alkuun
- 2011 Joulu ei rajaudu yhteiskunnan vapaapäiviksi julistamiin pyhiin eikä pääty alennusmyyntien alkuun. <https://fi-fi.facebook.com/kirkkosuomessa/posts/180646068701443>. Katsottu 19.5.2015.
- Joulun alla on monta ihmistä kuollut kolareissa
- 2014 Joulun alla on monta ihmistä kuollut kolareissa.
<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/posts/804948466208914>.
Katsottu 13.5.2015.
- Juuri nyt Ukrainassa ortodoksipapit seisovat mielenosoittajien ja poliisijoukkojen välissä rukoillen rauhaa
- 2014 Juuri nyt Ukrainassa ortodoksipapit seisovat mielenosoittajien ja poliisijoukkojen välissä rukoillen rauhaa.
<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/posts/10151858833391905>.
Katsottu 27.3.2015.
- Järkyttyneinä luimme uutisen Sveitsin bussiturmasta
- 2012 Järkyttyneinä luimme uutisen Sveitsin bussiturmasta.
<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/photos/a.291724207531345.60742.270598076310625/340607575976341/?type=1>. Katsottu 21.3.2015.
- Lapsen ääni on kirkas ja kuuluva niin naurussa kuin itkussa
- 2014 Lapsen ääni on kirkas ja kuuluva niin naurussa kuin itkussa.
<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/posts/812275222142905>.
Katsottu 27.3.2015.
- Maria, käy halki ruusupensaikon
- 2011 Maria, käy halki ruusupensaikon.
<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/posts/283594808360096>.
Katsottu 3.5.2015.
- Meillä on 19 961 tykkääjää!
- 2013 Meillä on 19 961 tykkääjää!
<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/posts/526212424082521>.
Katsottu 29.3.2015.
- Mietitkö parisuhdeasioita?
- 2014 Mietitkö parisuhdeasioita?
<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/photos/a.291724207531345.60742.270598076310625/757180240985737/?type=1>. Katsottu 8.5.2015.
- Miksi asettua ehdolle Usko hyvän tekemiseen -seurakuntavaaleissa 2014?

2014 Miksi asettua ehdolle Usko hyvän tekemiseen -seurakuntavaaleissa 2014?
<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/posts/743402215696873>.
Katsottu 6.5.2015.

Millainen sisältö kiinnostaa sinua kirkon Facebook -sivulla?

2012 Millainen sisältö kiinnostaa sinua kirkon Facebook -sivulla?
https://www.facebook.com/questions/333483420022090/?qa_ref=qd.
Katsottu 21.3.2015.

Missä oletkin - millaisesta sängystä heräätkin - Jeesus on syntynyt!

2011 Missä oletkin - millaisesta sängystä heräätkin - Jeesus on syntynyt!
<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/photos/a.291724207531345.60742.270598076310625/294743100562789/?type=1&theater>. Katsottu 30.1.2015.

Mitkä ovat sinun parhaat vinkkisi syysmasennuksen torjumiseen?

2012 Mitkä ovat sinun parhaat vinkkisi syysmasennuksen torjumiseen?
<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/posts/422287424475022>.
Katsottu 21.3.2015.

Myös kummien tulee olla kirkon jäseniä

2012 Myös kummien tulee olla kirkon jäseniä.
<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/photos/a.291724207531345.60742.270598076310625/392136640823434/?type=1>. Katsottu 19.3.2015.

Nyt se kuulkaa alkaa

2012 Nyt se kuulkaa alkaa.
<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/posts/377754348948267>.
Katsottu 6.3.2015.

Nytt år och nya tag

2014 Nytt år och nya tag.
<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/photos/a.291724207531345.60742.270598076310625/624824167554679/?type=1>. Katsottu 8.5.2015.

Näkökulmaa bakteeripelkoihin ja lohtua syysflunssaisille joulublogista

2011 Näkökulmaa bakteeripelkoihin ja lohtua syysflunssaisille joulublogista.
<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/posts/284413421605240>.
Katsottu 21.4.2015.

Olet hyvä juuri sellaisena kuin olet!

2012 Olet hyvä juuri sellaisena kuin olet!
<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/photos/a.291724207531345.60742.270598076310625/357103030993462/?type=1>. Katsottu 28.3.2015.

Onnellista ja siunattua uutta vuotta kaikille!

2012 Onnellista ja siunattua uutta vuotta kaikille!
<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/posts/298370156866750>.
Katsottu 5.5.2015.

Saako kristitty kiroilla?

2012 Saako kristitty kiroilla?
<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/posts/363289543708144>.
Katsottu 21.3.2015.

Seurakuntavaalit@ Helsingin Kirjamessut

2014 Seurakuntavaalit@ Helsingin Kirjamessut.
<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/posts/775649179138843>.
Katsottu 28.3.2015.

Tapaninpäivänä todistetaan Kristuksesta

2011 Tapaninpäivänä todistetaan Kristuksesta.
<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/photos/a.291724207531345.60742.270598076310625/295223957181370/?type=1>. Katsottu
28.3.2015.

Tervetuloa kirkkoon!

2012 Tervetuloa kirkkoon!
<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/photos/a.291724207531345.60742.270598076310625/399265840110514/?type=1>. Katsottu
21.3.2015.

Tervetuloa kirkkoon! Helluntain nauhoitettu nojatuulikirkko klo10 TV1:llä.

2012 Tervetuloa kirkkoon! Helluntain nauhoitettu nojatuulikirkko klo10
TV1:llä.
<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/photos/a.291724207531345.60742.270598076310625/385187818184983/?type=1>. Katsottu
21.3.2015.

Toivotamme kaikille turvallista ja mukavaa vappua!

2013 Toivotamme kaikille turvallista ja mukavaa vappua!
<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/posts/516041201766310>.
Katsottu 6.5.2015.

Tulevia ekaluokkalaisia siunataan koulutielle ympäri Suomea

2013 Tulevia ekaluokkalaisia siunataan koulutielle ympäri Suomea.
<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/posts/525055234198240>.
Katsottu 12.5.2015.

Tänään kaipasin lohdullista ja rohkaisevaa kohtaa Raamatusta

2013 Tänään kaipasin lohdullista ja rohkaisevaa kohtaa Raamatusta.
<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/posts/494274750609622>.
Katsottu 29.3.2015.

Tänään tulee kuluneeksi 25 siitä, kun ensimmäiset naiset vihittiin papeiksi
kirkossamme

2013 Tänään tulee kuluneeksi 25 siitä, kun ensimmäiset naiset vihittiin
papeiksi kirkossamme.

<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/photos/a.291724207531345.60742.270598076310625/495997157104048/?type=1>. Katsottu 19.5.

Tänään vietetään Lapsettomien lauantaita

2012 Tänään vietetään Lapsettomien lauantaita.
<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/posts/376934999010265>.
Katsottu 28.3.2015.

Töissä oli ollut ihan mahdoton viikko

2014 Töissä oli ollut ihan mahdoton viikko.
<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/posts/10202202259991032>.
Katsottu 28.3.2015.

Uusi nopea uskontotyyppi

2012 Uusi nopea uskontotyyppi.
<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/photos/a.291724207531345.60742.270598076310625/376705932366505/?type=1>. Katsottu
28.3.2015.

Viattomien lasten päivä haastaa suojelemaan lapsuutta

2012 Viattomien lasten päivä haastaa suojelemaan lapsuutta.
https://www.facebook.com/questions/296382150398884/?qa_ref=qd.
Katsottu 21.3.2015.

Voiko Raamattu olla myös humoristinen?

2012 Voiko Raamattu olla myös humoristinen?
<https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/posts/343298715707227>.
Katsottu 21.3.2015.

10.2. Sekundäärilähteet

Community, Participation and Faith

2013 *Community, Participation and Faith. Contemporary Challenges of the Evangelical Lutheran Church of Finland*. Publication 62. Tampere: Church Research Institute.

Company Info

2015 Company Info [<https://newsroom.fb.com/company-info/>]. Katsottu
18.4.2015.

Evl.fi - Suomen evankelis-luterilaisen kirkon yhteinen verkkopalvelu

– Evl.fi – Suomen evankelis-luterilaisen kirkon yhteinen verkkopalvelu.
<http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=Content1F3ED0>. Katsottu 23.1.2015.

Hakala, Salli & Sumiala-Seppänen, Johanna

2003 *Kirkon viestintä. Kohtaamista ja sanoman levitystä*. Suomen ev.lut. kirkon kirkkohallituksen julkaisuja 2003:2. Helsinki: Kirkkohallitus.

Hintsala, Meri-Anna & Ketola, Kimmo

2012 *Kohtaamista vai oikeaa tietoa? Kirkon työntekijöiden kokemuksia työstä sosiaalisessa mediassa*. Kirkon tutkimuskeskuksen www-julkaisuja; 31.

<http://sakasti.evl.fi/julkaisut.nsf/e2274540078849bec22572e400442266/2cdc066108439899c2257ad00038d857?OpenDocument>. Katsottu 18.2.2015.

Kirkko 2020

2010 *Kirkko 2020 - Suomen evankelis-luterilaisen kirkon tulevaisuusselonteko*. Suomen ev.lut. kirkon kirkkohallituksen julkaisuja 2010: 7. Helsinki: Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkkohallitus.

Kirkko avasi ovensa Facebookissa

2011 Kirkko avasi ovensa Facebookissa.
<http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=Content4D8ED8>. Katsottu 5.9.2014.

kirkko_suomessa

– kirkko_suomessa. http://instagram.com/kirkko_suomessa. Katsottu 5.9.2014.

Kirkko Suomessa

– Kirkko Suomessa. <https://fi-fi.facebook.com/kirkkosuomessa>. Katsottu 2.4.2015.

Kirkko Suomessa -Facebook

– Kirkko Suomessa -Facebook. Kirkko Suomessa Facebook ja chat.
<http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp2?open&cid=Content34A483>. Katsottu 21.1.2015.

Kirkko Suomessa Facebook ja chat

– Kirkko Suomessa Facebook ja chat.
<http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp2?open&cid=Content34A483>. Katsottu 22.1.2015.

Kirkkona monikulttuurisessa yhteiskunnassa

2014 *Kirkkona monikulttuurisessa yhteiskunnassa. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon tulevaisuusselonteko*. Suomen ev.-lut. kirkon julkaisuja 16. Helsinki: Unigrafia.

Kirkon Chat

– Kirkon Chat.
https://www.facebook.com/kirkkosuomessa/app_177794048978925?ref=page_internal. Katsottu 6.1.2015.

Kirkon viestintäohjelma

– Kirkon viestintäohjelma.
<http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=Content3B7333>. Katsottu 12.2.2015.

Kohtaamisen kirkko

2014 *Kohtaamisen kirkko – Suomen evankelis-luterilaisen kirkon toiminnan suunta vuoteen 2020*. Suomen ev.-lut. kirkon julkaisuja 7, Kirkko ja toiminta. Helsinki: Kirkkohallitus.

Laadukkaat sisällöt innostavat ja informoivat

- Laadukkaat sisällöt innostavat ja informoivat.
<http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=Content417822>. Katsottu 22.1.2015.

Läsnäolon kirkko

- 2002 *Läsnäolon kirkko. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon missio, visio ja strategia 2010. Kirkon keskusrahaston rahoittaman toiminnan painopisteet.* Suomen ev.-lut. Kirkon keskushallinto. Sarja C, 2002: 5. Helsinki: Kirkkohallitus.

Meidän kirkko

- 2007 *Meidän kirkko. Osallisuuden yhteisö.* Suomen evankelis-luterilaisen kirkon keskushallinto Sarja C 2007:10. Helsinki: Kirkkohallitus.

Meidän kirkko tietoverkoissa

- 2008 *Meidän kirkko tietoverkoissa. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon tietohallintostrategia vuosille 2009 - 2012.* Suomen ev.lut kirkon keskushallinto Sarja C 2008:11.

Meidän kirkko verkossa – Sosiaalisen median suuntaviivoja

- Meidän kirkko verkossa – Sosiaalisen median suuntaviivoja.
<http://some.kirkonsuuntaviivat.fi/>. Katsottu 21.1.2015.

Postiviidakko- uutiskirjepalvelu

- Postiviidakko- uutiskirjepalvelu.
<http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp2?open&cid=Content27FB37>. Katsottu 23.1.2015.

Rakenne ja löydettävyys

- Rakenne ja löydettävyys.
<http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp3?open&cid=Content26B448>. Katsottu 23.1.2015.

Sakasti etusivu

- Sakasti etusivu. <http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/start>. Katsottu 20.2.2015.

Suomen evl.lut.kirkko @ kirkon_tiedotus

- Suomen evl.lut.kirkko @ kirkon_tiedotus.
https://twitter.com/Kirkon_tiedotus. Katsottu 5.9.2014.

Tietoa palvelusta

- Tietoa palvelusta. <http://www.evl.fi/evl.fi/evlfi-toimitus.shtml>. Katsottu 5.9.2014.

Tietoja sivusta Facebook

- Tietoja sivusta Facebook.
https://www.facebook.com/facebook/info?tab=page_info. Katsottu 1.2.2015.

Tähkää, Ari et. al.

2012 *Nuoret seurakuntalaisina*. Suomen ev.lut. kirkon kirkkohallituksen julkaisuja 2012:6. Helsinki: Pekan Offset.

Verkossa viesti on ajan tasalla

– Verkossa viesti on ajan tasalla.

<http://sakasti.ev1.fi/sakasti.nsf/sp3?open&cid=Content325D6F>. Katsottu 23.1.2015.

Vuoropuhelun kirkko

2004 *Vuoropuhelun kirkko*. Suomen ev.lut. kirkon viestintästrategia 2004-2010. Suomen ev.lut. kirkon kirkkohallituksen julkaisuja 2004;4. Helsinki: Kirkkohallitus.

10.3. Kirjallisuus

Ahlbäck, Tore (toim.)

2013 *Digital Religion. Based on papers read at the conference arranged by the Donner Institute for Research in Religious and Cultural History, Åbo Akademi University, Åbo/Turku, Finland, on 13-15 June 2012*. Scripta Instituti Donneriani Aboensis XXV. Turku: the Donner Institute for Research in Religious History.

Ahonen, Paavo [et al.]

1999 *Internet ja uskonnon verkot*. Helsinki: CredoNet.

Alasuutari, Pertti

2011 *Laadullinen tutkimus 2.0*. Tampere: Vastapaino.

Apolito, Paolo

2005 *Internet and the Madonna. Religious visionary experience on the web*. Chicago: University of Chicago Press.

Bazin, Jean-Nicolas & Cottin Jérôme

2004 *Virtual Christianity. Potential and Challenge for the Churches*. Risk Book Series no. 107. Geneva: WCC Publications.

Beckerlegge, Gwilym

2001 Computer-mediated religion. Religion on the Internet at the turn of the twenty-first century. *From Sacred Text to Internet*. Religion today: Tradition, Modernity and Change. Aldershot: Ashgate. 219–264.

Beckerlegge, Gwilym

2001 *From Sacred Text to Internet*. Religion today: Tradition, Modernity and Change. Aldershot: Ashgate.

Bennett, Jana Marguerite

2012 *Aquinas on the Web? Doing Theology in an Internet Age*. London: T&T Clark.

Blackmore, Vernon

- 2001 *God on the net. Guide to the best sites for study, inspiration and resources.* London: HarperCollins.
- Campbell, Heidi
2013 *Digital religion. Understanding religious practice in new media worlds.* London: Routledge.
- Campbell, Heidi
2010 *When Religion Meets New Media.* Media, Religion and Culture. London: Routledge.
- Cheong, Pauline Hope & Fischer-Nielsen, Peter & Gelfgren, Stefan & Ess, Charles
2012 *Digital Religion, Social Media and Culture. Perspectives, Practices and Futures.* New York: Peter Lang Publishing Inc.
- Dawson, Lorne L. & Cowan, Douglas E.
2004 *Religion online. Finding faith on the Internet.* New York: Routledge.
- Fischer-Nielsen, Peter
2012 Pastors on the Internet. *Digital Religion, Social Media and Culture. Perspectives, Practices and Futures.* New York: Peter Lang Publishing Inc. 115–130.
- Haapanen, Pirkko
1996 Roomalaisten korkein taito. Johdanto antiikin retoriikkaan. *Pelkkää Retoriikkaa. Tutkimuksen ja politiikan retoriikat.* Tampere: Vastapaino. 23–50.
- Hadden, Jeffrey K. & Cowan, Douglas E.
2000 *Religion on the internet. Research prospects and promises.* Religion and the social order volume 8. New York: Elsevier Science Inc.
- Hintsala, Meri-Anna & Kähkönen, Esko & Pauha, Teemu
2011 *Verkkoa kokemassa. Hengellisyys ja vuorovaikutus verkkoyhteisöissä.* Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja B Raportteja 46. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu.
- Hojsgaard, Morten T. & Warburg Margit
2005 *Religion and Cyberspace.* London: Routledge.
- Horsfall, Sara
2000 How Religious Organizations Use the Internet. A preliminary Inquiry. *Religion on the Internet. Research prospects and promises.* Religion and the social order volume 8. New York: Elsevier Science Inc. 153–182.
- Hovi, Tuija & Nenola, Aili & Sakaranaho, Tuula & Vuola, Elina
1999 *Uskonto ja sukupuoli.* Helsinki: Helsinki University Press.
- Johns, Mark D.

- 2012 Voting "Present". Religious Organizational Groups on Facebook. *Digital Religion, Social Media and Culture. Perspectives, Practices and Futures*. New York: Peter Lang Publishing Inc. 151–168.
- Jolkkonen, Jari A.
2013 *Uskonnolliset tilaisuudet verkossa: Ominaispiirteet ja kokemukset viidessä seurakunnassa*. Yleisen käytännöllisen teologian pro gradu -tutkielma. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Kakkuri-Knuuttila, Marja-Liisa
1999 *Argumentti ja kritiikki. Lukemisen, keskustelun ja vakuuttamisen taidot*. Helsinki: Gaudeamus.
- Karaflogka, Anastasia
2006 *E-Religion. A Critical Appraisal of Religious Discourse on the World Wide Web*. UK: Equinox.
- Kirkpatrick, David.
2010 *The Facebook effect. The inside story of the company that is connecting the world*. New York: Simon & Schuster.
- Kokkonen, Jarmo
2005 *Yksin yhdessä verkossa. Verkkokirkon käyttäjät ja palveluiden merkitys*. Viestinnän pro gradu -tutkielma. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Lomborg, Stine & Ess, Charles
2012 "Keeping the Line Open and Warm". An Activist Danish Church and Its Presence on Facebook. *Digital Religion, Social Media and Culture. Perspectives, Practices and Futures*. New York: Peter Lang Publishing Inc. 169–190.
- Lunsford, Andera A. & Wilson, Kirt H. & Eberly, Rosa A.
2009 *The SAGE Handbook of Rhetorical Studies*. Los Angeles; London: SAGE.
- Malmelin, Karoliina
2013 *Seurakuntien viestintäkirja*. Helsinki: Kirjapaja.
- Niemi, Mirva
2015 *Julistusta vai viihdettä? Suomen evankelis-luterilaisen kirkon Facebook-toiminta kehysanalyttisen tarkastelun kohteena*. Uskontotieteen pro gradu -tutkielma.
- Palonen, Kari & Summa, Hilikka
1996 *Pelkkää Retoriikkaa. Tutkimuksen ja politiikan retoriikat*. Tampere: Vastapaino.
- Pesonen, Heikki & Lassander, Mika
2001 Retoriikan yleisöteoria. *Retorinen tutkimus uskontotieteessä*. Uskontotiede 7. Helsinki: Helsingin yliopiston uskontotieteen laitos. 45–61.

- Saarikoski, Petri
2013 Kaiken kansan Facebookista Obaman Twitteihin. *Sosiaalisen median lyhyt historia*. Helsinki: Gaudeamus. 146–170.
- Sakaranaho, Tuula
1999 Sukupuolen ja vallan retoriikkaa. *Uskonto ja sukupuoli*. Helsinki: Helsinki University Press. 292–295.
- Sakaranaho, Tuula
2001 Uskontotieteen kohtaupaikka. Retorisen tutkimuksen tavat ja mahdollisuudet. *Retorinen tutkimus uskontotieteessä*. Uskontotiede 7. Helsinki: Helsingin yliopiston uskontotieteen laitos. 6–27.
- Sakaranaho, Tuula (toim.)
2001 *Retorinen tutkimus uskontotieteessä*. Uskontotiede 7. Helsinki: Helsingin yliopiston uskontotieteen laitos.
- Summa, Hilikka
1996 Kolme näkökulmaa uuteen retoriikkaan. Burke, Perelman, Toulmin ja retoriikan kunnianpalautus. *Pelkkää Retoriikkaa*. Tutkimuksen ja politiikan retoriikat. Tampere: Vastapaino. 51–84.
- Suominen, Jaakko
2013 2007 - Facebookin nousu ja surmaajan lataukset. *Sosiaalisen median lyhyt historia*. Helsinki: Gaudeamus. 119–145.
- Suominen, Jaakko
2013 Johdanto. Sosiaalisen median aika. *Sosiaalisen median lyhyt historia*. Helsinki: Gaudeamus. 9–27.
- Suominen, Jaakko & Östman, Sari & Saarikoski Petri & Turtiainen, Riikka
2013 *Sosiaalisen median lyhyt historia*. Helsinki: Gaudeamus.
- Viitasaari-Hulkko, Elina
2011 *Papin puheilla verkossa. Nettipappi-sivuston sielunhoidollinen merkitys käyttäjien kertomana*. Käytännöllisen teologian pro gradu -tutkielma. Helsinki: Helsingin yliopisto.

11. Liite

Kirkon Facebook-sivu 2.4.2015.

facebook

Sähköposti tai puhelin _____ Salasana _____ Kirjaudu sisään

Pidä minut sisäänkirjautuneena Unohditko salasanasasi?

#TWIACRUCIS#TWIA

Kirkko Suomessa on Facebookissa.

Rekisteröidy Facebookin nyt ja saat yhteyden käyttäjään Kirkko Suomessa.

Rekisteröidy Kirjaudu sisään

SUOMEN EV.LUT. KIRKKO

Kirkko Suomessa Seurakunta/uskonnollinen järjestö

Aikajana Tietoja Kuvat Kirkon chat Lisää

IHMISET

35 139 tykkäystä

TIETOJA

Chatissa voit keskustella yksityisesti kirkon työntekijän kanssa arkisin klo 12-20. Tutustu kirkon historian käännekohtiin aikajanalla.

http://evl.fi/

SOVELLUKSET

Kirkon chat

liitykirkkoon.fi† Liity kirkkoon

TUNNISTA SUOMEN KIRKOT Tunnista kirkot

KUVAT

RISTINNAULTKAA KAPINALLINEN!

TUOMITKAA HÄNET!

IT'S SPRING!

AUTA! PELASTA!

Kirkko Suomessa 4 t ·

"Vieraalla maalla kaukana. Istun pienenä koululaisena lapsuuteni kirkossa, Laukaassa. Kuuntelen virttä ja mietin: mistä ihmeestä se kertoo? Vieraalla maalla kaukana... missä se on ...onko niin kuin satujen maat, jotka alkavat sanoilla olipa kerran... Kaiken keskellä minulla on kuitenkin jo aavistus siitä, että sadusta ei ole kyse. Vierias maa kaukana on jotain muuta kuin satujen kuningaskunnat.... Näytä lisää

VIRSI 78
78 = 274 Englannissa 1734

1. Vie - raal - la maal - la kau - ka - na on
kum - pu ki - vi - nen. Sen ko - loon ker - ran
is - ket - tiin puu ris - tin - muo - toi - nen.

SUOMEN EV.LUT. KIRKKO

Tykkää · Kommentoi · Jaa

Jaana Ylikoski, Reetta Siukola, Saara Suomela ja 517 muuta tykkäävät tästä.

38 jakoa

Näytä vielä 11 kommenttia

Irmeli Vaaranen Laila. Yhdyn täydellä sydämellä mielihiteeseesi.
1 · 1 t

Sinikka Salovaara Kaunein Pääsiäisvirsi.
20 min

Kirkko Suomessa 18 t ·

Rakkautta, iloa, surua, väsymystä, pelkoa? Valomerkin voimalausegeneraattori tarjoaa rohkaisevia sanoja juuri sinulle.

ILU VOIMA RAKKAUS HYVYYS